

BETÆNKNING OM DET GRØNLANDSKE RETSVÆSEN

1
2
3
4
5
6

BIND **7**
RESUME

LITTERATUR OG BILAG

DEN GRØNLANDSKE RETSVÆSENSKOMMISSION
Betænkning nr. 1442/2004

Kronologisk fortegnelse over betænkninger

2003

1426 Frist- og forældelsesregler på skatte- og afgiftsområdet	1431 Betænkning om straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder
1427 Reform af den civile retspleje II	1432 Valgret under udlandsophold
1428 Retssikkerhedskommissionens betænkning	
1429 Forenklinger i jordlovgivningen	
1430 Betænkning fra Udvalget om Aktieoptioner	

2004

- 1433 Betænkning om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af byggematerialer
- 1434 Strukturkommissionens betænkning
- 1435 Betænkning om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov
- 1436 Betænkning om reform af den civile retspleje III
- 1437 Et nyt udligningssystem
- 1438 Forældelse af strafansvaret for særlovsovertrædelser m.v.
- 1439 Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet
- 1440 Betænkning om revision af forbrugeraftaleloven
- 1441 Straffelovrådets betænkning om forældelsesretlige spørgsmål

IT- og Telestyrelsen

Holsteinsgade 63, 2100 København Ø
Telefon 35 45 00 00 Fax 33 37 92 91

BETÆNKNING
OM
DET GRØNLANDSKE RETSVÆSEN

BIND 7
LITTERATUR OG BILAG

DEN GRØNLANDSKE RETSVÆSENSKOMMISSION

Betænkning nr. 1442
2004

Betænkning 1442 om det grønlandske retsvæsen

Publikationen kan bestilles hos

Danmark.dk's netboghandel

Telefon 1881

www.danmark.dk/netboghandel

Publikationen kan hentes på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk

ISBN 87-631-0033-9

ISBN 87-631-0034-7 (Internet)

Bind 1 Generelt om retsvæset

ISBN 87-631-0027-0

Bind 2 Retsplejen og domstolene

ISBN 87-631-0023-1

Bind 3 Kriminaliteten og kriminalforsorgen

ISBN 87-631-0023-8

Bind 4 Politiet, opfølgning mv.

ISBN 87-631-0026-6

Bind 5 Lovudkast 1. del

ISBN 87-631-0027-4

Bind 6 Lovudkast 2. del

ISBN 87-631-0028-2

Bind 7 Litteratur og bilag

ISBN 87-631-0029-0

1000 kr. inkl. moms

Kalaallit nunaanni eqqartuussiveqarneq pillugu isumalliutissiissut 1442

ISBN 87-631-0050-9

ISBN 87-631-0051-7 (Internet)

Atuagaq 1 Eqqartuussiveqarneq pillugu nalinginnaasut

ISBN 87-631-0043-6

Atuagaq 2 Eqqartuussisaaseq eqqartuussiviillu

ISBN 87-631-0044-4

Atuagaq 3 Pinerlunniartarneq aamma pinerluttunik isumaginnittoqarfik

ISBN 87-631-0045-2

Atuagaq 4 Politiit, malitseqartitsineq il.il.

ISBN 87-631-0046-0

Atuagaq 5 Inatsisissatut missingiut immikkoortoq 1

ISBN 87-631-0047-9

Atuagaq 6 Inatsisissatut missingiut immikkoortoq 2

ISBN 87-631-0048-7

Atuagaq 7 Atuakkat atorneqartut ilanngussallu

ISBN 87 631-0049-5

1000 kr. inkl. moms

Resume

ISBN 87-631-0030-4

150 kr. inkl. moms

Naaalisarnera

ISBN 87-631-0032-0

150 kr. inkl. moms

Summary

ISBN 87-631-0031-2

150 kr. inkl. moms

Tryk: Schultz Grafisk

Indholdsoversigt

Bind 1   Generelt om retsvæsnet

Afsnit I	Indledning	13
Afsnit II	Retssystemet generelt	41
Afsnit III	Befolkningen og retssystemet	127
Afsnit IV	Nogle tværgående problemstillinger	139
Afsnit V	Sproget	145

Bind 2   Retsplejen og domstolene

Afsnit VI	Domstolenes organisation og personale	179
Afsnit VII	Rettergangsfuldmægtige, forsvarere, advokater og retshjælp	309
Afsnit VIII	Fælles bestemmelser for alle retssager mv.	369
Afsnit IX	Civile sagers behandling	429
Afsnit X	Kriminalsagers behandling	491
Afsnit XI	Appel, genoptagelse og fuldbyrdelse (fogedsager)	601

Bind 3   Kriminaliteten og kriminalforsorgen

Afsnit XII	Kriminaliteten	673
Afsnit XIII	Kriminalpræventive foranstaltninger	733
Afsnit XIV	Kriminalloven – almindelige bestemmelser, de enkelte forbrydelser mv.	753
Afsnit XV	Foranstaltningssystemet	809
Afsnit XVI	Fuldbyrdelse af foranstaltninger	969

Afsnit XVII	Behandling af tilbageholdte og detentionsanbragte	1181
Bind 4 Politiet, opfølgning mv.		
Afsnit XVIII	Politiets virksomhed	1205
Afsnit XIX	Opfølgning på kommissionens forslag	1295
Afsnit XX	Kommissionens forslag til råd og udvalg mv.	1301
Afsnit XXI	Samlede økonomiske konsekvenser	1309
Afsnit XXII	Overførsel til hjemmestyret	1313
Bind 5 Lovudkast 1. del		
Afsnit XXIII	Udkast til retsplejelov for Grønland med bemærkninger	1333
Bind 6 Lovudkast 2. del		
Afsnit XXIV	Udkast til kriminallov for Grønland med bemærkninger	1891
Afsnit XXV	Udkast til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med ikrafttræden af ny retsplejelov og kriminallov for Grønland med bemærkninger	2053
Bind 7 Litteratur og bilag		
Afsnit XXVI	Litteratur- og bilagslister	2063
Bilag 1-6	.....	2129
Resume		

Indholdsfortegnelse

Afsnit XXVI – Litteratur- og bilagslister	2063
1. Kommissionens tidligere udgivelser	2063
2. Bilag optrykt med betænkningen	2064
3. Væsentlige bilag i øvrigt, der ikke er offentliggjorte, men som er indgået i kommissionens bilagssamling	2065
4. Alfabetisk litteraturliste	2066
5. Kronologisk litteraturliste	2097
Bilag	
Bilag 1 Notat vedrørende det grønlandske retsvæsen i relation til den europæiske Menneskerettighedskonvention, Det Danske Center for Menneskerettigheder, august 1994	2129
Bilag 2 Notat om visse aspekter af den grønlandske retspleje og forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Justitsministeriet, 14. maj 2001	2139
Bilag 3 A Notat om visse statsretlige spørgsmål i forbindelse med Den Grønlandske Retsvæsenkommissions overvejelser om en ny kredsdommerordning for Grønland, Justitsministeriet, 16. september 1999	2177
Bilag 3 B Supplerende notat om visse statsretlige spørgsmål i forbindelse med Den Grønlandske Retsvæsenkommissions overvejelser om en ny kredsdommerordning for Grønland, Justitsministeriet, 24. april 2001	2195
Bilag 3 C Notits om forholdet mellem grundlovens § 64, 2. pkt., og forskellige modeller til domstolsstruktur i Grønland, Justitsministeriet, 20. september 2002	2201
Bilag 3 D Brev af 21. september 2002 fra Den Grønlandske	

	Retsvæsenkommission til Justitsministeriet om modeller for retsvæsnets fremtidige struktur	2207
Bilag 3 E	Brev af 23. september 2002 fra Justitsministeriet til Den Grønlandske Retsvæsenkommission om modeller for retsvæsnets fremtidige struktur	2209
Bilag 4	Notat om de generelle principper for overførsel af kompetence til hjemmestyret under den gældende hjemmestyreordning, Den Grønlandske Retsvæsenkommission v/Kirsten Trolle, 31. maj 1996	2211
Bilag 5	Notat om muligheden for at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland til det grønlandske hjemmestyre, Justitsministeriet og Statsministeriet, november 1997	2221
Bilag 6	Resume af indstilling og anbefalinger om indførelse af samfundstjeneste i Grønland, Samfundstjenestearbejdsgruppen (en arbejdsgruppe under Den Grønlandske Retsvæsenkommission), august 1999	2233

Afsnit XXVI

Litteratur- og bilagslister

1. Kommissionens tidligere udgivelser

Undersøgelser (*offentliggjorte på grønlandsk og på dansk*)

Rapport nr. 1: Befolkningen og politiet – En undersøgelse af den grønlandske befolknings erfaringer med og holdninger til politiets arbejde.

Udgivet april 1996, offentliggjort november 1996.

Rapport nr. 2: I kredsretten – En undersøgelse af parter og tiltaltes oplevelse af retshandlinger i de grønlandske kredsretter.

Udgivet april 1996, offentliggjort november 1996.

Rapport nr. 3: Politiets arbejdsvilkår i Grønland. Udgivet januar 1997, offentliggjort oktober 1998.

Rapport nr. 4: Anstalt – Tilsyn – Pension. En undersøgelse af foranstaltningernes gennemførelse i praksis oplevet af dømte og personale.

Udgivet oktober 1997, offentliggjort marts 1999.

Rapport nr. 5: Flergangskriminelle – En undersøgelse af grønlandske flergangskriminelle, der sociale baggrund, kriminalitet og karriere.

Udgivet august 1998, offentliggjort november 2003.

Rapport nr. 6: Recidivundersøgelse – En registerundersøgelse af recidivister i Grønland i perioden 1992-1997.

Udgivet august 2000, offentliggjort november 2003.

Rapport nr. 7: Kriminaliteten i Grønland – Omfang, årsager og handlemuligheder.

Udgivet april 2003, offentliggjort november 2003.

Rapporter (*offentliggjorte*)

- Om ofres situation, november 1996 (*grønlandsk og dansk*)
- Midtvejsnotat, februar 1997 (*grønlandsk og dansk*)
- Rapport fra Retsvæsenkommissionens konference den 11.-12. marts 1997 i Nuuk (*grønlandsk og dansk*)
- Statusnotat, oktober 1997 (*dansk*)
- Rapport fra kommissionens konference den 1. december 1997 i København (*dansk*)

Debat- og informationsaviser

Avis nr. 1: Indeholder i korte træk retsvæsenets problemer i forhold til inddrivelse af bødeforlæg, kommunefogedernes manglende detentionsmuligheder, ofrenes manglende muligheder for hjælp, et spørgsmål om straf og/eller hjælp, magtforhold mellem bisiddere og anklagemyndighed, regler og arbejdsvilkår i anstalter. Udgivet februar 1996.

- Avis nr. 2: Indeholder oplysninger om retshjælpsforholdene, bisidderes kvalifikationer og uddannelsesforhold, fremtidige foranstaltningsforhold, udpluk af centrale spørgsmål fra befolkningen, herunder om retssikkerhedsspørgsmål, sproget i retten, retsbevidsthed, anmeldelse mv. Avisen indeholder endvidere politikernes synspunkter vedrørende kommissionens arbejde, politiets manglende overholdelse af dets forpligtigelser mv. Endelig indeholder avisen information om den nye vejledningsafdeling i landsretten, som skulle styrke kredsretterne. Udgivet april 1997.
- Avis nr. 3: Behandler kommissionens forslag om oprettelse af ”Retten i Grønland”, kommunefogedernes og tilsynsførendes arbejds- og uddannelsesforhold, retshjælpen og kredsdommeruddannelse. Udgivet november 1997.
- Avis nr. 4: Beskriver bl.a. kommissionens væsentligste ændringsforslag og indeholder artikler om retshjælp og uddannelse af bisiddere. Udgivet august 1999.
- Avis nr. 5: Indeholder en summarisk gennemgang af kommissionens endelige forslag, som de ser ud i betænkningen. Udgives i forlængelse af kommissionens betænkning i 2004.

2. Bilag optrykt med betænkningen

- Bilag 1. Notat vedrørende det grønlandske retsvæsen i relation til den europæiske Menneskerettighedskonvention, Det Danske Center for Menneskerettigheder, august 1994.
- Bilag 2. Notat om visse aspekter af den grønlandske retspleje og forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Justitsministeriet, 14. maj 2001.
- Bilag 3 A. Notat om visse statsretlige spørgsmål i forbindelse med Den Grønlandske Retsvæsenkommissions overvejelser om en ny kredsdommerordning for Grønland, Justitsministeriet, 16. september 1999.
- Bilag 3 B. Supplerende notat om visse statsretlige spørgsmål i forbindelse med Den Grønlandske Retsvæsenkommissions overvejelser om en ny kredsdommerordning for Grønland, Justitsministeriet, 24. april 2001.
- Bilag 3 C. Notits om forholdet mellem grundlovens § 64, 2. pkt., og forskellige modeller til domstolsstruktur i Grønland, Justitsministeriet, 20. september 2002.
- Bilag 3 D. Brev af 21. september 2002 fra Den Grønlandske Retsvæsenkommission til Justitsministeriet om modeller for retsvæsnets fremtidige struktur.
- Bilag 3 E. Brev af 23. september 2002 fra Justitsministeriet til Den Grønlandske Retsvæsenkommission om modeller for retsvæsnets fremtidige struktur.
- Bilag 4. Notat om de generelle principper for overførsel af kompetence til hjemmestyret under den gældende hjemmestyreordning, Den Grønlandske Retsvæsenkommission v/Kirsten Trolle, 31. maj 1996.
- Bilag 5. Notat om muligheden for at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland til det grønlandske hjemmestyre, Justitsministeriet og Statsministeriet, november 1997.

6. Resume af indstilling og anbefalinger om indførelse af samfundstjeneste i Grønland, Samfundstjenestearbejdsgruppen (en arbejdsgruppe under Den Grønlandske Retsvæsenkommission), august 1999.

3. Væsentlige bilag i øvrigt, der ikke er offentliggjorte, men som er indgået i kommissionens bilagssamling

Eksterne udtalelser og redegørelser, indhentet af kommissionen

- Anstalt, Tilsyn, Ungdomspension, Helene Brochmann, Forskningsudgave (kriminalforsorgsgruppens bilag 62)
- Interviews om politiet til opfølgning af undersøgelsen Befolkningen og politiet, Helene Brochmann og Naja Joelsen, september 1997 (kommissionsbilag 175)
- Gerningsmandsprincippet, foranstaltninger, ofre mv., Helene Brochmann, 8. juni 1996 (kriminalforsorgsgruppens bilag 45)
- Værgeordningerne for grønlandsk indsatte, anbragte og tvangsindlagte, Anders Meilvang, 1. marts 1998 (kriminalforsorgsgruppens bilag 71)
- Andre veje til løsning af konflikter, Annika Snare, juni 1998 (kommissionsbilag 226)

Interne redegørelser og notater mv.

- Baffin Island. Studierejse med det canadiske retsvæsen i maj 1998, ved Martha Labansen, Jens Møller og Per Walsøe, 23. juni 1998 (kommissionsbilag 248)
- Uddannelsesgruppens redegørelse om uddannelse og dygtiggørelse af de forskellige personalegrupper inden for det grønlandske retsvæsen med henblik på iværksættelse af en forsøgsordning, maj 1995 (kommissionsbilag 192)
- Evalueringsrapport vedrørende besøgsrejser i forbindelse med forsøgsordningen med uddannelse og dygtiggørelse af retsvæsenets personale, Tinne Thomassen og Anders Meilvang, september 1995 (kommissionsbilag 92)
- Landsdommerens rapport om Vejledningsafdelingens virksomhed i 1995, januar 1996 (kommissionsbilag 93)
- Landsdommerens notat om Grønlands Landsrets Vejledningsafdelings virke siden november 1996, marts 1997 (kommissionsbilag 155)
- Landsdommerens rapport vedrørende Vejledningsafdelingens virksomhed frem til april 1997, maj 1997 (kommissionsbilag 168)
- Uddannelsesgruppens redegørelse om det hidtidige forløb af forsøgsordningen med uddannelse mv. og om iværksættelse af et forsøg med uddannelse af kredsdommere, august 1997 (kommissionsbilag 174)
- Retsplejegruppens forslag til uddannelse af bisiddere, udarbejdet af arbejdsgruppen vedrørende bisidderne/de fremtidige forsvareres uddannelse mv., august 1998 (kommissionsbilag 243)
- Politimesteren i Grønland den 28. marts 1997, Materiale vedrørende politiets grunduddannelse i Grønland samt politiets forberedende lederuddannelse sammesteds (ikke udsendt som bilag)
- Politimesteren i Grønland den 6. maj 1997, Oplistning af klager over politiets adfærd 1992-1996 (ikke udsendt som bilag)

- Politimesteren i Grønland, undersøgelse vedr. bygdedetentioner, august 1998 (kommissionsbilag 255)
- Domsundersøgelse – lokale sædvaner i Grønland, Nina Krarup, 1998 (kommissionsbilag 302)
- Redegørelse vedrørende ankepraksis, Finn Meinel 1997 (kommissionsbilag 198)
- Beskrivelse af kriseberedskabet i Qaqortoq vinteren 1997/1998, Lisbeth Søvendahl Pedersen (kommissionsbilag 217)
- Notat af møde den 14. november 1996 med Socialreformkommissionen (kommissionsbilag 143)
- Indstilling om oprettelse af en central tolkefunktion for statens centrale myndigheder i Nuuk fra juni 1997 (kommissionsbilag 156, rev. 1)
- Notat af 26. januar 2000 om Betydning for kommissionens arbejde af ILO-konvention nr. 169 af 28. juni 1989 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater, artikel 8-12 (kommissionsbilag 199, rev. 1)
- Indstilling vedrørende tvangsinddrivelse i Grønland fra 3. april 2000 (kommissionsbilag 321)
- Indstilling om en forsøgsordning med videoafhøring af børn i sædelighedssager fra januar 2001 (kommissionsbilag 364)

4. Alfabetisk litteraturliste

Listen er udarbejdet af Finn Breinholt Larsen (litteratur til og med 1995) og af David Højmark (litteratur fra 1996 til og med 2002).

Abrahamsen 1990

Finn Abrahamsen, "Nogle bemærkninger til Agnete Weis Bentzons bemærkninger", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (1)

Adelvard 2002

Rune Adelvard, "Med lidt lirken og pragmatisk sindelag – interview med Aggu Rossing Olsen", Socialrådgiveren, nr. 17, 2002

Adelvard 2002

Rune Adelvard, "Sprint for en ny personlighed", Socialrådgiveren, nr. 17, 2002

Adolphsen 1998

Jes Adolphsen, "The planned development of Greenland 1950-1979", Department of Development and Planning, Aalborg University

Agersnap 1965

Torben Agersnap, "Kredsretternes opgaver siden 1951 (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Agersnap 1965

Torben Agersnap, "Kredsretternes behandling af indgåede sager m.v.", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (3-4)

Agersnap & Bentzon 1967

Torben Agersnap og Agnete Weis Bentzon (red.), Retspleje i Grønland, 4. kredsdommermøde, Knud Rasmussens højskole, Holsteinsborg

Agersnap 1999

Torben Agersnap, "Grønland: på vej mod et nyt retssystem?"

Agersnap & Bentzon 2002

Torben Agersnap og Agnete Weis Bentzon, "Læg og lærd i Grønlands retsvæsen 1950-2000", Dansk Polarcenter

Andresen 1991

Erling Andresen, "Skandaløs retspleje i Grønland", Politiken 7.4.1991, bragt i Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Andresen 1994

Erling Andresen, "Menneskerettighederne og Grønlands retsvæsen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Bardtrum 1972

Helge Bardtrum, "Gennemførelse af foranstaltninger efter kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Beckett 1972

Jørgen Beckett, "Samarbejdet mellem politiet og kredsretterne", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Behn 1971

Ole Behn, "Ulykkesforsikring i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 6. årg. (3-4)

Behn 1980

Ole Behn, "Arbejdsskadeforsikring i stedet for lovpligtig ulykkesforsikring i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 13. årg. (1-2)

Bendsen 1975

Hans Bendsen, "Faderskabssager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Bendsen 1975

Hans Bendsen, "Retsplejelovens kapitel 7", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Bentzon & Goldschmidt & Lindegaard 1950

Agnete Weis Bentzon, Verner Goldschmidt & Per Lindegaard, "Den juridiske ekspedition og dens arbejde i Grønland 1948-49", Det Grønlandske Selskabs Årsskrift

Bentzon 1961

Agnete Weis Bentzon, "Familie og ægteskab i Vestgrønland I: Opløsning af ægteskab", Udvalget for samfundsforskning i Grønland, København

Bentzon 1963

Agnete Weis Bentzon, "Familie og ægteskab i Vestgrønland II: Familiens organisation og økonomiske administration" (stencil med bilag 15), udarbejdet for Det grønlandske Lovudvalg, København

Bentzon 1966

Agnete Weis Bentzon, "The structure of the judicial system and its function in a developing society", Acta Sociologica, vol. 10 no. 12

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, Artikler om retsplejens vilkår i de grønlandske samfund, København

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Den grønlandske retsplejelovs baggrund og lovens rammer", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Kredsretternes interne virke", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Landsrettens kontakt med kredsretterne 1951-64", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Personellet ved domstolene i Grønland 1951-64", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (1)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, Retsplejens organisation i de grønlandske samfund, Ministeriet for Grønland, København

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Retsplejeorganisationens materielle vilkår 1951-64", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, Artikler om retsplejens virke og vilkår i de grønlandske samfund. Under medarbejde af Torben Agersnap og Guldborg Chemnitz, København

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, "Familiens organisation i de grønlandske samfund", København

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, "Familiens økonomiske administration og ejendelenes tilhørsforhold i de vestgrønlandske samfund". En retssociologisk undersøgelse, København

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, "Lovgivningsproblemer i et udviklingsområde. Kulturelle og geografiske begrænsninger for indførelse af retsenhed mellem Danmark og Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (1)

Bentzon & Agersnap 1969

Agnete Weis Bentzon & Torben Agersnap (red.), "Samfund og politik i Grønland – problemer og perspektiver", København

Bentzon 1969

Agnete Weis Bentzon, "Om grønlandske økonomiske fællesskaber og skifter af mindre boer", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Bentzon 1972

Agnete Weis Bentzon, "Samarbejdet mellem kredsret og andre myndigheder i skiftesager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Bentzon 1977

Agnete Weis Bentzon, "Community Involvement in the Juridical Process", Narssarssuaq

Bentzon 1978

Agnete Weis Bentzon, "Om retten i et overgangssamfund", Festskrift till Per Stjernquist, Juridiska Föreningen i Lund

Bentzon 1978

Agnete Weis Bentzon, "Ret og reformer i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 11. årg. (2)

Bentzon 1978

Agnete Weis Bentzon, "Tugt, vold og voldtægt i Grønland", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Bentzon 1979

Agnete Weis Bentzon, "Ret og reformer, En rets sociologisk undersøgelse af lægdommersystemet i det grønlandske overgangssamfund 1951-1976", del I: Kredsretternes vilkår, del II: Kredsretternes virke, København

Bentzon 1981

Agnete Weis Bentzon, "Om overgangssamfund og retspleje", Retfærd 16

Bentzon & Brøndsted 1984

Agnete Weis Bentzon & Henning Brøndsted, "Recognition, repression, transformation of customary law in Greenland during the last forty years of transition to capitalism", H. Finkler (ed.), Transactions from the XIth International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences, Ottawa

Bentzon 1986

Agnete Weis Bentzon, "Law and legislation in Greenland during transition from colonial status to home rule status (1945-1980)", Law & Anthropology: Internationales Jahrbuch für Rechtsanthropologie, Wien

Bentzon 1989

Agnete Weis Bentzon, "Nogle bemærkninger om erstatningsspørgsmåls behandling under kriminalsagen og om tilbageholdelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 25. årg. (2-3)

Bentzon 1990

Agnete Weis Bentzon, "Landsretten som første instans", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (1)

Bentzon 1991

Agnete Weis Bentzon, "A Longitudinal Study of the District Courts in Greenland and of the Greenlandic Lay Judge and his Lay Assessors", Paper to Northern Justice Societies møde i Sitka, april 1991

Bentzon 1991

Agnete Weis Bentzon, "Grønlandsk kriminalret og medierne", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon, "Kriminallovens historiske baggrund. Nogle kommentarer til foranstående fremstilling", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (2)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon, "Menneskerettigheder og grønlandsk ret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. år. (2)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon (referent), ”Spørgsmål til kredsdommerne om bisidderne i kriminelle sager”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon, ”State, law and the extended family in development countries. A comparison of Greenland and Mozambique”, Law & Anthropology: Internationales Jahrbuch für Rechtsanthropologie, Wien (ikke publiceret)

Bentzon 1995

Agnete Weis Bentzon, ”Den grønlandske kriminalret og den danske – kulturmøde og konflikt: En beretning fra en deltagende observatør”, Retfærd, 18. årg., nr. 68, nr. 1, 1995

Bentzon 1997

Agnete Weis Bentzon, ”Eksport af ret: En arbejdsnote”, Årsberetning/Retsvidenskabeligt Institut B 1997

Bentzon 1997

Agnete Weis Bentzon, ”Retskultur og retspleje: et møde med den grønlandske retsvæsenkommission”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Bentzon 1998

Agnete Weis Bentzon, ”Henning Brøndsted – nekrolog”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Bentzon 1998

Agnete Weis Bentzon, ”Kvalitet og legitimitet i lovforberedelsen”, Årsberetning/Retsvidenskabeligt Institut B 1998

Bentzon 1998

Agnete Weis Bentzon, ”Per M. Lindegaard – nekrolog”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Bentzon 2000/2001

Agnete Weis Bentzon, ”Et enestående retsplejesystem: Den grønlandske retspleje gennem 50 år”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Bentzon 2000/2001

Agnete Weis Bentzon, ”Moderne administration af de grønlandske domstole – nu og fremover”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Betænkning 1950

Betænkning afgivet af den juridiske ekspedition til Grønland 1948-49, bd. 1-6 ved A.W. Bentzon, V. Goldschmidt og P. Lindegaard, København

Betænkning 1950

Grønlandskommissionens betænkning 2. Politiske og administrative forhold. Retsplejen, København

Betænkning 1951

Betænkning afgivet af den permanente straffelovskommission over udkast til straffelov for Grønland, København

Betænkning 1968

Betænkning om det kriminalretlige sanktionssystem m.v. i Grønland, nr. 500, København

Betænkning 1975

Betænkning om kriminallovens sanktionssystem. Grønlands landsråd

Betænkning 1978

Betænkning over forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland, afgivet af folketingsudvalg 12.5.1978, Folketingstidende blad 730

Betænkning 1990

Betænkning vedrørende kriminalpolitiske spørgsmål i Grønland afgivet i februar 1990, Justitsministeriet og Grønlands landsstyre

Bjerregaard 1987

Kirsten Bjerregaard, "Stadfæstelse og kundgørelse af grønlandske love og forordninger", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 21. årg. (3)

Bjerrum 1981

Peder Bjerrum, "Regelfastsættelse for Grønland før og efter hjemmestyrets indførelse", upubliceret opgave

Bloch 1997

Laurits Bloch, "Østgrønland under hjemmestyret – baseret på en artikel til Grønlands Universitets antologi om retsforhold og samfund i Grønland", Neriusaaq

Blume, Ketscher & Bentzon 1998

Peter Blume, Kirsten Ketscher & Agnete Weis Bentzon, "Ret og skønsomhed i en overgangstid", Akademisk Forlag

Brochmann 2001

Helene Brochmann, "Detention in Greenland: Night-time correctional institutions, probation and hostel for juvenile offenders as seen by inmates and staff", Commission for Scientific Research in Greenland

Bruhn 1995

Mogens Bruhn, "Projekt Grønland", Dansk Politi 1995, nr. 1

Bryld & Helweg 1992

Tine Bryld og Pernille Kløvedal Helweg, "De nederste i Herstedvester", København

Bryld & Helweg 1993

Tine Bryld og Pernille Kløvedal Helweg, "Abel", København

Bryld 1998

Tine Bryld, "I den bedste mening", Atuakkiorfik

Brøndsted 1968

Henning Brøndsted, "Retshjælp og fri proces i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (2)

Brøndsted 1969

Henning Brøndsted, "Kriminallovudvalgets forslag om ændringer i kriminallovens", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Brøndsted 1970

Henning Brøndsted, "Retsplejen i det nordlige Canada", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (3-4)

Brøndsted 1973

Henning Brøndsted, "Ruling in Greenland and Forms of Integration into Denmark", Le peuple esquimau aujourd'hui et demain/The Eskimo People today and tomorrow, Publications du Centre d'Etudes Arctiques, Bibliotheque Arctique et Antarctique, Paris et La Haye

Brøndsted 1975

Henning Brøndsted, "Kriminalsager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Brøndsted 1978

Henning Brøndsted, "Kriminalloven efter ændringerne fra 1979", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 11. årg. (3-4)

Brøndsted 1979

Henning Brøndsted, "De nye regler i kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Brøndsted 1981

Henning Brøndsted, "Den grønlandske kriminallovs anvendelse i praksis og sammenstødet mellem dansk og grønlandsk retstradition", Retfærd 16

Brøndsted 1986

Henning Brøndsted, "Anmeldelse af Leif Senholt: Den grønlandske kriminalret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 19. årg. (1-2)

Brøndsted 1986

Henning Brøndsted, "Grønlands rets og politivæsen. Træk af udviklingen efter 1950", Politihistorisk selskab, Årsskrift 1986

Brøndsted 1990

Henning Brøndsted, "Skal kriminalloven revideres? En anmeldelse af betænkningen vedrørende kriminalpolitiske spørgsmål i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (2-3)

Brøndsted 1991

Henning Brøndsted, "Det grønlandske retsvæsen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Brøndsted 1991

Henning Brøndsted, "Grønlandsk retspleje, en replik", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Brøndsted 1991

Henning Brøndsted, "Kriminalpolitik i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Bærenholdt 2002

Jørgen Ole Bærenholdt, "Coping strategies and regional policies – social capital in the Nordic peripheries", Nordic Council of Ministers

Carlsen & Goldschmidt 1974

Niels Martin Carlsen og Ditte Bentzon Goldschmidt, "En analyse af de grønlandske domstoles tilbageholdelsespraksis i perioden 1966-70", Delrapport, Arbejdsnoter, Institut for organisation og arbejdssociologi

Carlsen 2000

Bent Carlsen, "Moderne administration af de grønlandske domstole – Det grønlandske retsvæsens 50 års jubilæum", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Chemnitz & Goldschmidt 1973

Gudrun Chemnitz og Verner Goldschmidt, "Afvigeren og tolerancen. Foreløbige resultater af igangværende undersøgelser af kriminalforsorgen og det grønlandske samfund", Tidsskriftet Grønland

Chemnitz & Goldschmidt 1976

Gudrun Chemnitz og Verner Goldschmidt, "Kriminalitetsproblemer i to grønlandske bysamfund", København

Chemnitz 1993

Karl Chemnitz, "Iskrystaller – perspektiver på vold og aggression med særlig henblik på Grønland", upubliceret speciale, Århus

Christrup 1976

Henrik Christrup, "Retlige problemer i forbindelse med efterforskning og indvinding af olie og naturgas på den grønlandske kontinentalsokkel", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 9. årg. (3-4)

Criminal Code 1970

The Greenland Criminal Code/Translated at The Center for Studies in Criminal Justice, University of Chicago Law School with an introduction by Verner Goldschmidt, London

Dam 1972

Alfred Dam, "Gennemførelse af foranstaltninger efter kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Dauidsen 1992

Agnethe Dauidsen, "Oplæg til generel drøftelse vedr. civile sager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Europarådet 1987

Europarådets Standard minimumsregler for behandling af indsatte, De europæiske fængselsregler, 1987

Europarådet 1994

Europarådets anbefaling nr. R (92) 16 vedrørende europæiske regler om samfundssanktioner og -foranstaltninger, 1994

Franzin 1999

Kunuk Franzin, "Opiumskrigen i Grønland: En harmløs fortælling fra Nuuk – fortalt af en grønlander", Atuagkat

Frøsig 1979

Kristian Frøsig, "Børns erstatningsansvar", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Gad 1974

Finn Gad, "Retssituationen i Vestgrønland 1782-1808", Finn Gad, Fire detailkomplekser i Grønlands historie 1782-1808, København

Geleff 1969

C. Geleff, "Den mindreåriges stilling under retssagen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Gerthsen 2000

Abel Gerthsen, "Kredsdommeruddannelsen 1998-2000", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Goldschmidt 1950

Verner Goldschmidt, "Kriminalitet i Thule", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Goldschmidt 1953

Verner Goldschmidt, "Bør Grønland have en straffelov?", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1953

Verner Goldschmidt, "Grønlandske rets og moralbegreber under omstøbning", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1954

Verner Goldschmidt, "Den grønlandske kriminallov og dens sociologiske baggrund", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Goldschmidt 1954

Verner Goldschmidt, "Grønlands kriminallov og dens forudsætninger", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1955

Verner Goldschmidt, "Retshåndhævelsens aktuelle problemer i Grønland", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1956

Verner Goldschmidt, "Retshævelsens problemer endnu engang", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1957

Verner Goldschmidt, "Retlig adfærd. En analyse af retsmyndighederne med eksempler særlig fra den kriminelle retspleje i Grønland", bd. I-II, København

Goldschmidt 1959

Verner Goldschmidt, "Grönlands Psyche und Recht", Dänische Rundschau, nr. 14

Goldschmidt 1963

Verner Goldschmidt, "New trends in studies on Greenland social life. Criminal law in changing Greenland", Folk, vol. 5

Goldschmidt 1966

Verner Goldschmidt, "Primary sanction behaviour", Acta Sociologica, vol. 10, no. 12

Goldschmidt 1970

Verner Goldschmidt, "Kriminalretten under ændring i Grønland", Agnete Weis Bentzon og Torben Agersnap (red.), Samfund og politik i Grønland, København

Goldschmidt 1972

Verner Goldschmidt, "Orientering om kriminallovsundersøgelsen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Goldschmidt 1973

Verner Goldschmidt, "Social tolerance and frustration. An analysis of attitudes toward criminals in a changing arctic town", International Journal of Sociology, vol. 3, pp. 147-163

Goldschmidt 1974

Verner Goldschmidt, "Social tolerance and frustration", International Journal of Sociology

Goldschmidt 1974

Verner Goldschmidt, "The decriminalization as a resource problem. Conflict resolution and resource problems in Greenland", Stenc. paper for the VIIIth World Congress of Sociology, Toronto august 1974

Goldschmidt 1976

Verner Goldschmidt, "Tolkningsproblemer i studier af fremmedkulturer – eksemplificeret med resultater af forskning i Grønland", Studier i Historisk Metode

Goldschmidt 1978

Verner Goldschmidt, "Repression eller tolerance i retshåndhævelsen. Nogle betragtninger undervejs", Festskrift till Per Stjernquist, Lund

Goldschmidt 1981

Verner Goldschmidt, "Fra uskreven til skreven kriminalret i Grønland", Retfærd 16

Goldschmidt 1982

Verner Goldschmidt, "Material Alternatives to Legal Resolution of Criminal Conflicts", paper Mexico 1982

Grandjean 1993

Charlotte Grandjean, "Nogle fakta om civile sager ved retterne i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 29. årg. (1)

Grandjean 1994

Charlotte Grandjean, "Retssikkerhed i retsplejeloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Grandjean 1995

Charlotte Grandjean, "Den grønlandske retsplejelov set i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Grau 1965

Mogens Grau, "En færdselslov for Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (3-4)

Grau 1966

Mogens Grau, "En færdselslov for Grønland (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (1)

Grau 1972

Mogens Grau, "Domstolenes behandling af spirituspåvirkede motorførere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Grau 1972

Mogens Grau, "Kommentarer til en prøvesag – en færdselssag", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Grau 1975

Mogens Grau, "Den forurettedes stilling i kriminalsager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Grau 1979

Mogens Grau, "Kredsretternes virksomhed i forbindelse med fogedsager (dommes fuldbyrdelse)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Greiffenberg 1988

Tom Greiffenberg, "Ejendomsret og arealregulering i Grønland", Landinspektøren

Greiffenberg 1995

Tom Greiffenberg, "Planlovgivning og plansystem i Grønland", Landinspektøren, 104. årg., bd. 37, nr. 2, 1995

Greiffenberg 1998

Tom Greiffenberg, "Development in the Arctic: Proceedings from a symposium in Slettestrand Denmark, 9-11 January, 1998", Dansk Polar Center.

Greiffenberg 1998

Tom Greiffenberg, "Hvordan jordrente opstod i Grønland", Landinspektøren, 107. årg., bd. 39, nr. 4, 1998

Greiffenberg 2001

Tom Greiffenberg, "Arealanvendelse i Grønland – rettigheder og konflikter", Landinspektøren, 110. årg., bd. 40, nr. 3, 2001

Greve 1972

Notat om den grønlandske kriminalstatistik. Udarbejdet af Vagn Greve til brug for Direktoratet for Fængselsvæsenet, København

Greve 1978

Vagn Greve, ”Træk af den grønlandske kriminalpolitik”, Kriminalistisk Institut, København

Greve 1996

Vagn Greve, ”Straffene”, Illustreret Forlag – Jurist- og Økonomforbundet

Grønland 1968 ff.

Grønland – Statistisk årbog (afsnit om politiet og retsvæsenet)

Grønlands Landsret 1955 ff.

Grønlands landsret cirkulæresamling, Nuuk

Grønlandske lovudvalg 1967

Indstilling om retsplejens organisation, Ministeriet for Grønland, København

Hackesberg, Berliner & Refby 2001

Stephen Hackesberg, Peter Berliner & Miriam Høffding Refby, ”MATU: Behandling af drenge med aggressiv adfærd”, Psykologisk set, nr. 42, 2001

Hackesberg & Berliner 2001

Stephen Hackesberg & Peter Berliner, ”En dør mod samfundet”, Psykologisk set, nr. 5, 2001

Hansen 1972

Jens P. Hart Hansen, ”Drab i Grønland 1946-70”, Tidsskriftet Grønland

Hansen 1974

Jens P. Hart Hansen, ”Børnemishandling, også i Grønland”, Ugeskrift for Læger

Hansen 1975

Jens P. Hart Hansen, ”The frequency of fatal child abuse in Greenland and Denmark”, Nordic Council Arctic Medical Research Report No. 13

Hansen 1985

Jens P. Hart Hansen, ”Criminal homicide in Greenland”, Arctic Medical Research No. 40

Hansen 1991

Klaus Georg Hansen, ”Beskrivelse af en grønlandsk konfliktløsningsmodel”, Peder Kern og Torben Cordtz (red.), Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk

Hansen 1999

Søren Søndergaard Hansen, ”Retternes behandling af kriminalsager”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Hansen 2000

Søren Søndergaard Hansen, ”Velkommen til festlighederne – Det grønlandske retsvæsens 50 års jubilæum”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Harhoff 1987

Frederik Harhoff, ”Dansk rets gyldighed i grønlandske og færøske særanliggender”, Ugeskrift for Retsvæsen

Harhoff 1998

Frederik Harhoff, ”Hvad udad vindes, kan indad tabes – om Danmarks grundlov og de oversøiske rigsidele”, Årsberetning/Retsvidenskabeligt Institut B 1998

Harhoff 2000

Frederik Harhoff, ”Enevælden i Thule – om Knud Rasmussens lovgivende, udøvende og dømmende magt i Thule-loven af 7. juni 1929”, Grønland, 48. årg. (5)

Harlang 1999

Christian Harlang, Henrik Karl Nielsen samt Aqqaluk Lyngé, ”Retten til Thulelandet”, København og Nuuk, Dike Aps og Atuagkat

Heilmann 1969

Gerth Heilmann, ”Nogle problemer i kriminalsager”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Heilmann 1975

Rita Heilmann, ”Behandling af skiftesager”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Hertling 1970

Jørgen Hertling, ”Kaution”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 6. årg. (2)

Hesselbjerg 1960

Erik Hesselbjerg, ”Det grønlandske retsvæsen og dets fremtid”, Tidsskriftet Grønland

Hjarnaa 1991

Ingrid Hjarnaa, ”Grønlandske indsatte i Herstedvester”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Horsfeldt 1992

Ole Horsfeldt, ”40 vanskelige år med Grønlands retsvæsen”, Lov og Ret, 2. årg.

Horsfeldt 1995

Ole Horsfeldt, "Grønlands retspleje bør ikke være for grønlandsk", Lov & Ret, 5. årg. (8)

Hvam 1966

Torben Hvam, "Om behandlingsmulighederne for grønlændere i Forvaringsanstalten i Herstedvester", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (3)

Højbjerg 1991

Jens Henrik Højbjerg, "Træk af og overvejelser om den grønlandske kriminalitetsudvikling og dens årsager siden 1970", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Højbjerg 1992

Jens Henrik Højbjerg, "De grønlandske anstalter", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Jacobsen 1967

Jørgen Jacobsen, "Forsorgsarbejde i kriminalsager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (4)

Jensen 1966

Mogens Jensen, "Fogedbehandling af afbetalingsager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (1)

Jensen 1966

Mogens Jensen, "Fogedbehandling af afbetalingsager (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (2)

Jensen 1986

Henrik Garlik Jensen, "En kriminologisk undersøgelse af grønlandske kriminelle på anstalten ved Herstedvester og amtskøphospitalerne Nykøbing Sj. og Vordingborg", upubliceret, København

Jensen 1988

Henrik Garlik Jensen, "Genoptagelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 21. årg. (1-2)

Jensen 1989

Henrik Garlik Jensen, "Aspekter af den grønlandske ansættelsesret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 25. årg. (1)

Jensen 1989

Henrik Garlik Jensen, "Den grønlandske kriminallov og kriminalpolitik i dag", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 76. årg. nr. 4

Jensen 1989

Henrik Garlik Jensen, "Tilregnelighedsbegrebet i den grønlandske kriminallov", Nordisk Kriminologisk Nyhedsbrev nr. 48

Jensen & Raffnsøe 1990

Henrik Garlik Jensen & Hans Chr. Raffnsøe, "Crime and criminal justice in Greenland", Curt Taylor Griffiths (ed.) Preventing and Responding to Northern Crime, The Northern Justice Society and Simon Fraser University

Jensen 1990

Henrik Garlik Jensen, "Det grønlandske domstolssystem og retspleje", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (2-3)

Jensen 1990

Henrik Garlik Jensen, "Det kriminalpræventive arbejde i Grønland - Et skud i tågen?", Britta Kyvsgaard m.fl. (red.), Forebyggelsens veje og vildveje, Kriminalistisk Instituts stencilserie nr. 58

Jensen 1991

Henrik Garlik Jensen, "Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi. Et Grønlandsseminar", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Jensen 1992

Henrik Garlik Jensen, "Kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (2)

Jensen & Agersnap 1996

Henrik Garlik Jensen & Torben Agersnap, "Crime, law and justice in Greenland", New Social Science Monographs

Jensen 1988

Torben Jensen, kommentar i Ugeskrift for Retsvæsen 1988 B s. 31 til Harhoff, Ugeskrift for Retsvæsen 1987 B

Juul-Dam 1979

Karsten Juul-Dam, "Behandling af skiftesager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Juul-Dam 1979

Karsten Juul-Dam, "Blodtypestatistiske undersøgelser som grundlag for afgørelser i faderskabssager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Juul-Dam 1979

Karsten Juul-Dam, "Kredsretternes virksomhed ved behandling af sager vedr. tvangssalg", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Jørgensen et al. 1984

Bent Jørgensen et al., "Voldsulykker i Grønland", Ugeskrift for Læger, årg. 146 (44)

Jørgensen 1991

Bent Jørgensen, "Voldelig adfærd i Grønland, specielt i relation til alkohol", Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk

Kjerschow 1926

Kjerschow, "Det italienske straffelovsutkast av 1921", Tidsskrift for Retsvitenskap, vol. 39

Kleemann 1972

Arkaluk Kleemann, "Rekruttering af bisiddere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Kleivan 1971

Inge Kleivan, "Song duels in West Greenland - Joking relationship and avoidance", Folk, vol. 13

Koefoed-Petersen 1969

K. Koefoed-Petersen, "Advokatvirksomhed i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Kredsdommermøde 1954

Grønlands første kredsdommermøde, København

Kredsdommermøde 1969

"Det sjette kredsdommermøde i Grønland, Julianehåb 1968", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Kredsdommermøde 1969

"Det sjette kredsdommermøde i Grønland, Julianehåb 1968 (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Kredsdommermøde 1976

"9. kredsdommermøde", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 10. årg. (1-2)

Kredsdommermøde 1992

"Det 16. kredsdommermøde. Emner og deltagere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Kredsdommermøde 1992

"Plenumdiskussion om retsvæsnets situation", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Kreutzmann 1992

Elisæus Kreutzmann, "Kriminalforsorgen i frihed og de grønlandske anstalter for domfældte er fortsat et statsanliggende", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Kriminalforsorgen 1973 ff.

Kriminalforsorgens årsberetning, Direktoratet for Kriminalforsorgen, København (indeholder et afsnit om kriminalforsorgen i Grønland)

Kriminalforsorgen 1988

"Kriminalforsorgens klientel pr. 1. maj 1988", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 21. årg. (1-2)

Kriminalloven 1962

Kriminalloven og de vestgrønlandske samfund, bd. I og II, Udvalget for samfundsforskning i Grønland, København

Kriminalretlige afgørelser 1990

Kriminalretlige afgørelser i Grønland 1979-1983, Danmarks Statistik (Social sikring og retsvæsen, Statistiske efterretninger), København

Kriminalretlige afgørelser 1992

Kriminalretlige afgørelser i Grønland 1989-1990, Danmarks Statistik (Social sikring og retsvæsen, Statistiske efterretninger), København

Kristensen 1987

Ella Kristensen, "Dagligliv i anstalten. Da Grønland fik anstalten for domfældte", Forlaget Hjulet 1987

Krog 1987

Henning Krog, "Østre landsret sætter retten i Godthåb", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 20. årg. (1-2)

Kürstein 1999

Peter Kürstein, "Aflædning af den danske embedsstand ... eller hvad?", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Kähler & Carlsen 1974

Margrethe Kähler & Niels Martin Carlsen, "De grønlandske kredsretters virke i årene 1966-1970" (en undersøgelse baseret på kredsretternes behandling af faderskabssager), København

Køster & Lyng 1985

Anne Køster og Inge Lyng, "Den grønlandske kriminallovs bestemmelser vedrørende foranstaltninger overfor psykisk abnorme lovovertrædere", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Køster & Lyng 1985

Anne Køster og Inge Lyng, "En undersøgelse af alle mentalobservationer foretaget i henhold til den grønlandske kriminallov i femårsperioden 1978-1983", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Larsen 1982

Finn Breinholt Larsen, "Regler og konfliktbearbejdningsmetoder hos de grønlandske eskimorer i den førkoloniale periode", Århus

Larsen 1990

Finn Breinholt Larsen, "Death and Social Change in Ittoqqortoormiit (East Greenland)", paper to 7th Inuit Studies Conference, Fairbanks 1990

Larsen 1990

Finn Breinholt Larsen, "Vold i Grønland - nogle teoretiske og praktiske overvejelser", Tidsskriftet Grønland, nr. 89 (også tryk i Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4))

Larsen 1991

Finn Breinholt Larsen, "Fra traditionel til moderne ret – nogle hovedtræk i den grønlandske retsudvikling", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Larsen 1991

Finn Breinholt Larsen, "Interpersonal Violence Among Greenlandic Inuit Causes and Remedies", paper to Northern Justice Society's 5th Northern Conference, Sitka april 1991 (trykt i Peder Kern og Torben Cordtz (red.), Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk)

Larsen 1992

Finn Breinholt Larsen, "Retssociologi og kriminologi", Polarforskning. Status 1992, Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland

Larsen 1992

Finn Breinholt Larsen, "Voldsom død og social forandring i Ittoqqortoormiit", Grønlandsk kultur- og samfundsforskning 92, Nuuk

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, "Amatører kontra professionelle i retsplejen", Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, "Menneskerettighederne og det grønlandske retsvæsen", Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, "Slipper lovovertræderne for let?", Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, "Straf eller behandling?", Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, "Tidsubestemt", Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1994

Finn Breinholt Larsen, "Voldelige situationer", papir til Nuna Med '94, Nuuk september 1994

Larsen 1995

Larsen Finn Breinholt Larsen, "Det grønlandske kriminalitetsmønster belyst gennem politiets anmeldelsesstatistik", Center for Nordatlantiske Studier januar 1995

Larsen 2000

Finn Breinholt Larsen, "Anmeldelse af: Retsforhold og samfund i Grønland", Politica, 32. årg. (1)

Larsen 2000

Finn Breinholt Larsen, "Vælgeradfærd i Grønland, 1984", Dansk Data Arkiv

Lindegaard 1962

Per Lindegaard, "Kriminalloven og de vestgrønlandske samfund", Ugeskrift for Retsvæsen

Lindegaard 1965

Per Lindegaard, "Om anvendelse af danske særforanstaltninger overfor grønlandske kriminelle", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Lindegaard 1967

Per Lindegaard, "Kriminallovens foranstaltningsregler efter ændringerne i 1963", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (4)

Lindegaard 1975

Per Lindegaard, "Kriminalforsorg", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Lindegaard 1976

Per Lindegaard, "Grønlands kriminallov – Strafferetsplejen i Grønland", Dansk Politi

Lindegaard 1977

Per Lindegaard, "Anbringelse i Danmark af grønlandske kriminelle", Anklagemyndighedens Årsberetning 1977, Rigsadvokaten

Lindegaard 1981

Per Lindegaard, "Anmeldelse af Agnete Weis Bentzon: Ret og Reform", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 14. årg. (3-4)

Lindegaard 1982

Per Lindegaard, "Den grønlandske kriminallov" i Lov og frihet. Festskrift til Johs. Andenæs, Oslo

Lovregister 1962 ff.

Lovregister til Nalunaarutit/Grønlandsk Lovsamling, dobbeltsproget, 1962 ff., Schultz, København

Lund-Drosvad 1961

Andreas Lund-Drosvad, "Nogle træk fra en grønlandsk kredsdommers virke", Tidsskriftet Grønland

Lyberth 1995

Marie Lyberth, "Resocialiseringsprincippet i 40 år: Er de forudsætninger som resocialiseringsprincippet er bygget på stadig de samme?", Institut for Administration, Ilisimatusarfik

Lynge 1988

Finn Lynge, "Conflict treatment, new and old", Folk, vol. 30

Lynge 1975

Inge Lynge, "Psykelige problemer hos lovovertrædere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Lynge 1992

Inge Lynge, "Psykisk abnorme lovovertrædere i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Lynge 1965

Klaus Lynge, "Lov nr. 397 af 12. juli 1946 om bortblevne contra grønlandsk retsopfattelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Lynge 1967

Klaus Lynge, "Rettens valg af foranstaltning", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (4)

Meilvang 1997

Anders Meilvang, "Administration af bistandsvæргеordningen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Meilvang 1997

Anders Meilvang, "Anmeldelse af Inge Lynges bog: Mental Disorders in Greenland. Past and Present", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Meilvang 1997

Anders Meilvang, "Bistandsværger og tilsynsværger", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Meyer 1994

Jørgen Meyer, "Sundhedsvæsnets og Den grønlandske Kriminalforsorgs behandling af psykisk abnorme lovovertrædere", 1994

Moustesgård 1987

Søren Moustesgård, "Brudstykker af den grønlandske panteret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 22. årg. (4)

Møller 1955

J. Kisbye Møller, "Kommentarer til den grønlandske retsplejelov af 14. juni 1951 med senere ændringer, formularer m.m.", Beretninger vedrørende Grønland, 1955 nr. 5

Møller 1956

J. Kisbye Møller, "Fire år under det nye retssystem", Tidsskriftet Grønland

Møller 1972

Frederik Møller, "Samarbejdet mellem politiet og kredsretterne", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Møller 1984

J. Kisbye Møller, "Det grønlandske retsvæsen", Ugeskrift for Retsvæsen

Møller 1999

Jens Møller, "Den grønlandske kriminallov i praktisk perspektiv", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Nalunaarutit 1958 ff.

Nalunaarutit/Grønlandsk Lovsamling, dobbeltsproget, 1958 ff., Schultz, København

Nielsen 1995

Olafur Peter Nielsen, "Gældssanering i Grønland, er det hensigtsmæssigt?", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (2)

Nielsen 2000

Henrik Karl Nielsen, "Grønlandske landrettigheder og international ret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (1)

Nielsen, Peilmann & Wenstrup 2000

Bjarne B. Nielsen, Kirsten Peilmann & Lotte Wenstrup, "Meeqqanik kinguaassiuutitigut atornerluisarneq: Ataatsimeersuarnermiit innersuussat Katuami 13.-15. novembari 1999", Namminersornerullutik Ogartussat

Nielsen, Peilmann & Wenstrup 2000

Bjarne B. Nielsen, Kirsten Peilmann & Lotte Wenstrup: "Hvidbog om seksuelt misbrug af børn i Grønland: Rekommandationer fra konferencen i Katuaq 13.-15. november 1999", Grønlands hjemmestyre

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi 1997

Don A. Andrews: "An Overview of Treatment Effectiveness: Research and Clinical Principles". Rapport om Fængsler: Administration, behandling og evaluering fra NSfK's 39. forskerseminar/18. kontaktseminar, Danmark 1997

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi 1999

"Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?" Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulisat, Grønland 1999, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Oldendow 1931

Knud Oldendow, "Lov og ret i Grønland", Det Grønlandske Selskabs Årsskrift 1930-31, København

Oldendow 1950

Knud Oldendow, "Administration og retspleje gennem tiderne", Kaj Birket Smith m.fl., Grønlandsbogen II, København

Olesen 1995

Lise Lykke Olesen, "Anbringelse på ubestemt tid. Den daglige virkelighed i Anstalten ved Herstedvester", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Olsen 1972

Asger Olsen, "Udsættelse af hus og lejlighed", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Olsen 1994

Ole Olsen, "Mads-Arge sagen og danske advokaters dømmekraft", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Petersen 1970

Robert Petersen, "De gamle og de nye autoriteter i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 6. årg. (1)

Petersen 1982

Robert Petersen, "Noget om sangstrid. Om art, struktur og omstændigheder ved deres anvendelse", paper, Nuuk

Petersen 1992

Robert Petersen, "Administration of Justice in the Traditional Greenlandic Community", paper, Nuuk

Petersen & Janussen 1998

Hanne Petersen & Jakob Janussen, "Retsforhold og samfund i Grønland", Gyldendal

Politiet

Politiets årsberetning, Rigspolitichefen, København (indeholder afsnit om Grønland)

Politiet 1973 ff.

Årsberetning for politiet i Grønland, Politimesteren i Grønland, Nuuk

Politiet 1976

Tidsskrift for Dansk Politi nr. 15, 1976 (jubilæumsnummer for Grønlands politi)

Poulsen 1995

Else Poulsen, "Rådgivning for ofre for voldsforbrydelser, voldtægt og incest", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Raffnsøe 1972

Hans-Chr. Raffnsøe, "Arbejdskontrakter", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Raffnsøe 1972

Hans-Chr. Raffnsøe, "Rekruttering og vejledning af bisiddere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Raffnsøe 1975

Hans-Chr. Raffnsøe, "Behandling af civile sager ved grønlandske domstole", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Raffnsøe 1975

Hans-Chr. Raffnsøe, "Myndighedslovens kapitel 3", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Raffnsøe 1989

Hans-Chr. Raffnsøe, "Grønland: Myndigheder, personlige forhold, familieret, arveret og skifteret, forsikring, skat, retspleje, kriminalret", Juridisk formularbog, København

Raffnsøe 1990

Hans-Chr. Raffnsøe, "En rejse til Canada", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (4)

Raffnsøe 1990

Hans-Chr. Raffnsøe, "Retsplejeloven og kriminalloven i fremtiden. Oplæg på 15. kredsdommermøde", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (2-3)

Raffnsøe 1992

Hans Chr. Raffnsøe, "Retsvæsnets situation", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Raffnsøe 1994

Hans-Chr. Raffnsøe, "De retssikkerhedsmæssige aspekter ved det grønlandske lægdommersystem", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Raffnsøe 1998

Hans-Chr. Raffnsøe, "Til minde om landsdommer Henning Brøndsted", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Redegørelse om politiet i Grønland 1962

"Redegørelse om politiet i Grønland", Beretninger vedrørende Grønland, 1962, nr. 7

Referat 1977

Referat fra kriminalistisk seminar, Grønlands Oplysningsforbund

Rosendal 1975

Alf Rosendal, "Kriminalforsorg", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Rosing 1970

Jens Rosing, "Sangkamp hos Angmagssalik-folket", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (3-4)

Ryberg 1898

Carl Ryberg, "Strafferetsplejen i Grønland", Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen

Schack 1984

Erik Schack, "Offentlige skifter af dødsboer", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 17. årg. (3-4)

Schaumburg-Müller 1988

Per Schaumburg-Müller, "Erstatning fra staten for ofre for forbrydelser i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 20. årg. (3-4)

Schechter 1988

Elaine Schechter, "Institutionalizing criminality in Greenland", Bradford W. Morse and Gordon R. Wooman (eds.), *Indigenous Law and the State*, Foris Publications

Selmer 1967

Jens Selmer, "Næringslovens ikrafttræden i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (1)

Senholt 1978

Leif Senholt, "Afgørelser i kriminelle sager i Grønland 1. halvår 1978. Kriminalstatistiske oplysninger om gerningsmænd og kriminalitet begået af disse", Politimesteren i Grønland, Nuuk

Senholt 1978

Leif Senholt, "Bemærkninger til sags- og arbejdsstatistikken for de grønlandske politidistrikter for kalenderåret 1977", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 11. årg. (2)

Senholt 1978

Leif Senholt, "Udvalg af Grønlands landsrets afgørelser i kriminelle sager 1971-1978", bd. I-II, Nuuk

Senholt 1979

Leif Senholt, "Nogle kriminalstatistiske oplysninger om gerningsmænd og kriminalitet begået af disse", Politimesteren i Grønland, Nuuk

Senholt 1980

Leif Senholt, "Nogle kriminalstatistiske oplysninger om gerningsmænd og kriminalitet, begået af disse 1978", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 13. årg. (1-2)

Senholt 1980

Leif Senholt, "Samarbejdet mellem politikredse i Grønland og Danmark", Anklagemyndighedens Årsberetning 1979

Senholt 1980

Leif Senholt, "Udvalg af Grønlands landsrets afgørelser i kriminelle sager 1971-1979", bd. III (med ajourført register 1971-1979), Nuuk

Senholt 1980

Leif Senholt, "Udviklingstendenser i den grønlandske kriminalitet og sanktionsanvendelse", Anklagemyndighedens Årsberetning 1979

Senholt 1984

Leif Senholt, "Den grønlandske kriminalret. Kommentarer til kriminalloven for Grønland m.v.", bd. I-II, FAVN forlag

Sigsgaard 1974

Peter Sigsgaard, "Voldsskader og skjult vold i en arktisk by", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Sigsgaard 1977

Peter Sigsgaard, "Angst og dagligsnak om vold i Grønland: En studie i holdnings- og rygte-dannelse", København

Sinkbæk 2000

Lars-Christian Sinkbæk, "Retsstillingen i Grønland på børneområdet", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Svane 1965

Aksel Svane, "Registrering og tinglysning af rettigheder over fast ejendom i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (3-4)

Symes 1996

Nicholas Symes, "Spirituskørsel. Efterforskningsproblemer og retsgarantier", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 32. årg. (1)

Symes 1998

Nicholas Symes, "Menneskerettigheder i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Symes 1999

Nicholas Symes, "Festskrift til Agnete Weis Bentzon", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Symes 1999

Nicholas Symes, "Grønlands folketingspolitikere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Sørensen 1990

Bo Wagner Sørensen, "Folk models of wifebeating in Nuuk, Greenland", Folk vol. 32

Sørensen 1991

Lis Sørensen, "Voldsforbrydelser og andre krænkelser belyst ved erfaringer med krænkelser overfor mindreårige, d.v.s. personer under 15 år", Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk

Sørensen 1992

Bo Wagner Sørensen, "Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland", upubliceret Ph.d. afhandling, Nuuk

Sørensen 1992

Bo Wagner Sørensen, "Vold mod kvinder i Grønland: Afstraffelse eller afmagt?", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Sørensen 1999

Bo Wagner Sørensen, "Alkohol i Grønland – problemorienteret forskning i lokal drikkekultur", Antropologi, nr. 39, 1999

Therbild 1965

Niels Therbild. "Kriminallovens foranstaltningssystem", bd. I-II, København

Thomassen 1992

Simon Thomassen, "Mine oplevelser som bisidder", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Thomassen 1994

Tinne Thomassen, "Den grønlandske Retsvæsenkommission", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Thomassen 1994

Tinne Thomassen, "Mads Arqe-sagen, et resume", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Thomassen 1994

Tinne Thomassen, "Retssikkerhed i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Thomassen 1995

Tinne Thomassen, "Konference om Ret og reformer i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Thomassen 1998

Tinne Thomassen, "Sager der efter loven skal behandles af Grønlands Landsret som 1. instans", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (1)

Thomassen 1998

Tinne Thomassen, "Østre Landsret i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Thomsen 1987

Arne Thomsen, "Politiet i Grønland", Nordisk Kriminalreportage 1987

Thorslund 1991

Jørgen Thorslund, "Om ungdomsselv mord", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (1)

Tidsskrift 1965 ff.

Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen

Toft 1983

Carl Evald Toft, "Advokat i Grønland", Advokaten nr. 24

Togeby 2002

Lise Togeby, "Grønlændere i Danmark – en overset minoritet", Aarhus Universitetsforlag.

Topsøe-Jensen 1972

Hans Topsøe-Jensen, "Børneloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Topsøe-Jensen 1979

Hans Topsøe-Jensen, "Bjærgeløn", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Trolle 1954

Jørgen Trolle, "Lovgivningsproblemer i Grønland", Tidsskriftet Grønland

Trolle 1965

Jørgen Trolle, "Erstatningsret i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (1)

Trolle 1965

Jørgen Trolle, "Om loven om bortblevne og grønlandsk opfattelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Trolle 1967

Jørgen Trolle, "Det første skridt på vejen mod en tinglysningsordning for Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (4)

Trolle 1969

Jørgen Trolle, "Kommentarer til en prøvesag", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Trolle 1969

Jørgen Trolle, "Lovgivning om formueforholdet mellem ægtefæller og Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Trolle 1971

Jørgen Trolle, "Grønlandske retsproblemer", Ugeskrift for Retsvæsen

Trolle 1972

Jørgen Trolle, "Kommentarer til en prøvesag – en kautionssag", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Trolle 1972

Jørgen Trolle, "Ægteskabsloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Trolle 1975

Jørgen Trolle, "Ægteskabssager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Tågegård 1966

Margrete Tågegård, "Gennemførelse af retskrav i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (2)

Udkast 1929

Udkast til anordning om straffebestemmelser for Grønland. Forelagt Nordgrønlands landsråd, 1929

Vebæk 1991

Máliáraq Vebæk, ”Tavshed om Abel-sagen”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Vedtægter 1992

”Vedtægter for foreningen af grønlandske kredsdommere”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Vesterbirk 1957

Charles Vesterbirk, ”Nogle betragtninger vedr. politi og retsvæsenet i Grønland”, Tidsskriftet Grønland

Vesterbirk 1961

Charles Vesterbirk, ”Grønlændere i politiets tjeneste?”, Tidsskriftet Grønland

Vestergaard & Balvig 1998

Redigeret af Jørn Vestergaard & Flemming Balvig, ”Med lov – retsvidenskabelige betragtninger i anledning af professor Vagn Greves 60 års fødselsdag”. Indhold bl.a.: Agnete Weis Bentzon, ”Kriminalitet og retspleje i de grønlandske udviklingssamfund”, Jurist- og Økonomiforbundet

Vestergaard 1999

Jørn Vestergaard, ”Dommerkvalifikationer – i byretter og kredsretter”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Voltelen 1986

Claus Voltelen, ”Om tvangsfuldbyrdelse af andet end pengekrav”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 19. årg. (3)

Walsøe 1994

Per Walsøe, ”Derfor har vi en retsvæsenkommission”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Walsøe 1995

Per Walsøe, ”Grønland får ret”, Lov og ret, 5. årg. (1)

Waaben 1955

Knud Waaben, ”En kriminallov for Grønland”, Svensk Juristtidning

5. Kronologisk litteraturliste

Listen er udarbejdet af Finn Breinholt Larsen (litteratur til og med 1995) og af David Højmark (litteratur fra 1996 til og med 2002).

Ryberg 1898

Carl Ryberg, "Strafferetsplejen i Grønland", Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen

Kjerschow 1926

Kjerschow, "Det italienske straffelovsutkast av 1921", Tidsskrift for Retsvitenskap, vol. 39

Udkast 1929

Udkast til anordning om straffebestemmelser for Grønland. Forelagt Nordgrønlands landsråd, 1929

Oldendow 1931

Knud Oldendow, "Lov og ret i Grønland", Det Grønlandske Selskabs Årsskrift 1930-31, København

Bentzon & Goldschmidt & Lindegaard 1950

Agnete Weis Bentzon, Verner Goldschmidt & Per Lindegaard, "Den juridiske ekspedition og dens arbejde i Grønland 1948-49", Det Grønlandske Selskabs Årsskrift

Betænkning 1950

Betænkning afgivet af den juridiske ekspedition til Grønland 1948-49, bd. 1-6 ved A.W. Bentzon, V. Goldschmidt og P. Lindegaard, København

Betænkning 1950

Grønlandskommissionens betænkning 2. Politiske og administrative forhold. Retsplejen, København

Goldschmidt 1950

Verner Goldschmidt, "Kriminalitet i Thule", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Oldendow 1950

Knud Oldendow, "Administration og retspleje gennem tiderne", Kaj Birket-Smith m.fl., Grønlandsbogen II, København

Betænkning 1951

Betænkning afgivet af den permanente straffelovskommission over udkast til straffelov for Grønland, København

Goldschmidt 1953

Verner Goldschmidt, "Bør Grønland have en straffelov?", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1953

Verner Goldschmidt, "Grønlandske rets- og moralbegreber under omstøbning", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1954

Verner Goldschmidt, "Den grønlandske kriminallov og dens sociologiske baggrund", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Goldschmidt 1954

Verner Goldschmidt, "Grønlands kriminallov og dens forudsætninger", Tidsskriftet Grønland

Kredsdommermøde 1954

Grønlands første kredsdommermøde, København

Trolle 1954

Jørgen Trolle, "Lovgivningsproblemer i Grønland", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1955

Verner Goldschmidt, "Retshåndhævelsens aktuelle problemer i Grønland", Tidsskriftet Grønland

Grønlands Landsret 1955 ff.

Grønlands landsret cirkulæresamling, Nuuk

Møller 1955

J. Kisbye Møller, "Kommentarer til den grønlandske retsplejelov af 14. juni 1951 med senere ændringer, formularer m.m.", Beretninger vedrørende Grønland, 1955, nr. 5

Waaben 1955

Knud Waaben, "En kriminallov for Grønland", Svensk Juristtidning

Goldschmidt 1956

Verner Goldschmidt, "Retshævelsens problemer endnu engang", Tidsskriftet Grønland

Møller 1956

J. Kisbye Møller, "Fire år under det nye retssystem", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1957

Verner Goldschmidt, "Retlig adfærd. En analyse af retsmyndighederne med eksempler særlig fra den kriminelle retspleje i Grønland", bd. I-II, København

Vesterbirk 1957

Charles Vesterbirk, "Nogle betragtninger vedr. politi- og retsvæsenet i Grønland", Tidsskriftet Grønland

Nalunaarutit 1958 ff.

Nalunaarutit/Grønlandsk Lovsamling, dobbeltsproget, 1958 ff., Schultz, København

Goldschmidt 1959

Verner Goldschmidt, "Grønlands Psyche und Recht", Dänische Rundschau, nr. 14

Hesselbjerg 1960

Erik Hesselbjerg, "Det grønlandske retsvæsen og dets fremtid", Tidsskriftet Grønland

Bentzon 1961

Agnete Weis Bentzon, "Familie og ægteskab i Vestgrønland I: Opløsning af ægteskab", Udvalget for samfundsforskning i Grønland, København

Lund-Drosvad 1961

Andreas Lund-Drosvad, "Nogle træk fra en grønlandsk kredsdommers virke", Tidsskriftet Grønland

Vesterbirk 1961

Charles Vesterbirk, "Grønlændere i politiets tjeneste?", Tidsskriftet Grønland

Kriminalloven 1962

Kriminalloven og de vestgrønlandske samfund, bd. I og II, Udvalget for samfundsforskning i Grønland, København

Lindegaard 1962

Per Lindegaard, "Kriminalloven og de vestgrønlandske samfund", Ugeskrift for Retsvæsen

Lovregister 1962 ff.

Lovregister til Nalunaarutit/Grønlandsk Lovsamling, dobbeltsproget, 1962 ff., Schultz, København

Redegørelse om politiet i Grønland 1962

"Redegørelse om politiet i Grønland", Beretninger vedrørende Grønland, 1962, nr. 7

Bentzon 1963

Agnete Weis Bentzon, "Familie og ægteskab i Vestgrønland II: Familiens organisation og økonomiske administration" (stencil med bilag 1-5), udarbejdet for Det grønlandske Lovudvalg, København

Goldschmidt 1963

Verner Goldschmidt, "New trends in studies on Greenland social life. Criminal law in changing Greenland", Folk, vol. 5

Agersnap 1965

Torben Agersnap, "Kredsretternes behandling af indgåede sager m.v.", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (3-4)

Agersnap 1965

Torben Agersnap, "Kredsretternes opgaver siden 1951 (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Grau 1965

Mogens Grau, "En færdselslov for Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (3-4)

Lindegaard 1965

Per Lindegaard, "Om anvendelse af danske særforanstaltninger overfor grønlandske kriminelle", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Lynge 1965

Klaus Lynge, "Lov nr. 397 af 12. juli 1946 om bortblevne contra grønlandsk retsopfattelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Svane 1965

Aksel Svane, "Registrering og tinglysning af rettigheder over fast ejendom i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (3-4)

Therbild 1965

Niels Therbild, "Kriminallovens foranstaltningssystem", bd. I-II, København

Tidsskrift 1965 ff.

Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen

Trolle 1965

Jørgen Trolle, "Erstatningsret i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (1)

Trolle 1965

Jørgen Trolle, "Om loven om bortblevne og grønlandsk opfattelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 1. årg. (2)

Bentzon 1966

Agnete Weis Bentzon, "The structure of the judicial system and its function in a developing society", Acta Sociologica, vol. 10, no. 1-2

Goldschmidt 1966

Verner Goldschmidt, "Primary sanction behaviour", Acta Sociologica, vol. 10, no. 1-2

Grau 1966

Mogens Grau, "En færdselslov for Grønland (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (1)

Hvam 1966

Torben Hvam, "Om behandlingsmulighederne for grønlændere i Forvaringsanstalten i Herstedvester", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (3)

Jensen 1966

Mogens Jensen, "Fogedbehandling af afbetalingssager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (1)

Jensen 1966

Mogens Jensen, "Fogedbehandling af afbetalingssager (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (2)

Tågegård 1966

Margrete Tågegård, "Gennemførelse af retskrav i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (2)

Agersnap & Bentzon 1967

Torben Agersnap og Agnete Weis Bentzon (red.), Retspleje i Grønland, 4. kredsdommermøde, Knud Rasmussens højskole, Holsteinsborg

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, Artikler om retsplejens vilkår i de grønlandske samfund, København

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Den grønlandske retsplejelovs baggrund og lovens rammer", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Kredsretternes interne virke", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Landsrettens kontakt med kredsretterne 1951-64", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Personellet ved domstolene i Grønland 1951-64", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (1)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Retsplejeorganisationens materielle vilkår 1951-64", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (2-3)

Bentzon 1967

Agnete Weis Bentzon, "Retsplejens organisation i de grønlandske samfund", Ministeriet for Grønland, København

Grønlandske lovudvalg 1967

Indstilling om retsplejens organisation, Ministeriet for Grønland, København

Jacobsen 1967

Jørgen Jacobsen, "Forsorgsarbejde i kriminalsager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (4)

Lindegaard 1967

Per Lindegaard, "Kriminallovens foranstaltningsregler efter ændringerne i 1963", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (4)

Lynge 1967

Klaus Lynge, "Rettens valg af foranstaltning", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 2. årg. (4)

Selmer 1967

Jens Selmer, "Næringslovens ikrafttræden i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (1)

Trolle 1967

Jørgen Trolle, "Det første skridt på vejen mod en tinglysningsordning for Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 3. årg. (4)

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, Artikler om retsplejens virke og vilkår i de grønlandske samfund. Under medarbejde af Torben Agersnap og Guldborg Chemnitz, København

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, "Familiens organisation i de grønlandske samfund", København

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, "Familiens økonomiske administration og ejendelenes tilhørsforhold i de vestgrønlandske samfund". En retssociologisk undersøgelse, København

Bentzon 1968

Agnete Weis Bentzon, "Lovgivningsproblemer i et udviklingsområde. Kulturelle og geografiske begrænsninger for indførelse af retsenhed mellem Danmark og Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (1)

Betænkning 1968

Betænkning om det kriminalretlige sanktionssystem m.v. i Grønland, nr. 500, København

Brøndsted 1968

Henning Brøndsted, "Retshjælp og fri proces i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (2)

Grønland 1968 ff.

Grønland - Statistisk årbog (afsnit om politiet og retsvæsenet)

Bentzon & Agersnap 1969

Agnete Weis Bentzon & Torben Agersnap (red.), "Samfund og politik i Grønland – problemer og perspektiver", København

Bentzon 1969

Agnete Weis Bentzon, "Om grønlandske økonomiske fællesskaber og skifter af mindre boer", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Brøndsted 1969

Henning Brøndsted, "Kriminallovudvalgets forslag om ændringer i kriminallovens", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Geleff 1969

C. Geleff, "Den mindreåriges stilling under retssagen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Heilmann 1969

Gerth Heilmann, "Nogle problemer i kriminalsager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Koefoed-Petersen 1969

K. Koefoed-Petersen, "Advokatvirksomhed i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Kredsdommermøde 1969

"Det sjette kredsdommermøde i Grønland, Julianehåb 1968", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Kredsdommermøde 1969

"Det sjette kredsdommermøde i Grønland, Julianehåb 1968 (fortsat)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (1-2)

Trolle 1969

Jørgen Trolle, "Kommentarer til en prøvesag", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Trolle 1969

Jørgen Trolle, "Lovgivning om formueforholdet mellem ægtefæller og Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 4. årg. (3-4)

Brøndsted 1970

Henning Brøndsted, "Retsplejen i det nordlige Canada", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (3-4)

Criminal Code 1970

The Greenland Criminal Code/Translated at The Center for Studies in Criminal Justice, University of Chicago Law School with an introduction by Verner Goldschmidt, London

Goldschmidt 1970

Verner Goldschmidt, "Kriminalretten under ændring i Grønland", Agnete Weis Bentzon og Torben Agersnap (red.), Samfund og politik i Grønland, København

Hertling 1970

Jørgen Hertling, "Kaution", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 6. årg. (2)

Petersen 1970

Robert Petersen, "De gamle og de nye autoriteter i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 6. årg. (1)

Rosing 1970

Jens Rosing, "Sangkamp hos Angmagssalik-folket", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 5. årg. (3-4)

Behn 1971

Ole Behn, "Ulykkesforsikring i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 6. årg. (3-4)

Kleivan 1971

Inge Kleivan, "Song duels in West Greenland – Joking relationship and avoidance", Folk, vol. 13

Trolle 1971

Jørgen Trolle, "Grønlandske retsproblemer", Ugeskrift for Retsvæsen

Bardtrum 1972

Helge Bardtrum, "Gennemførelse af foranstaltninger efter kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Beckett 1972

Jørgen Beckett, "Samarbejdet mellem politiet og kredsretterne", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Bentzon 1972

Agnete Weis Bentzon, "Samarbejdet mellem kredsret og andre myndigheder i skiftesager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Dam 1972

Alfred Dam, "Gennemførelse af foranstaltninger efter kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Goldschmidt 1972

Verner Goldschmidt, "Orientering om kriminallovsundersøgelsen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Grau 1972

Mogens Grau, "Domstolenes behandling af spirituspåvirkede motorførere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Grau 1972

Mogens Grau, "Kommentarer til en prøvesag – en færdselssag", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Greve 1972

Notat om den grønlandske kriminalstatistik. Udarbejdet af Vagn Greve til brug for Direktoratet for Fængselsvæsenet, København

Hansen 1972

Jens P. Hart Hansen, "Drab i Grønland 1946-70", Tidsskriftet Grønland

Kleemann 1972

Arkaluk Kleemann, "Rekruttering af bisiddere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Møller 1972

Frederik Møller, "Samarbejdet mellem politiet og kredsretterne", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Olsen 1972

Asger Olsen, "Udsættelse af hus og lejlighed", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Raffnsøe 1972

Hans-Chr. Raffnsøe, "Arbejdskontrakter", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Raffnsøe 1972

Hans-Chr. Raffnsøe, "Rekruttering og vejledning af bisiddere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Topsøe-Jensen 1972

Hans Topsøe-Jensen, "Børneloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Trolle 1972

Jørgen Trolle, "Kommentarer til en prøvesag – en kautionssag", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Trolle 1972

Jørgen Trolle, "Ægteskabsloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 7. årg. (1-4)

Politiet 1973 ff.

Årsberetning for politiet i Grønland, Politimesteren i Grønland, Nuuk

Brøndsted 1973

Henning Brøndsted, "Ruling in Greenland and Forms of Integration into Denmark", Le peuple esquimau aujourd'hui et demain/The Eskimo People to-day and to-morrow, Publications du Centre d'Etudes Arctiques, Bibliotheque Arctique et Antarctique, Paris et La Haye

Chemnitz & Goldschmidt 1973

Gudrun Chemnitz og Verner Goldschmidt, "Afvigeren og tolerancen. Foreløbige resultater af igangværende undersøgelser af kriminalforsorgen og det grønlandske samfund", Tidsskriftet Grønland

Goldschmidt 1973

Verner Goldschmidt, "Social tolerance and frustration. An analysis of attitudes toward criminals in a changing arctic town", International Journal of Sociology, vol. 3, pp. 147-163

Kriminalforsorgen 1973 ff.

Kriminalforsorgens årsberetning, Direktoratet for Kriminalforsorgen, København (indeholder et afsnit om kriminalforsorgen i Grønland)

Carlsen & Goldschmidt 1974

Niels Martin Carlsen og Ditte Bentzon Goldschmidt, "En analyse af de grønlandske domstoles tilbageholdelsespraksis i perioden 1966-70", Delrapport, Arbejdsnoter, Institut for organisation og arbejds sociologi

Gad 1974

Finn Gad, "Retssituationen i Vestgrønland 1782-1808", Finn Gad, Fire detailkomplekser i Grønlands historie 1782-1808, København

Goldschmidt 1974

Verner Goldschmidt, "Social tolerance and frustration", *International Journal of Sociology*

Goldschmidt 1974

Verner Goldschmidt, "The decriminalization as a resource problem. Conflict resolution and resource problems in Greenland", Stenc. paper for the VIIIth World Congress of Sociology, Toronto august 1974

Hansen 1974

Jens P. Hart Hansen, "Børnemishandling – også i Grønland", *Ugeskrift for Læger*

Kähler & Carlsen 1974

Margrethe Kähler & Niels Martin Carlsen, "De grønlandske kredsretters virke i årene 1966-1970" (en undersøgelse baseret på kredsretternes behandling af faderskabssager), København

Sigsgaard 1974

Peter Sigsgaard, "Voldsskader og skjult vold i en arktisk by", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*

Bendsen 1975

Hans Bendsen, "Faderskabssager", *Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen*, 8. årg. (3-4)

Bendsen 1975

Hans Bendsen, "Retsplejelovens kapitel 7", *Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen*, 8. årg. (3-4)

Betænkning 1975

Betænkning om kriminallovens sanktionssystem. Grønlands landsråd

Brøndsted 1975

Henning Brøndsted, "Kriminalsager", *Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen*, 8. årg. (3-4)

Grau 1975

Mogens Grau, "Den forurettedes stilling i kriminalsager", *Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen*, 8. årg. (3-4)

Hansen 1975

Jens P. Hart Hansen, "The frequency of fatal child abuse in Greenland and Denmark", *Nordic Council Artic Medical Research Report No. 13*

Heilmann 1975

Rita Heilmann, "Behandling af skiftesager", *Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen*, 8. årg. (3-4)

Lindegaard 1975

Per Lindegaard, "Kriminalforsorg", *Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen*, 8. årg. (3-4)

Lyng 1975

Inge Lyng, "Psykkiske problemer hos lovovertrædere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Raffnsøe 1975

Hans-Chr. Raffnsøe, "Behandling af civile sager ved grønlandske domstole", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Raffnsøe 1975

Hans-Chr. Raffnsøe, "Myndighedslovens kapitel 3", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Rosendal 1975

Alf Rosendal, "Kriminalforsorg", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Trolle 1975

Jørgen Trolle, "Ægteskabssager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 8. årg. (3-4)

Chemnitz & Goldschmidt 1976

Gudrun Chemnitz og Verner Goldschmidt, "Kriminalitetsproblemer i to grønlandske bysamfund", København

Christrup 1976

Henrik Christrup, "Retlige problemer i forbindelse med efterforskning og indvinding af olie og naturgas på den grønlandske kontinentalsokkel", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 9. årg. (3-4)

Goldschmidt 1976

Verner Goldschmidt, "Tolkningsproblemer i studier af fremmedkulturer – eksemplificeret med resultater af forskning i Grønland", Studier i Historisk Metode

Kredsdommermøde 1976

"9. kredsdommermøde", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 10. årg. (1-2)

Lindegaard 1976

Per Lindegaard, "Grønlands kriminallov – Strafferetsplejen i Grønland", Dansk Politi

Politiet 1976

Tidsskrift for Dansk Politi nr. 15, 1976 (jubilæumsnummer for Grønlands politi)

Bentzon 1977

Agnete Weis Bentzon, "Community Involvement in the Juridical Process", Narssarsuaq

Lindegaard 1977

Per Lindegaard, "Anbringelse i Danmark af grønlandske kriminelle", Anklagemyndighedens Årsberetning 1977, Rigsadvokaten

Referat 1977

Referat fra kriminalistisk seminar, Grønlands Oplysningsforbund

Sigsgaard 1977

Peter Sigsgaard, "Angst og dagligsnak om vold i Grønland: En studie i holdnings- og rygtedannelse", København

Bentzon 1978

Agnete Weis Bentzon, "Om retten i et overgangssamfund", Festskrift till Per Stjernquist, Juridiska Föreningen i Lund

Bentzon 1978

Agnete Weis Bentzon, "Ret og reformer i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 11. årg. (2)

Bentzon 1978

Agnete Weis Bentzon, "Tugt, vold og voldtægt i Grønland", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Betænkning 1978

Betænkning over forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland, afgivet af folketingsudvalg 12.5.1978, Folketingstidende blad 730

Brøndsted 1978

Henning Brøndsted, "Kriminalloven efter ændringerne fra 1979", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 11. årg. (3-4)

Goldschmidt 1978

Verner Goldschmidt, "Repression eller tolerance i retshåndhævelsen. Nogle betragtninger undervejs", Festskrift till Per Stjernquist, Lund

Greve 1978

Vagn Greve, "Træk af den grønlandske kriminalpolitik", Kriminalistisk Institut, København

Senholt 1978

Leif Senholt, "Afgørelser i kriminelle sager i Grønland 1. halvår 1978. Kriminalstatistiske oplysninger om gerningsmænd og kriminalitet begået af disse", Politimesteren i Grønland, Nuuk

Senholt 1978

Leif Senholt, "Bemærkninger til sags- og arbejdsstatistikken for de grønlandske politidistrikter for kalenderåret 1977", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 11. årg. (2)

Senholt 1978

Leif Senholt, "Udvalg af Grønlands landsrets afgørelser i kriminelle sager 1971-1978", bd. I-II, Nuuk

Bentzon 1979

Agnete Weis Bentzon, "Ret og reformer, En retssociologisk undersøgelse af lægdommersystemet i det grønlandske overgangssamfund 1951-1976", del I: Kredsretternes vilkår, del II: Kredsretternes virke, København

Brøndsted 1979

Henning Brøndsted, "De nye regler i kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Frøsig 1979

Kristian Frøsig, "Børns erstatningsansvar", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Grau 1979

Mogens Grau, "Kredsretternes virksomhed i forbindelse med fogedsager (dommes fuldbyrdelse)", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Juul-Dam 1979

Karsten Juul-Dam, "Behandling af skiftesager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Juul-Dam 1979

Karsten Juul-Dam, "Blodtypestatistiske undersøgelser som grundlag for afgørelser i faderskabssager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Juul-Dam 1979

Karsten Juul-Dam, "Kredsretternes virksomhed ved behandling af sager vedr. tvangssalg", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Senholt 1979

Leif Senholt, "Nogle kriminalstatistiske oplysninger om gerningsmænd og kriminalitet begået af disse", Politimesteren i Grønland, Nuuk

Topsøe-Jensen 1979

Hans Topsøe-Jensen, "Bjærgeløn", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 12. årg. (3-4)

Behn 1980

Ole Behn, "Arbejdsskadeforsikring i stedet for lovpligtig ulykkesforsikring i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 13. årg. (1-2)

Senholt 1980

Leif Senholt, "Nogle kriminalstatistiske oplysninger om gerningsmænd og kriminalitet, begået af disse 1978", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 13. årg. (1-2)

Senholt 1980

Leif Senholt, "Samarbejdet mellem politikredse i Grønland og Danmark", Anklagemyndighedens Årsberetning 1979

Senholt 1980

Leif Senholt, "Udvalg af Grønlands landsrets afgørelser i kriminelle sager 1971-1979", bd. III (med ajourført register 1971-1979), Nuuk

Senholt 1980

Leif Senholt, "Udviklingstendenser i den grønlandske kriminalitet og sanktionsanvendelse", Anklagemyndighedens Årsberetning 1979

Bentzon 1981

Agnete Weis Bentzon, "Om overgangssamfund og retspleje", Retfærd 16

Bjerrum 1981

Peder Bjerrum, "Regelfastsættelse for Grønland før og efter hjemmestyrets indførelse", upubliceret opgave

Brøndsted 1981

Henning Brøndsted, "Den grønlandske kriminallovs anvendelse i praksis og sammenstødet mellem dansk og grønlandsk retstradition", Retfærd 16

Goldschmidt 1981

Verner Goldschmidt, "Fra uskreven til skreven kriminalret i Grønland", Retfærd 16

Lindegaard 1981

Per Lindegaard, "Anmeldelse af Agnete Weis Bentzon: Ret og Reform", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 14. årg. (3-4)

Goldschmidt 1982

Verner Goldschmidt, "Material Alternatives to Legal Resolution of Criminal Conflicts", paper Mexico 1982

Larsen 1982

Finn Breinholt Larsen, "Regler og konfliktbearbejdningsmetoder hos de grønlandske eskimorer i den førkoloniale periode", Århus

Lindegaard 1982

Per Lindegaard, "Den grønlandske kriminallov", Lov og frihet. Festskrift til Johs. Andenæs, Oslo

Petersen 1982

Robert Petersen, "Noget om sangstrid. Om art, struktur og omstændigheder ved deres anvendelse", paper, Nuuk

Toft 1983

Carl Evald Toft, "Advokat i Grønland", Advokaten nr. 24

Bentzon & Brøndsted 1984

Agnete Weis Bentzon & Henning Brøndsted, "Recognition, repression, transformation of customary law in Greenland during the last forty years of transition to capitalism", H. Finkler (ed.), Transactions from the XIth International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences, Ottawa

Jørgensen et al. 1984

Bent Jørgensen et al., "Voldsulykker i Grønland", Ugeskrift for Læger, årg. 146 (44)

Møller 1984

J. Kisbye Møller, "Det grønlandske retsvæsen", Ugeskrift for Retsvæsen

Schack 1984

Erik Schack, "Offentlige skifter af dødsboer", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 17. årg. (3-4)

Senholt 1984

Leif Senholt, "Den grønlandske kriminalret. Kommentarer til kriminalloven for Grønland m.v.", bd. I-II, FAVN forlag.

Hansen 1985

Jens P. Hart Hansen, "Criminal homicide in Greenland", Arctic Medical Research No. 40

Køster & Lyngé 1985

Anne Køster og Inge Lyngé, "Den grønlandske kriminallovs bestemmelser vedrørende foranstaltninger overfor psykisk abnorme lovovertrædere", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Køster & Lyngé 1985

Anne Køster og Inge Lyngé, "En undersøgelse af alle mentalobservationer foretaget i henhold til den grønlandske kriminallov i femårsperioden 1978-1983", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Bentzon 1986

Agnete Weis Bentzon, "Law and legislation in Greenland during transition from colonial status to home rule status (1945-1980)", Law & Anthropology: Internationales Jahrbuch für Rechtsanthropologie, Wien

Brøndsted 1986

Henning Brøndsted, "Anmeldelse af Leif Senholt: Den grønlandske kriminalret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 19. årg. (1-2)

Brøndsted 1986

Henning Brøndsted, "Grønlands rets- og politivæsen. Træk af udviklingen efter 1950", Politihistorisk selskab, Årsskrift 1986

Jensen 1986

Henrik Garlik Jensen, "En kriminologiske undersøgelse af grønlandske kriminelle på anstalten ved Herstedvester og amtshospitalerne Nykøbing Sj. og Vordingborg", upubliceret, København

Voltelen 1986

Claus Voltelen, "Om tvangsfuldbyrdelse af andet end pengekrav", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 19. årg. (3)

Bjerregaard 1987

Kirsten Bjerregaard, "Stadfæstelse og kundgørelse af grønlandske love og forordninger", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 21. årg. (3)

Europarådet 1987

Europarådets Standard minimumsregler for behandling af indsatte, De europæiske fængselsregler, 1987

Harhoff 1987

Frederik Harhoff, "Dansk rets gyldighed i grønlandske og færøske særanliggender", Ugeskrift for Retsvæsen

Kristensen 1987

Ella Kristensen, "Dagligliv i anstalten. Da Grønland fik anstalten for domfældte", Forlaget Hjulet

Krog 1987

Henning Krog, "Østre landsret sætter retten i Godthåb", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 20. årg. (1-2)

Moustesgård 1987

Søren Moustesgård, "Brudstykker af den grønlandske panteret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 22. årg. (4)

Thomsen 1987

Arne Thomsen, "Politiet i Grønland", Nordisk Kriminalreportage 1987

Greiffenberg 1988

Tom Greiffenberg, "Ejendomsret og arealregulering i Grønland", Landinspektøren

Jensen 1988

Henrik Garlik Jensen, "Genoptagelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 21. årg. (1-2)

Jensen 1988

Torben Jensen, kommentar i Ugeskrift for Retsvæsen 1988 B s. 31 til Harhoff, Ugeskrift for Retsvæsen i 1987 B

Kriminalforsorgen 1988

"Kriminalforsorgens klientel pr. 1. maj 1988", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 21. årg. (1-2)

Lyngø 1988

Finn Lyngø, "Conflict treatment, new and old", Folk, vol. 30

Schaumburg-Müller 1988

Per Schaumburg-Müller, "Erstatning fra staten for ofre for forbrydelser i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 20. årg. (3-4)

Schechter 1988

Elaine Schechter, "Institutionalizing criminality in Greenland", Bradford W. Morse and Gordon R. Wooman (eds.), Indigenous Law and the State, Foris Publications

Bentzen 1989

Agnete Weis Bentzen, "Nogle bemærkninger om erstatningsspørgsmåls behandling under kriminalsagen og om tilbageholdelse", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 25. årg. (2-3)

Jensen 1989

Henrik Garlik Jensen, "Tilregnelighedsbegrebet i den grønlandske kriminallov", Nordisk Kriminologisk Nyhedsbrev nr. 48

Jensen 1989

Henrik Garlik Jensen, "Aspekter af den grønlandske ansættelsesret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 25. årg. (1)

Jensen 1989

Henrik Garlik Jensen, "Den grønlandske kriminallov og kriminalpolitik i dag", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 76. årg. nr. 4

Raffnsøe 1989

Hans-Chr. Raffnsøe, "Grønland: myndigheder, personlige forhold, familieret, arveret og skifteret, forsikring, skat, retspleje, kriminalret", Juridisk formularbog, København

Abrahamsen 1990

Finn Abrahamsen, "Nogle bemærkninger til Agnete Weis Bentzons bemærkninger", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (1)

Bentzon 1990

Agnete Weis Bentzon, "Landsretten som første instans", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (1)

Betænkning 1990

Betænkning vedrørende kriminalpolitiske spørgsmål i Grønland afgivet i februar 1990, Justitsministeriet og Grønlands landsstyre

Brøndsted 1990

Henning Brøndsted, "Skal kriminalloven revideres? En anmeldelse af betænkningen vedrørende kriminalpolitiske spørgsmål i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (2-3)

Jensen 1990

Henrik Garlik Jensen, "Det grønlandske domstolssystem og retspleje", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (2-3)

Jensen 1990

Henrik Garlik Jensen, "Det kriminalpræventive arbejde i Grønland – Et skud i tågen?", Britta Kyvsgaard m.fl. (red.), Forebyggelsens veje og vildveje, Kriminalistisk Instituts stencilserie nr. 58

Jensen & Raffnsøe 1990

Henrik Garlik Jensen & Hans Chr. Raffnsøe, "Crime and criminal justice in Greenland", Curt Taylor Griffiths (ed.) Preventing and Responding to Northern Crime, The Northern Justice Society and Simon Fraser University

Kriminalretlige afgørelser 1990

Kriminalretlige afgørelser i Grønland 1979-1983, Danmarks Statistik (Social sikring og retsvæsen, Statistiske efterretninger), København

Larsen 1990

Finn Breinholt Larsen, "Death and Social Change in Ittoqqortoormiit (East Greenland)", paper to 7th Inuit Studies Conference, Fairbanks 1990

Larsen 1990

Finn Breinholt Larsen, "Vold i Grønland – nogle teoretiske og praktiske overvejelser", Tidsskriftet Grønland (89) (også tryk i Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4))

Raffnsøe 1990

Hans-Chr. Raffnsøe, "En rejse til Canada", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (4)

Raffnsøe 1990

Hans-Chr. Raffnsøe, "Retsplejeloven og kriminalloven i fremtiden. Oplæg på 15. kredsdommermøde", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 26. årg. (2-3)

Sørensen 1990

Bo Wagner Sørensen, "Folk models of wife-beating in Nuuk, Greenland", Folk vol. 32

Andresen 1991

Erling Andresen, "Skandaløs retspleje i Grønland", Politiken 7.4.1991, bragt i Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Bentzon 1991

Agnete Weis Bentzon, "A Longitudinal Study of the District Courts in Greenland and of the Greenlandic Lay Judge and his Lay Assessors", Paper to Northern Justice Societies møde i Sitka, april 1991

Bentzon 1991

Agnete Weis Bentzon, "Grønlandsk kriminalret og medierne", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Brøndsted 1991

Henning Brøndsted, "Det grønlandske retsvæsen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Brøndsted 1991

Henning Brøndsted, "Grønlandsk retspleje, en replik", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Brøndsted 1991

Henning Brøndsted, "Kriminalpolitik i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Hansen 1991

Klaus Georg Hansen, "Beskrivelse af en grønlandsk konfliktløsningsmodel", Peder Kern og Torben Cordtz (red.), Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk

Hjarnaa 1991

Ingrid Hjarnaa, "Grønlandske indsatte i Herstedvester", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Højbjerg 1991

Jens Henrik Højbjerg, "Træk af og overvejelser om den grønlandske kriminalitetsudvikling og dens årsager siden 1970", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Jensen 1991

Henrik Garlik Jensen, "Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi. Et Grønlandsseminar", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Jørgensen 1991

Bent Jørgensen, "Voldelig adfærd i Grønland, specielt i relation til alkohol", Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk

Larsen 1991

Finn Breinholt Larsen, "Fra traditionel til moderne ret – nogle hovedtræk i den grønlandske retsudvikling", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (3-4)

Larsen 1991

Finn Breinholt Larsen, "Interpersonal Violence Among Greenlandic Inuit - Causes and Remedies", paper to Northern Justice Society's 5th Northern Conference, Sitka april 1991 (trykt i Peder Kern og Torben Cordtz (red.), Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk)

Sørensen 1991

Lis Sørensen, "Voldsforbrydelser og andre krænkelse belyst ved erfaringer med krænkelse overfor mindreårige, d.v.s. personer under 15 år", Nuna Med '91 – en grønlandsk-medicinsk konference, Nuuk

Thorslund 1991

Jørgen Thorslund, "Om ungdomsselv mord", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (1)

Vebæk 1991

Máliaraq Vebæk, "Tavshed om Abel-sagen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 27. årg. (2)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon, "Kriminallovens historiske baggrund. Nogle kommentarer til foranstående fremstilling", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (2)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon, "Menneskerettigheder og grønlandsk ret", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. år. (2)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon (referent), "Spørgsmål til kredsdommerne om bisidderne i kriminelle sager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Bentzon 1992

Agnete Weis Bentzon, "State, law and the extended family in development countries. A comparison of Greenland and Mozambique", Law & Anthropology: Internationales Jahrbuch für Rechtsanthropologie, Wien (ikke publiceret)

Bryld & Helweg 1992

Tine Bryld og Pernille Kløvedal Helweg, "De nederste i Herstedvester", København

Davidsen 1992

Agnethe Davidsen, "Oplæg til generel drøftelse vedr. civile sager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Horsfeldt 1992

Ole Horsfeldt, "40 vanskelige år med Grønlands retsvæsen", Lov og Ret, 2. årg.

Højbjerg 1992

Jens Henrik Højbjerg, "De grønlandske anstalter", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Jensen 1992

Henrik Garlik Jensen, "Kriminalloven", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (2)

Kredsdommermøde 1992

"Det 16. kredsdommermøde. Emner og deltagere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Kredsdommermøde 1992

"Plenumdiskussion om retsvæsnets situation", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Kreutzmann 1992

Elisæus Kreutzmann, "Kriminalforsorgen i frihed og de grønlandske anstalter for domfældte er fortsat et statsanliggende", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Kriminalretlige afgørelser 1992

Kriminalretlige afgørelser i Grønland 1989-1990, Danmarks Statistik (Social sikring og retsvæsen, Statistiske efterretninger), København

Larsen 1992

Finn Breinholt Larsen, "Rettssociologi og kriminologi", Polarforskning, Status 1992, Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland

Larsen 1992

Finn Breinholt Larsen, "Voldsom død og social forandring i Ittoqqortoormiit", Grønlandsk kultur- og samfundsforskning 92, Nuuk

Lynge 1992

Inge Lynge, "Psykisk abnorme lovovertrædere i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Petersen 1992

Robert Petersen, "Administration of Justice in the Traditional Greenlandic Community", paper, Nuuk

Raffnsøe 1992

Hans Chr. Raffnsøe, "Retsvæsnets situation", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Sørensen 1992

Bo Wagner Sørensen, "Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland", upubliceret Ph.d. afhandling, Nuuk

Sørensen 1992

Bo Wagner Sørensen, "Vold mod kvinder i Grønland: Afstraffelse eller afmagt?", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (1)

Thomassen 1992

Simon Thomassen, "Mine oplevelser som bisidder", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Vedtægter 1992

"Vedtægter for foreningen af grønlandske kredsdommere", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 28. årg. (3-4)

Bryld & Helweg 1993

Tine Bryld og Pernille Kløvedal Helweg, "Abel", København

Chemnitz 1993

Karl Chemnitz, "Iskrystaller – perspektiver på vold og aggression med særlig henblik på Grønland", upubliceret speciale, Århus

Grandjean 1993

Charlotte Grandjean, "Nogle fakta om civile sager ved retterne i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 29. årg. (1)

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, "Amatører kontra professionelle i retsplejen", Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, "Menneskerettighederne og det grønlandske retsvæsen", Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, ”Slipper lovovertræderne for let?”, Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, ”Straf eller behandling?”, Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Larsen 1993

Finn Breinholt Larsen, ”Tidsubestemt”, Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Andresen 1994

Erling Andresen, ”Menneskerettighederne og Grønlands retsvæsen”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Europarådet 1994

Europarådets anbefaling nr. R (92) 16 vedrørende europæiske regler om samfundssanktioner og –foranstaltninger, 1994

Grandjean 1994

Charlotte Grandjean, ”Retssikkerhed i retsplejeloven”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Larsen 1994

Finn Breinholt Larsen, ”Voldelige situationer”, papir til Nuna Med '94, Nuuk september 1994

Meyer 1994

Jørgen Meyer, ”Sundhedsvæsnets og Den grønlandske Kriminalforsorgs behandling af psykisk abnorme lovovertrædere”, 1994

Olsen 1994

Ole Olsen, ”Mads-Arge sagen og danske advokaters dømmekraft”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Raffnsøe 1994

Hans-Chr. Raffnsøe, ”De retssikkerhedsmæssige aspekter ved det grønlandske lægdommersystem”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Thomassen 1994

Tinne Thomassen, ”Den grønlandske Retsvæsenkommission”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Thomassen 1994

Tinne Thomassen, ”Mads Arge-sagen, et resume”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Thomassen 1994

Tinne Thomassen, "Retssikkerhed i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Walsøe 1994

Per Walsøe, "Derfor har vi en retsvæsenkommission", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 30. årg. (1)

Bentzon 1995

Agnete Weis Bentzon, "Den grønlandske kriminalret og den danske – kulturmøde og konflikt: En beretning fra en deltagende observatør", Retfærd, 18. årg., nr. 68, nr. 1, 1995

Bruhn 1995

Mogens Bruhn, "Projekt Grønland", Dansk Politi 1995, nr. 1

Grandjean 1995

Charlotte Grandjean, "Den grønlandske retsplejelov set i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Greiffenberg 1995

Tom Greiffenberg, "Planlovgivning og plansystem i Grønland", Landinspektøren, 104. årg., bd. 37, nr. 2, 1995

Horsfeldt 1995

Ole Horsfeldt, "Grønlands retspleje bør ikke være for grønlandsk", Lov & Ret, 5. årg. (8)

Larsen 1995

Larsen Finn Breinholt Larsen, "Det grønlandske kriminalitetsmønster belyst gennem politiets anmeldelsesstatistik", Center for Nordatlantiske Studier januar 1995

Lyberth 1995

Marie Lyberth, "Resocialiseringsprincippet i 40 år: Er de forudsætninger som resocialiseringsprincippet er bygget på stadig de samme?", Institut for Administration, Ilisimatusarfik

Nielsen 1995

Olafur Peter Nielsen, "Gældssanering i Grønland, er det hensigtsmæssigt?", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (2)

Olesen 1995

Lise Lykke Olesen, "Anbringelse på ubestemt tid. Den daglige virkelighed i Anstalten ved Herstedvester", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Poulsen 1995

Else Poulsen, "Rådgivning for ofre for voldsforbrydelser, voldtægt og incest", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Thomassen 1995

Tinne Thomassen, "Konference om Ret og reformer i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 31. årg. (1)

Walsøe 1995

Per Walsøe, "Grønland får ret", Lov og ret, 5. årg. (1)

Greve 1996

Vagn Greve, "Straffene", Illustreret Forlag – Jurist- og Økonomforbundet

Jensen & Agersnap 1996

Henrik Garlik Jensen & Torben Agersnap, "Crime, law and justice in Greenland", New Social Science Monographs

Symes 1996

Nicholas Symes, "Spirituskørsel. Efterforskningsproblemer og retsgarantier", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 32. årg. (1)

Bentzon 1997

Agnete Weis Bentzon, "Eksport af ret: En arbejdsnote", Årsberetning/Retsvidenskabeligt Institut B 1997

Bentzon 1997

Agnete Weis Bentzon, "Retskultur og retspleje: et møde med den grønlandske retsvæsenkommission", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Bloch 1997

Laurits Bloch, "Østgrønland under hjemmestyret – baseret på en artikel til Grønlands Universitets antologi om retsforhold og samfund i Grønland", Neriuseraq

Meilvang 1997

Anders Meilvang, "Administration af bistandsvæргеordningen", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Meilvang 1997

Anders Meilvang, "Anmeldelse af Inge Lynges bog: Mental Disorders in Greenland. Past and Present" i Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Meilvang 1997

Anders Meilvang, "Bistandsvæрге og tilsynsvæрге", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 33. årg. (1)

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi 1997

Don A. Andrews: "An Overview of Treatment Effectiveness: Research and Clinical Principles". Rapport om Fængsler: Administration, behandling og evaluering fra NSfK's 39. forskerseminar/18. kontaktseminar, Danmark 1997

Adolphsen 1998

Jes Adolphsen, "The planned development of Greenland 1950-1979", Department of Development and Planning, Aalborg University

Bentzon 1998

Agnete Weis Bentzon, "Henning Brøndsted – nekrolog", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Bentzon 1998

Agnete Weis Bentzon, "Kvalitet og legitimitet i lovforberedelsen", Årsberetning/Retsvidenskabeligt Institut B 1998

Bentzon 1998

Agnete Weis Bentzon, "Per M. Lindegaard – nekrolog", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Blume, Ketscher & Bentzon 1998

Peter Blume, Kirsten Ketscher & Agnete Weis Bentzon, "Ret og skønsomhed i en overgangstid", Akademisk Forlag

Bryld 1998

Tine Bryld, "I den bedste mening", Atuakkiorfik

Greiffenberg 1998

Tom Greiffenberg, "Development in the Arctic: Proceedings from a symposium in Slettestrand Denmark, 9-11 January, 1998", Dansk Polar Center.

Greiffenberg 1998

Tom Greiffenberg, "Hvordan jordrente opstod i Grønland", Landinspektøren, 107. årg., bd. 39, nr. 4 1998

Harhoff 1998

Frederik Harhoff, "Hvad udad vindes, kan indad tabes – om Danmarks grundlov og de oversøiske rigsdele", Årsberetning/Retsvidenskabeligt Institut B 1998

Petersen & Janussen 1998

Hanne Petersen & Jakob Janussen, "Retsforhold og samfund i Grønland", Gyldendal

Raffnsøe 1998

Hans-Chr. Raffnsøe, "Til minde om landsdommer Henning Brøndsted", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Symes 1998

Nicholas Symes, "Menneskerettigheder i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Thomassen 1998

Tinne Thomassen, "Sager der efter loven skal behandles af Grønlands Landsret som 1. instans", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (1)

Thomassen 1998

Tinne Thomassen, "Østre Landsret i Grønland", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 34. årg. (2)

Vestergaard & Balvig 1998

Redigeret af Jørn Vestergaard & Flemming Balvig, "Med lov – retsvidenskabelige betragtninger i anledning af professor Vagn Greves 60 års fødselsdag". Indhold bl.a.: Agnete Weis Bentzon, "Kriminalitet og retspleje i de grønlandske udviklingssamfund", Jurist- og Økonomiforbundet

Agersnap 1999

Torben Agersnap, "Grønland: På vej mod et nyt retssystem?"

Franzin 1999

Kunuk Franzin, "Opiumskrigen i Grønland: En harmløs fortælling fra Nuuk – fortalt af en grønlander", Atuagkat

Hansen 1999

Søren Søndergaard Hansen, "Retternes behandling af kriminalsager", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Harlang 1999

Christian Harlang og Henrik Karl Nielsen samt Aqqaluk Lyngé, "Retten til Thulelandet", København og Nuuk, Dike Aps og Atuagkat

Kürstein 1999

Peter Kürstein, "Aflædning af den danske embedsstand ... eller hvad?", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Møller 1999

Jens Møller, "Den grønlandske kriminallov i praktisk perspektiv", Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi 1999

”Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?” Rapport fra NSfK’s 41. forskerseminar Ilulisat, Grønland 1999, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Symes 1999

Nicholas Symes, ”Festskrift til Agnete Weis Bentzon”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Symes 1999

Nicholas Symes, ”Grønlands folketingspolitikere”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Sørensen 1999

Bo Wagner Sørensen, ”Alkohol i Grønland – problemorienteret forskning i lokal drikkekultur”, Antropologi, nr. 39, 1999

Vestergaard 1999

Jørn Vestergaard, ”Dommerkvalifikationer – i byretter og kredsretter”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 35. årg. (2)

Carlsen 2000

Bent Carlsen, ”Moderne administration af de grønlandske domstole - Det grønlandske retsvæsens 50 års jubilæum”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Gerthsen 2000

Abel Gerthsen, ”Kredsdommeruddannelsen 1998-2000”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Hansen 2000

Søren Søndergaard Hansen, ”Velkommen til festlighederne – Det grønlandske retsvæsens 50 års jubilæum”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Harhoff 2000

Frederik Harhoff, ”Enevælden i Thule – om Knud Rasmussens lovgivende, udøvende og dømmende magt i Thule-loven af 7. juni 1929”, Grønland, 48. årg. (5)

Larsen 2000

Finn Breinholt Larsen, ”Anmeldelse af: Retsforhold og samfund i Grønland”, Politica, 32. årg. (1)

Larsen 2000

Finn Breinholt Larsen, ”Vælgeradfærd i Grønland, 1984”, Dansk Data Arkiv

Nielsen 2000

Henrik Karl Nielsen, ”Grønlandske landrettigheder og international ret”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (1)

Nielsen, Peilmann & Wenstrup 2000

Bjarne B. Nielsen, Kirsten Peilmann & Lotte Wenstrup, ”Meeqqanik kinguaassiuutitigut atornerluisarneq: Ataatsimeersuarnermiit innersuussat Katuami 13.-15. novembari 1999”, Namminersornerullutik Ogartussat.

Nielsen, Peilmann & Wenstrup 2000

Bjarne B. Nielsen, Kirsten Peilmann & Lotte Wenstrup: ”Hvidbog om seksuelt misbrug af børn i Grønland: Rekommendationer fra konferencen i Katuaq 13.-15. november 1999”, Grønlands hjemmestyre

Sinkbæk 2000

Lars-Christian Sinkbæk, ”Retsstillingen i Grønland på børneområdet”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Bentzon 2000/2001

Agnete Weis Bentzon, ”Et enestående retsplejesystem: Den grønlandske retspleje gennem 50 år”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Bentzon 2000/2001

Agnete Weis Bentzon, ”Moderne administration af de grønlandske domstole – nu og fremover”, Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, 36. årg. (2)

Brochmann 2001

Helene Brochmann, ”Detention in Greenland: Night-time correctional institutions, probation and hostel for juvenile offenders as seen by inmates and staff”, Commission for Scientific Research in Greenland

Greiffenberg 2001

Tom Greiffenberg, ”Arealanvendelse i Grønland – rettigheder og konflikter”, Landinspektøren, 110. årg., bd. 40, nr. 3, 2001

Hackesberg & Berliner 2001

Stephen Hackesberg & Peter Berliner, ”En dør mod samfundet”, Psykologisk set, nr. 5, 2001

Hackesberg, Berliner & Refby 2001

Stephen Hackesberg, Peter Berliner & Miriam Høffding Refby, ”MATU: Behandling af drenge med aggressiv adfærd”, Psykologisk set, nr. 42, 2001

Adelvard 2002

Rune Adelvard, ”Med lidt lirken og pragmatisk sindelag – interview med Aggu Rossing Olsen”, Socialrådgiveren, nr. 17, 2002.

Adelvard 2002

Rune Adelvard, "Sprint for en ny personlighed", Socialrådgiveren, nr. 17, 2002.

Agersnap & Bentzon 2002

Torben Agersnap og Agnete Weis Bentzon, "Læg og lærd i Grønlands retsvæsen 1950-2000", Dansk Polarcenter

Bærenholdt 2002

Jørgen Ole Bærenholdt, "Coping strategies and regional policies – social capital in the Nordic peripheries", Nordic Council of Ministers

Togeby 2002

Lise Togeby, "Grønlændere i Danmark – en overset minoritet", Aarhus Universitetsforlag.

DET DANSKE CENTER
FOR Menneskerettigheder

NOTAT

vedrørende det grønlandske retsvæsen i relation til den europæiske Menneskeretskonvention

1. Grønland og menneskerettighederne

Ved erklæring af den 7. april 1953 accepterede Danmark, at den europæiske Menneskeretskonvention (EMRK) samt de tilhørende Tillægsprotokoller også var gældende for Grønland, se herved EMRK § 63, stk. 1.

De særlige kulturelle, geografiske, demografiske og uddannelsesmæssige forhold, der gør sig gældende på Grønland, og som på mange og væsentlige punkter adskiller sig fra europæiske forhold, gør det imidlertid relevant at rejse spørgsmålet, om det er muligt at anvende EMRK under hensyntagen til de særlige grønlandske forhold.

Af art. 63, stk. 3 i EMRK fremgår, at områder, der er omfattet af stk. 1, nyder særstatus i den forstand, at konventionen skal anvendes "under skyldig hensyntagen til de stedlige vilkår". Bestemmelsens udstrækning er ikke ganske klar, dog er det med den europæiske Menneskeretsdomstols dom (EMD) 26 Tyrer fastslået, at påberåbelse af bestemmelsen i konkrete tilfælde kræver "positive and conclusive proof of a requirement". Der er således ikke i praksis grundlag for generelt at påberåbe sig de særlige grønlandske forhold som årsag til uforenelighed med konventionen.

Art. 8-11 i EMRK indeholder dog alle en undtagelsesbestemmelse i stk. 2, der giver staterne en skønsmæssig beføjelse til under særlige omstændigheder at begrænse de rettigheder, som er garanteret i konventionen. Disse undtagelsesbestemmelser kan ligeledes kun påberåbes i konkrete sager.

Art. 6, som er af afgørende betydning i relation til retsvæsenet, er absolut i sin formulering og tillader - med en enkelt modifikation, jfr. stk. 1, 2. pkt. - ingen undtagelser. I praksis anvender den europæiske Menneskeretsdomstol (EMD) dog hyppigt bestemmelsen således, at det er en helhedsbedømmelse af et konkret sagsforløb, og i mindre grad de enkelte elementer, der er afgørende for, om en krænkelse kan statuere, jfr. fx. EMD 72 Axen, EMD 211 Brandstetter og EMD 242-A Artner. Helhedsbedømmelsen i art. 6-spørgsmål omfatter således alene forhold i den konkrete sag, hvorfor de særlige karakteristika ved det grønlandske retsvæsen som sådant ikke vil kunne inddrages som argument for konventionsbrud. I modsætning til art. 8-11 indeholder art. 6 ikke et stk. 2, der giver Staten en skønsmargin, indenfor hvilken den kan foretage indgreb i de sikrede rettigheder.

I forbindelse med fortolkning af art. 6 i relation til grønlandske forhold, kan to hyppigt anvendte fortolkningsprincipper antageligt bidrage til, at grønlandske

**DET DANSKE CENTER
FOR MENNESKERETTIGHEDER**

særhensyn i en vis udstrækning kan imødekommes. EMD har i EMD 11 Delecourt, par. 25 fastslået, at der ved fortolkning af art. 6 må anlægges en ret vidtgående formålsfortolkning af bestemmelsen, idet en restriktiv fortolkning ikke vil være i overensstemmelse med den ret til en "fair administration of justice", som indtager en fremtrædende plads i et demokratisk samfund. Derudover lægger EMD i en række sager vægt på, at art. 6 skal anvendes til at sikre praktiske og effektive rettigheder, fremfor teoretiske og illusoriske, se fx. EMD 32 Airey, par. 24. Særligt det sidste princip vil være af interesse for vurderingen af den grønlandske retsplejes forenelighed med EMRK.

Adgangen til at tage særlige hensyn til kulturelle forhold er i øvrigt stipuleret i en række menneskeretlige instrumenter, senest i FN's Vienna Declaration and Programme of Action fra 1993 par. 5.

I det følgende vil der alene blive fokuseret på det grønlandske retsvæsen i relation til EMRK. Indledningsvis vil spørgsmål i relation til dommerhabilitet (pkt. 2.1) blive behandlet, herunder kredsdommers uafhængighed (pkt. 2.1.1.), dommers upartiskhed (pkt. 2.1.2), samt ankeinstansens upartiskhed (pkt. 2.1.3.). Endvidere vil kontraafhøring (pkt. 2.2), forholdet mellem vidner (pkt. 2.3), forsvarerbistand (pkt. 2.4), landsrettens efterprøvelse af skyldsspørgsmål (pkt. 2.5) samt grønlænderes afsoning i Danmark (pkt. 2.6) blive belyst.

2. Det grønlandske retsvæsen og EMRK

2.1. Dommerhabilitet

I EMRK art. 6, stk. 1, 1. pkt. bestemmes det, at "enhver har ret til en retfærdig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol,....."

Det er særligt retten til rettergang ved en uafhængig og upartisk domstol, som behandles i det følgende.

Undersøgelsen af om en domstol er uafhængig og upartisk består af to led, hvert indeholdende en række delundersøgelser. Det første angår domstolen, som uafhængigt, dømmende organ, d.v.s. et organ, hvis afgørelser ingen udenforstående må have adgang til at øve nogen direkte indflydelse på. Herunder behandles således fremgangsmåden ved udnævnelse af organets medlemmer, dets sammensætning, dommernes udnævnelsesperiode og uafsættelighed. Det andet led angående upartiskhed, indebærer en vurdering af dommers habilitet på baggrund af to tests, den såkaldte subjektive og den objektive test. Ved den subjektive test vurderes det, om dommeren i en konkret sag har været påvirket af uvedkommende hensyn, medens det ved den objektive test vurderes, om dommeren tillige udadtil (uden rimelig tvivl) har fremstået som upåvirket af uvedkommende hensyn. Ved sidstnævnte vurdering indgår særligt en klarlægning af mulige interessekonflikter samt opfattelsen heraf hos offentligheden. Det betyder, at at procesparternes opfattelse af den behandling, de har fået ved domstolene, ikke nødvendigvis er afgørende for vurderingen af, om en dommer eller et dommerpanel har været upartisk. De sager, som EMD har haft lejlighed til at træffe afgørelsen i ved anvendelse af den objektive

**DET DANSKE CENTER
FOR Menneskerettigheder**

test, koncentrerer sig om dommeres ansættelses- eller andet lignende tilknytningsforhold til en part eller anden interesseret i sagen, samt forhold, hvor et eller flere medlemmer af et domstolsorgan tidligere har deltaget i sagens behandling anden sammenhæng.

Det bemærkes, at grænsen mellem uafhængighed og upartiskhed kan være flydende. For systematikken skyld søges den dog opretholdt i den følgende gennemgang.

2.1.1. Kredsdommeres uafhængighed

Ved vurderingen af om de grønlandske kredsdommere kan anses for uafhængige i menneskeretlig forstand, må der foretages en nærmere undersøgelse af kredsretterne som judicielle organer, af kredsdommernes udnævnelse, udnævnelsesperiodens længde, mulighed for genbeskikkelse samt afsættelighed. Endvidere bør inddrages landsdommerens instruktionsbeføjelse i forhold til kredsdommeren.

Judicielle organer, der ikke udelukkende eller overvejende består af juridisk uddannede personer, er anerkendt som domstole i art. 6's forstand. Hverken EMK eller EMD ses imidlertid at have taget stilling til domstolsorganer, der udelukkende består af lægdommere. Det må dog antages, at sådanne organer, vil blive betragtet som domstole i art. 6's forstand, hvis de kan karakteriseres som uafhængige af den udøvende magt og sagens parter, hvis udnævnelsesperioden for dommerne er af en vis længde, samt hvis en række mindstegarantier m.h.t. procesmåden er opfyldt, jfr. EMD 43 Le Compte m.fl., par. 53. Endvidere må det kunne konstateres, at organet er tillagt kompetence til at afgøre juridiske tvister på grundlag af gældende ret og efter en nærmere bestemt procedure med bindende virkning for parterne, se herved EMD 80 Campbell og Fell, par. 76, EMD 84 Sramrek, par. 36 og EMD 132 Belilos, par. 64. På baggrund heraf er der næppe tvivl om, at de grønlandske kredsretter er omfattet af begrebet domstol i konventionens forstand.

I to af de nævnte sager har spørgsmålet om udnævnelsesperioden været rejst, og EMD har i begge anerkendt udnævnelsesperioder for åremål (EMD 80 og 84, 3 år, se også EMD 43, Le Compte m.fl., 6 år og EMD 117 Ettl, 5 år.) I EMD 80 tilføjes det, at åremålet er kort, men forståeligt under hensyn til det pågældende hvervs ulønnede karakter. Det bemærkes, at de nævnte sager alle angår judicielle organer, der adskiller sig væsentligt fra egentlige domstole, og at EMD endnu ikke har haft anledning til at vurdere udnævnelsesperiodens længde for dommere, der beklæder traditionelle domstole. Det må dog nok antages, at den grønlandske kredsdommerordning på dette punkt opfylder uafhængighedskravet i EMRK art. 6, stk. 1, 1. pkt.

EMD har ikke haft lejlighed til at tage stilling til spørgsmålet om genudnævnelse af dommere, og har i de ovennævnte sager ved vurderingen af udnævnelsesperioden ikke lagt vægt på, om genudnævnelse var mulig.

På baggrund af praksis fra EMD kan der antagelig ikke opstilles et absolut krav om dommeres uafsættelighed som en forudsætning for deres uafhængighed. EMD har dog udtalt i den ovennævnte Campbell og Fell-sag, at uafsætteligheden i praksis må være anerkendt som omfattet af beskyttelsen i art. 6, stk. 1, 1. pkt. med den virkning,

**DET DANSKE CENTER
FOR MENNESKERETTIGHEDER**

at afskedigelser ikke sker i nævneværdig omfang. Det er dog ikke klart, om lignende betragtninger ville blive lagt til grund af EMD ved vurdering af muligheden for afskedigelse af dommere, der beklæder embeder ved de traditionelle domstole.

Den danske Højesteret har i indeværende år haft lejlighed til at vurdere, hvorvidt ordningen med justitsministerielle fuldmægtige som konstituerede dommere i byretterne er i overensstemmelse med EMRK art. 6, stk. 1, jfr. U1994.536HK. Det udtales herom, at "....den manglende retlige beskyttelse mod fjernelse fra stillingen gør det imidlertid tvivlsomt, om [konstitutions-]ordningen som helhed kan anses for forenelig med konventionen." På grund af manglende konventionspraksis overlader Højesteret dog spørgsmålet til lovgiver. Kredsdommerordningen adskiller sig på væsentlige punkter fra konstitutionsordningen, idet kredsdommeren ikke på samme måde som den konstituerede dommer er økonomisk og karrieremæssigt afhængig af en overordnet instans. Det forhold, at landsdommeren er tillagt en særlig instruktionsbeføjelse i forhold til kredsdommerne, jfr. den grønlandske retsplejelov kap. 1, § 16, har således næppe betydning for denne del af uafhængighedsvurderingen. Derimod må der anses at være en vis lighed m.h.t. tidsbegrænsning i udnævnelse, ligesom det kan anføres, at kredsdommeren mangler netop den retlige beskyttelse mod fjernelse, som fremhæves af Højesteret i ovennævnte kendelse, idet den grønlandske landsdommer i medfør af den grønlandske retsplejelovs kap. 1, § 9, stk. 1 under særlige omstændigheder kan fratage kredsdommeren den meddelte beskikkelse.

Ud fra en menneskeretlig betragtning, herunder de under pkt. 2.1. nævnte fortolkningsprincipper, som anvendes ved EMD's fortolkning af art. 6, forekommer det hensigtsmæssigt at sikre kredsdommerens uafhængighed yderligere ved at gøre afsættelse fra hvervet betinget af en dom, evt. afsagt af Den Særlige Klageret i Danmark.

For så vidt angår den del af uafhængighedskravet, der angår beskyttelse mod indgreb i funktionsudøvelsen, påkalder den grønlandske landsdommers instruktionsbeføjelse, jfr. den grønlandske retsplejelov kap. 1, § 16, stk 1 sig særlig opmærksomhed. EMD ses alene at have taget stilling til sager, hvor det judicielle organ har været undergivet instruktionsbeføjelse fra en udenforstående i forbindelse med afgørelser i konkrete sager, se herved EMD 80 Campbell og Fell, par. 79, EMD 84 Sramek, par. 38 og EMD 117 Ettl, par. 38. EMD synes i den sammenhæng generelt at lægge vægt på, om det judicielle organ fremstår for offentligheden som uafhængigt.

Det er ikke uden videre klart, om kap. 1, § 16, stk. 1 hjemler adgang for landsdommeren til at rådgive i konkrete sager. Forholder det sig således, at praksis viser eksempler på, at landsdommeren instruerer i konkrete sager, og at denne instruktion i nogle tilfælde kan opfattes som styrende for domsafsigelsen i kredsretterne, er det tvivlsomt, om en sådan praksis er forenelig med konventionens art. 6, stk. 1, 1. pkt.

For så vidt angår kredsdommeres hverv som dommer og deres hoved- eller bi-erhverv, vil hoved- eller bibeskæftigelsen kunne give anledning til inhabilitetsindsigelser i konkrete sager. En indsigelse i denne sammenhæng vil kunne angå såvel uafhængigheden som upartiskheden, idet der består en mulighed for, at dommeren bl.a. på grund af den nære personlige tilknytning til de små by- samfund på Grønland

**DET DANSKE CENTER
FOR MENNESKERETTIGHEDER**

vil kunne besidde en viden, der gør ham involveret i en verserende sag. Det kan imidlertid ikke antages, at offentlig eller privat ansættelse i sig selv begrunder inhabilitet i relation til EMRK.

2.1.2. Dommeres upartiskhed

Spørgsmålet om upartiske dommere påkalder sig særlig interesse i forhold til den Grønlandske retsplejelov kap. 5, § 18, stk. 2 om tilbageholdelse af en sigtet under hensyn til retshåndhævelsen, hvis der foreligger en særligt bestyrket mistanke. Bestemmelsen svarer stort set til den danske retsplejelovs § 762, stk. 2, nr. 1, som har været genstand for EMD's undersøgelse i sagen Hauschild mod Danmark, EMD 154. Domstolen udtalte i den sammenhæng, at der kunne rejses tvivl om de danske dommeres upartiskhed, idet en række af de involverede dommere havde deltaget både i vurderingen af, om der i forbindelse med begæring om varetægtsfængsling forelå særlig bestyrket mistanke, og i forbindelse med skyldsspørgsmålet ved deres stillingtagen til den endelige domsafsigelse. På trods af den af EMD fremhævede spinkle forskel mellem de to vurderinger, blev det understreget, at det forhold, at en dommer træffer afgørelser under indledende stadier i en sag ikke i sig selv kan fremkalde en berettiget tvivl om dommerens upartiskhed.

Denne dom samt den efterfølgende Højesteretskendelse, U1990.13HK, tillige med en anden Højesteretsdom angående habilitetsspørgsmål, U1990.181H, førte til, at §§ 60-62 i den danske retsplejelov om dommeres habilitet blev ændret ved lov nr. 403 af 13. juni 1990. Af særlig betydning i nærværende sammenhæng er ændringen af § 60, hvorefter en dommer, der træffer beslutning efter § 762, stk. 2, ikke efterfølgende kan deltage i domsforhandlingen, jfr. bestemmelsens stk. 2.

På denne baggrund forekommer det i forbindelse med en revision af den grønlandske retsplejelov hensigtsmæssigt, supplere habilitetsreglerne i kap. 1, §§ 10 og 11 i den grønlandske retsplejelov med en bestemmelse svarende til den danske retsplejelovs § 60, stk. 2, for på denne måde at imødekomme den menneskeretlige standard, der er nedlagt i EMRK art. 6, stk. 1, 1. pkt.

2.1.3. Ankeinstansens upartiskhed

Der hersker nogen uklarhed om hvilke retssikkerhedskrav, EMRK indeholder i relation til behandling af sager ved en ankeinstans. Det har været antaget, at konsekvensen af adgang til appelbehandling måtte være, at kravene i art. 6 alene skal være opfyldt i sidste-instansen. Dette udgangspunkt er dog nok forladt med EMD 86 De-Cubber, der fastslog, at de nedre domstolsinstanser ved prøvelse af privatretlige tvister, skal opfylde kravene i art. 6. Også ikrafttrædelsen af Tillægsprotokol nr. 7, art. 2, der giver domfældte i straffesager krav på to-instans-behandling, peger i retning af, at begge instanser må opfylde retssikkerhedskravene i art. 6.

Spørgsmålet om den grønlandske landsrets upartiskhed, når den behandler sager som ankeinstans, angår således landsdommerens uafhængighed og upartiskhed, således som disse begreber er beskrevet ovenfor under pk. 2.1.1.

**DET DANSKE CENTER
FOR MENNESKERETTIGHEDER**

Særlig kravet om objektiv upartiskhed påkalder sig interesse i denne sammenhæng, idet landsdommeren, hvis han har udøvet sin instruktionsbeføjelse i forhold til kredsdommeren i en konkret sag, vil kunne have en indsigt i sagen og dens behandling, og evt. tillige i kredsdommerens stillingtagen til sagen, som gør ham forudindtaget. I så fald vil de betragtninger, som er anført ovenfor under pkt. 2.1.2. være relevante. Det vil i den sammenhæng være af betydning, om landsdommeren har udtalt sig i den konkrete verserende sag, eller om en afsluttet sag, der afventer appelbehandling, således at han må anses at have givet vejledning om fx. konkret bevisvurdering, eller på anden måde anses at have taget stilling i sagen.

For så vidt angår landsdommerens instruktion m.h.t. rent juridiske spørgsmål, må det dog antages, at ordningen er forenelig med art. 6, stk. 1, 1. pkt. i EMRK.

2.2. Kontraafhøring

Adgangen i den grønlandske retsplejelovs kap. 2, § 13 til at lade vidner afhøre af bopælsretten i stedet for i den retskreds, hvor en sag pådømmes, giver anledning til overvejelser i relation til det umiddelbarhedsprincip, som er knæsat i art. 6, stk. 3, litra d), og som tillige udgør en integreret del af EMRK's fair trial-begreb. Herefter må vidner og andet bevismateriale kun afhøres/fremlægges i den anklagedes eller dennes repræsentants nærvær, jfr. EMD 146 Barberá m.fl., par. 78. En indenretlig afhøring af et vidne uden den anklagede eller dennes repræsentants tilstedeværelse og efterfølgende anvendelse af den optagne forklaring som væsentligt bevismateriale, vil herefter kunne indebære en krænkelse af art. 6, stk. 1 og 3. Dette betyder dog ikke, at bevismateriale optaget udenfor domsforhandling aldrig kan anvendes, det er blot vanskeligt at angive under hvilke betingelser, det vil blive anset for foreneligt med art. 6. Det har således ikke betydning for denne vurdering, hvordan forklaringen er optaget, idet det afgørende er, om anklagede eller dennes repræsentant har været til stede. Endvidere er årsagen til den manglende tilstedeværelse uden betydning, med mindre det kan påvises, at faktiske forhold, fx. infrastrukturelle forhold, eller retlige forhold, fx. manglende indkaldelse, har umuliggjort afhøring.

På baggrund af praksis fra EMD synes det således at være afgørende, om domfældelse sker på grundlag af en forklaring, som tiltalte ikke har haft mulighed for at imødegå ved kontraafhøring, hvis denne forklaring er eneste eller reelt afgørende bevis i sagen.

Set i lyset heraf, er den grønlandske ordning, hvorefter afhøring kan ske ved bopælsretten, ikke som udgangspunkt uforenelig med art. 6. Der består dog en risiko for, at disse afhøringer og anvendelsen af dem i konkrete sager, kan indebære en krænkelse af art. 6. En nærmere vurdering af denne risiko forudsætter imidlertid en grundig analyse af grønlandsk retspraksis m.h.t. optagelse og anvendelse af sådanne vidneforklaringer.

I relation til princippet om "equality of arms" iøvrigt, bemærkes det, at den grønlandske ordning, hvorefter kredsdommeren i medfør af kap. 2, § 13, stk. 2 i den grønlandske retsplejelov foretager vidneafhøringer, må anses at opfylde kravet om, at parterne skal være ligestillet under processen.

**DET DANSKE CENTER
FØR MÆNSKERETTIGHEDER**

2.3. Forholdet mellem vidner

En vurdering af vidneførsel på baggrund af EMRK art. 6 vil hovedsageligt angå formelle aspekter, herunder om den anklagede har haft mulighed for kontraafhøring af anklagemyndighedens vidner, samt om arten og omfanget af anklagemyndighedens bevisførsel er afspejlet i anklagedes adgang til bevisførsel. Såfremt der er en skævhed i parternes adgang til at fremlægge beviser, vil en række materielle aspekter dog blive inddraget, med henblik på at fastslå om procesforløbet som helhed fremstår som en fair trial. Der kan således ikke på forhånd opstilles et krav om, at der skal være balance, hveken kvantitativt eller kvalitativt, mellem de vidner, som parterne vælger eller har mulighed for at føre.

2.4. Forsvarerbistand

En anklaget i en straffesag har i medfør af art. 6, stk. 3, litra c ret til juridisk bistand. Det kan imidlertid ikke på baggrund af konventionens ordlyd fastslås, hvad juridisk bistand dækker og hvilke krav, der kan stilles til den person, der repræsenterer den anklagede. På baggrund af EMD 168 Kamasinski, par. 65, EMD 37 Artico, par. 33 og EMD 76 Goddi, par. 27, må det dog antages, at den juridiske bistand skal være effektiv. Udtrykket effektiv er ikke ganske klart, men må antageligt tillægges indhold ud fra standarden "hensynet til retfærdigheden", som vurderingen af nødvendigheden af beskikkelse af advokat bygger på. Det vil således være afgørende, om den anklagede er bekendt med materiel ret samt processuelle regler, jfr. EMD 205 Quaranta, par. 73, om sagen er karakteriseret ved kompleksitet i såvel juridisk som faktisk henseende, jfr. EMD 64 Pakelli, par. 38, EMD 174 Granger, par. 47, og EMD 243 Pham Hoang, par. 68, samt hvilke konsekvenser, fx. en fængselsstraf længde, sagen har for den anklagede, jfr. EMD 174 Granger, par. 47. Det må på baggrund heraf formodes, at forsvareren i det mindste skal opfylde et krav om en for den konkrete sag relevant juridisk kundskab samt evne til at udlede de for processen relevante dele af faktum.

De ovennævnte aspekter samt det overordnede krav om "equality of arms" må følgelig inddrages ved vurderingen af den grønlandske bisidder-ordning. Da det på dette konventionsområde oftest vil være konkrete helhedsbedømmelser, der medfører statuering af forenelighed eller krænkelse af EMRK, er det vanskeligt at vurdere, om bisidder-ordningen som helhed er konventionsstridig. I det følgende nævnes derfor to situationer, hvor bisidder-ordningens forenelighed med art. 6 er diskutabel.

I tilfælde af at anklagemyndigheden er repræsenteret ved en lokal politimand og anklagede ved en bisidder uden juridisk kendskab, vil der antageligt være tilfælde, hvor princippet om parternes ligestilling i processen næppe overholdes. Årsagen hertil kan fx. være, at politimanden enten besidder juridisk kundskab eller kan indhente sådan forud for processen, som ved anvendelse under processen er forståelig for kredsdommeren, men ikke for den anklagede og dennes bisidder. I en sådan situation vil "forsvaret" tillige efter omstændighederne kunne fremstå som ikke-effektivt, idet manglende juridisk insigt vil kunne forhindre bisidderen i at rådgive den anklagede korrekt.

Tilsvarende, men med en øget risiko for tilsidesættelse af såvel ligestillings-princippet,

**DET DANSKE CENTER
FØR MÆNNESKERETTIGHEDER**

men også kravet om effektiv forsvarsbistand, kan anføres, for så vidt angår tilfælde, hvor anklagemyndigheden er repræsenteret ved en jurist.

Uddannelse af bisidderne, jfr. LK-notits pkt. 9, kan formodentlig gøre dem bedre egnede til at forstå et effektivt forsvar for anklagede og tillige i nogen grad rette op på den ubalance i viden m.v., der som ovenfor anført vil kunne forekomme, mellem parterne i sagen.

Bestemmelsen i den grønlandske retsplejelovs kap. 1, § 15, hvorefter særligt juridisk komplicerede sager kan henskydes til behandling i landsretten som 1. instans, synes i nogen grad at mindske risikoen for konventionsbrud, idet den anklagede i sådanne sager vil have mulighed for advokatbistand.

2.5. Landsrettens efterprøvelse af skyldsspørgsmål

Som anført ovenfor under pkt. 2.1.3. hersker der nogen uklarhed om, hvorvidt retssikkerhedskravene i art. 6 skal være opfyldt i såvel 1. instans som ankeinstans. Det må dog nok antages, at vidneudsagn, der er optaget og dokumenteret korrekt d.v.s. under hensyntagen til bl.a. kravet om parternes kontradiktion, i 1. instansen, efter omstændighederne kan anvendes direkte ved behandling i ankeinstansen. I to sager om offentlighed under dømsforhandlingen, se EMD 72 Axen og EMD 74 Sutter, er det således fastslået, at afgørelsen p.g.a. offentlig behandling i 1. instansen kunne behandles skriftligt i ankeinstansen. I begge sager skulle der imidlertid under anken alene tages stilling til formelle spørgsmål samt spørgsmål om lovfortolkning. Skal ankeinstansen derimod foretage en ny bevisbedømmelse eller tage stilling til spørgsmål angående den retlige subsumption har tiltalte ret til at være til stede, se herved EMD 134 Ekbatani, EMD 168 Kamasinski og EMD 212-A Helmers. Der ses ikke grundlag for i EMD-praksis at fastslå, om ankeinstansens stillingtagen til skyldsspørgsmål kan foretages alene på baggrund af akterne fra 1. instansen eller om dette kræver ny og fuldstændig bevisførelse.

2.6. Afsoning i Danmark

På baggrund af 1992-rapporten fra the European Committee for the Prevention of Torture or Degrading Treatment or Punishment (ECPT) samt udviklingen i EMD og EMK's praksis mod et højere beskyttelsesniveau i forbindelse med frihedsberøvedes forhold i fængsler, arresthuse og psykiatriske institutioner, er det hensigtsmæssigt at foretage en nærmere undersøgelse og vurdering af grønlandske fangers forhold i Herstedvester med henblik på at fastslå, om anbringelsen i Danmark på længere sigt må anses at være uforenelig med EMRK art. 3. Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke relevant retspraksis, men det kan formodentlig ikke udelukkes, at EMD ville behandle sådan anbringelse og/eller ophold som værende omfattet af art. 3.

I relation til afsoning i Danmark er beskyttelsen af familielivet, jfr. EMRK art. 8, ligeledes af interesse. På baggrund af retspraksis fra EMD og EMK, må det antages, at frihedsberøvede har ret til familieliv, dog under de begrænsninger, som Staten indenfor sin skønsmargin kan fastsætte som nødvendige fx. for at forebygge uro eller forbrudelse, jfr. art. 8, stk. 2.

**DET DANSKE CENTER
FOR MÆNNEKERETTIGHEDER**

Praksis angående frihedsberøvedes familieliv er ikke omfattende, men i et enkelt tilfælde har EMK forudsat, at anbringelse fjernt fra hjemegnen under særlige alvorlige omstændigheder vil kunne udgøre en krænkelse af art. 8, jfr. EMK 5712/71 X mod UK CD 46, s. 112, forudsætningsvis. Praksis angående tvangsfjernelse af børn samt udvisning tyder tillige på, at stor fysisk adskillelse mellem forældre og børn som følge af børnenes tvangsfjernelse eller en forælders udvisning efter omstændighederne kan udgøre en svækkelse af de familiemæssige bånd, og derved udgøre en krænkelse af retten til familieliv, jfr. fx. EMD 130 Olsson og EMD 138 Berrehab. Adskillelse fra samlevende eller andre familiemedlemmer vil antageligt ligeledes kunne udgøre en krænkelse af art. 8.

Praksis vedrørende tvangsfjernelse og udvisning er næppe helt uden betydning i relation til overførsel af grønlandske domfældte til Danmark. Det er imidlertid vanskeligt at fastslå rækkevidden af den nævnte praksis, idet Staterne m.h.t. frihedsberøvedes forhold, som nævnt ovenfor, har en særlig vid skønsmargin med hensyn til at fastsætte begrænsninger for frihedsberøvede personers privat- og familieliv.

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 14. maj 2001
Kontor: EU-kontoret
Sagsnr.: 2000-629-0089
Dok.: JFK20577

NOTAT

om

visse aspekter af den grønlandske retspleje og forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

1. Indledning

Den Grønlandske Retsvæsenkommission har over for Justitsministeriet rejst en række spørgsmål om forholdet mellem den grønlandske retspleje og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter konventionen).

Kommissionen har endnu ikke afsluttet arbejdet med at revidere de gældende regler for den grønlandske retspleje, og er endnu ikke fremkommet med endelige forslag til nye bestemmelser. Kommissionen har imidlertid oplyst, at de bestemmelser, som Justitsministeriet er blevet præsenteret for, i det væsentlige vil komme til at svare til Kommissionens endelige forslag.

De spørgsmål, som Kommissionen har anmodet Justitsministeriet om at vurdere, svarer til systematikken i dette notat (punkt 2 til 12).

2. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions status i Grønland

I forbindelse med Danmarks ratifikation af konventionen med tilhørende tillægsprotokol afgav regeringen en erklæring om konventionens og tillægsprotokollens udstrækning til Grønland, jf. konventionens artikel 63 (nu konventionens artikel 56) og tillægsprotokollens artikel 4 (se bekendtgørelse nr. 20 af 11. juni 1953 (Lovtidende C)).

Baggrunden herfor var, at Grønland på det tidspunkt var en koloni, og dermed ikke en ligestillet del af det danske rige (se Rigsdagstidende 1952-53, Folketingstidende sp. 1443). Grønland blev

imidlertid en ligestillet del af det danske rige ved grundloven af 1953 (lov nr. 169 af 5. juni 1953), og erklæringen mistede dermed sin betydning.

I forbindelse med Danmarks ratifikation af 9. tillægsprotokol til konventionen afgav regeringen en erklæring om, at protokollen foreløbigt ikke skulle finde anvendelse i Grønland. Det territoriale forbehold er blevet ophævet ved en erklæring af 1. juli 1996, der blev deponeret hos Europarådets generalsekretær den 11. juli 1996 (se bekendtgørelse nr. 120 af 10. oktober 1996 (Lovtidende C)).

Lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (se nu lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998) er endnu ikke sat i kraft for Grønland (i medfør af lovens § 5), men dette har ikke betydning for, i hvilket omfang konventionen med tilhørende protokoller gælder for Grønland.

Det følger heraf, at konventionen med tilhørende protokoller gælder fuldt ud for Grønland. Vurderingen af, om de af Kommissionen foreslåede bestemmelser er forenelige med konventionen med tilhørende protokoller, må derfor foretages på grundlag af konventionens og tillægsprotokollernes ordlyd sammenholdt med konventionsorganernes praksis.

Det følger endvidere heraf, at artikel 56, stk. 3 (tidligere 63, stk. 3), hvorefter konventionen, når der er tale om områder, for hvis internationale forbindelser en medlemsstat er ansvarlig, skal anvendes ”med skyldig hensyntagen til de stedlige vilkår”, ikke finder anvendelse for Grønland. Det betyder, at det ikke under henvisning til denne bestemmelse vil være muligt at argumentere for, at der for Grønland skal gælde andre og mere lempelige krav end dem, der i øvrigt følger af konventionen og tillægsprotokollerne.

Dette udelukker imidlertid ikke, at de faktiske forhold på Grønland, herunder demografiske og geografiske forhold, inddrages ved fortolkningen og anvendelsen af konventionen i forhold til Grønland.

3. Frist for fremstilling af anholdte i retten

3.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Kommissionen har foreslået en bestemmelse om fremstilling af anholdte i retten. Efter denne bestemmelse skal den anholdte, der ikke forinden er løsladt, fremstilles i retten inden 24 timer efter anholdelsen.

Kan retten på grund af dommerens fravær ikke sættes inden 24 timer efter anholdelsen, eller kan den sigtede, når denne er pågrebet uden for det sted, hvor retten har sit sæde, ikke bringes til ste-

de inden fristens udløb, skal fremstillingen ske snarest muligt og senest 24 timer efter, at hindringen for fremstillingen er bortfaldet. Retsbogen tilføres oplysning om de forhold, der har hindret den rettidige fremstilling. Anholdelse kan dog ikke opretholdes udover 24 timer fra dens iværksættelse, medmindre betingelserne for opretholdt anholdelse eller tilbageholdelse efter politiets vurdering er til stede.

Kommissionen har oplyst, at bestemmelsen er begrundet i de særlige geografiske og vejrsmæssige forhold i Grønland.

3.2. Justitsministeriets bemærkninger

Det følger af artikel 5, stk. 3, at en person, der er frihedsberøvet i tilfælde, der er omfattet af artikel 5, stk. 1, litra c, det vil sige frihedsberøvelse inden for strafferetsplejen, ”uførtøvet” skal stilles for en dommer.

Herved fastsættes en øvre grænse for, hvor lang tid en frihedsberøvelse, der er besluttet og gennemført af en administrativ myndighed, må opretholdes, inden den pågældende skal fremstilles for en domstol, der kan tage stilling til lovligheden af den fortsatte frihedsberøvelse. Kravet om fremstilling har til formål at beskytte mod vilkårlige frihedsberøvelser.

Kravet om ”uførtøvet” skal i princippet vurderes konkret i forhold til den enkelte sags omstændigheder (se f.eks. Koster mod Holland, dom af 28.11.91, Serie A nr. 221, § 24, med henvisning til praksis), men af Domstolens praksis kan udledes et krav om, at en person, der frihedsberøves, skal fremstilles for en dommer inden 4 døgn (se Brogan m.fl. mod UK, dom af 29.11.88, Serie A nr. 145-A, § 62, Koster mod Holland, dom af 28.11.91, Serie A nr. 221, §§ 24-25, Sakik m.fl. mod Tyrkiet, dom af 26.11.97, § 45, og Dikme mod Tyrkiet, dom af 11.07.00, §§ 60-67).

Hvis der går længere tid end de nævnte 4 døgn, kræver Domstolen, at der skal foreligge ganske særlige omstændigheder, hvis ikke der skal statuere krænkelser. Som eksempel på en sag (se klagesag 37388/97, Rigopoulos mod Spanien, afgørelse af 12.01.99), hvor sådanne særlige omstændigheder blev anset for at foreligge, kan nævnes en anholdelse, der fandt sted på åbent hav, og hvor de anholdte havde ydet en vis modstand, og hvor det tog 16 døgn at komme til nærmeste havn.

Den af Kommissionen foreslåede bestemmelse kan ikke antages generelt at være i strid med artikel 5, stk. 3. Hvis der i en konkret sag går mere end 4 døgn inden den anholdte fremstilles for en dommer, må det imidlertid bero på en konkret vurdering i hver enkelt sag, om konventionens krav om ”uførtøvet” at blive fremstillet for en dommer er opfyldt. Ved vurderingen heraf vil det være afgørende, om der foreligger ”ganske særlige omstændigheder”, der konkret kan begrunde

forsinkelsen. Sådanne ganske særlige omstændigheder kan bl.a. skyldes de fysiske forhold (vejrforhold, afstand m.m.).

4. Krav til bisiddere i kriminelle sager

4.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Kommissionen har efter sin nedsættelse taget initiativ til at intensivere vejlednings- og uddannelsesindsatsen i forhold til bisidderne, hvilket har resulteret i afholdelse af kurser for bisiddere og iværksættelse af et forsøg med en bisidderuddannelse. Der er endvidere oprettet en såkaldt "hotline-ordning" med et advokatkontor i Nuuk, som bisidderne på et hvilket som helst tidspunkt kan rette telefonisk henvendelse til med anmodning om vejledning til brug i enkeltsager. Desuden er der indført en praksis, hvorefter der i særligt alvorlige eller komplicerede sager kan beskikkes en advokat som udenretlig rådgiver for den læge bisidder, der i øvrigt møder i sagen. Endvidere er der på Kommissionens initiativ taget skridt til at etablere en bisidderforening, som skal bidrage til at styrke rammerne om bisidderstanden.

Efter Kommissionens forslag til den fremtidige ordning skal grundlaget for forsvaret i kriminalsager ved kredsretterne fortsat være læge personer, men med en væsentlig faglig styrkelse, som bl.a. markeres ved at betegnelsen "bisidder" ændres til "forsvarer". Styrkelsen skal i første række ske gennem indførelse af en særlig forsvareruddannelse, som i kombination med en autorisationsordning skal sikre, at kun personer med de nødvendige kvalifikationer har møderet som forsvarer. Efter forslaget vil forsvaret i kriminalsager således kun kunne varetages af personer, herunder også jurister, som ikke er advokater, som af Retten i Grønland er autoriseret hertil på grundlag af en bestået forsvareruddannelse. Denne uddannelse forudsættes tilrettelagt på en sådan måde, at de autoriserede forsvarere for den overvejende del af kriminalsagernes vedkommende sættes i stand til at udøve et effektivt forsvar, herunder også at kunne leve op til samme faglige kvalifikationer som de anklagere, der møder ved retten.

Ved de juridiske domstole – dvs. Retten i Grønland og Grønlands Landsret – foreslås den beskikkede forsvarer som hovedregel at skulle udpeges blandt advokaterne eller de jurister, der har autorisation som forsvarer. Hvis ikke hensynet til forsvaret taler imod det, bør der dog også kunne beskikkes en autoriseret forsvarer, som ikke er jurist.

Desuden foreslår Kommissionen at opretholde den allerede indførte "hotline-ordning", ligesom det foreslås, at der i visse sager, hvor hensynet til forsvaret som følge af sagens alvor taler for det, skal kunne beskikkes en advokat som udenretlig rådgiver for den lokale forsvarer. Endelig stiller Kommissionen forslag om, at forsvaret i ganske særligt alvorlige sager som udgangspunkt skal varetages af en advokat.

4.2. Justitsministeriets bemærkninger

Det følger af artikel 6, stk. 1, at enhver har bl.a. har ret til en retfærdig rettergang, når der skal træffes afgørelse i en strid angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse. Det følger endvidere af artikel 6, stk. 3, litra c, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, bl.a. skal have ret til at modtage juridisk bistand uden betaling, hvis han ikke har tilstrækkelige midler til at betale for den, når det kræves i retfærdighedens interesse.

I forhold til konventionen kan der rejses spørgsmål om, hvorvidt beskikkelse af en bisidder, der ikke er advokat eller jurist, er tilstrækkelig til at opfylde konventionens krav i de tilfælde, hvor den tiltalte efter artikel 6, stk. 1, og stk. 3, litra c, har krav på at modtage juridisk bistand uden betaling.

Det følger af Domstolens praksis, at det forhold, at den tiltalte får beskikket en forsvarer, ikke altid vil være tilstrækkeligt til at opfylde kravet i bestemmelsen (se f.eks. Artico mod Italien, dom af 13.05.80, Serie A nr. 37, § 33). Konventionen vedrører således ikke ”beskikkelse” af en forsvarer, men derimod ”bistand” af en forsvarer. Der er således ikke tale om et formelt krav, men derimod et indholdsmæssigt krav. Tiltalte har ikke alene krav på bistand, men skal have adgang til et ”praktisk og effektivt” forsvar (se f.eks. Goddi mod Italien, dom af 09.04.84, Serie A nr. 76, § 30).

Der er ikke holdepunkter i praksis for at antage, at den juridiske bistand, som den tiltalte i visse tilfælde har krav på efter konventionen, nødvendigvis skal ydes af en advokat eller en jurist. Det må derfor antages, at beskikkelse af en forsvarer, der ikke er advokat eller jurist, vil kunne opfylde konventionens krav. Det må i den forbindelse være afgørende, om den tiltalte, der har fået beskikket en sådan forsvarer, derved har adgang til et praktisk og effektivt forsvar.

Det må endvidere være afgørende, at beskikkelse af en sådan forsvarer ikke indebærer, at den tiltalte som følge heraf bringes i en situation, hvor der bliver ubalance mellem forsvaret og anklagemyndigheden, således at denne ubalance kan påvirke retssagens retfærdighed. Dette følger i princippet af ligebehandlingsprincippet (”equality of arms”), der er ét delaspekt af kravet om rimelig rettergang (se f.eks. Brandstetter mod Østrig, dom af 28.08.91, Serie A nr. 211, § 66). Det følger af ligebehandlingsprincippet, at en part skal have mulighed for at præsentere sin sag under betingelser, der ikke i væsentlig grad stiller vedkommende dårligt i forhold til modparten (se f.eks. Bulut mod Østrig, dom af 22.02.96, § 47).

Det må endvidere være afgørende, om retssagen ud fra en helhedsvurdering, herunder i lyset af at tiltalte har fået beskikket en sådan forsvarer, kan anses for at opfylde kravet om en retfærdig rettergang.

Det fremgår af Kommissionens forslag, at der er taget en række initiativer til at styrke bisiddernes faglige kvalifikationer. Det fremgår endvidere heraf, at bisidderne er sikret en nem adgang til kvalificeret bistand. Den foreslåede ordning er indrettet med henblik på at sikre, at den tiltalte får et effektivt forsvar, og at bisidderne kan leve op til de samme faglige kvalifikationer som de anklagere, der møder ved retten.

På den baggrund er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke grundlag for at antage, at en ordning med brug af bisiddere, der hverken er advokater eller jurister, generelt vil være i strid med artikel 6 i konventionen. Ved vurderingen af, om det også i en konkret sag vil være foreneligt med konventionen at beskikke en forsvarer, der ikke er advokat eller jurist, vil det formentlig være afgørende, om beskikkelse af en sådan forsvarer på grund af kriminalsagens retlige og faktiske problemer og dens betydning for den tiltalte vil medføre, at den tiltalte ikke derved får adgang til et praktisk og effektivt forsvar.

5. Sprogproblemer

5.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Det har under Kommissionens arbejde været et grundlæggende synspunkt, at der i videst muligt omfang må stiles imod, at det anvendte sprog i retsvæsenet er grønlandsk, og – hvor dette ikke er umiddelbart opnåeligt – da at søge at sikre, at mulighederne for en så effektiv og betryggende oversættelse, som muligt, er til stede.

Siden Kommissionens nedsættelse er der taget en række initiativer, som har taget sigte på at bidrage til at løse nogle af de sprogmæssige problemer på domstolenes område. Det gælder bl.a. en ordning i Qeqertarsuaq kredsret med, at forklaringer afgivet i retten nu protokolleres på det sprog, hvori de afgives. Der er indført lignende ordninger i seks andre retskredse. Tidligere skete protokolleringen på dansk.

På Kommissionens opfordring og efter drøftelse mellem Rigsombudsmanden i Grønland, landsdommeren, politimesteren og kriminalforsorgen er der i 2000 endvidere oprettet en central tolketjeneste i politiets regi, som skal afhjælpe behovet for bl.a. oversættelse af anklageskrifter m.v. samt kriminalforsorgens og anstaltens behov for oversættelse af udtalelser mv.

Kommissionen har med hensyn til retssproget fundet, at det også fremover bør være retsplejelovens udgangspunkt, at retssproget i Grønland er grønlandsk og dansk. Der stilles således ikke forslag om ændringer i retsplejelovens centrale bestemmelse om retssproget. Derimod foreslår Kommissionen, at bestemmelsen om retssproget udformes således, at det bør være lovens udgangspunkt, at oversættelse sker ved en tolk, og kun undtagelsesvis ved et af rettens medlemmer. Forslaget bygger på det hensyn, at oversættelsesopgaven så vidt muligt bør varetages af en person, som alene har til opgave at tolke, og som ikke har andre funktioner under sagens behandling.

For så vidt angår sproget i kriminalretsplejen foreslår Kommissionen den ændring, at der indføres bestemmelser i retsplejeloven om, at anklageskrifter og bevisfortegnelser skal udfærdiges på eller oversættes til et sprog, som den tiltalte forstår. Et tilsvarende krav skal efter Kommissionens forslag gælde domme i kriminalsager.

5.2. Justitsministeriets bemærkninger

Det følger af artikel 6, stk. 3, litra a, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, skal have ret til at blive underrettet snarest muligt, udførligt og på et sprog, som han forstår, om indholdet af og årsagen til den sigtelse, der er rejst mod ham. Dette krav kan efter omstændighederne indebære en pligt til at oversætte anklageskrift, tilsigelser m.m. (se f.eks. Brozicek mod Italien, dom af 19.12.89, Serie A nr. 167, §§ 38-42). Bestemmelsen gælder også forud for domsforhandlingen, f.eks. i forbindelse med en afhøring hos politiet.

Det følger endvidere af artikel 6, stk. 3, litra e, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, skal have ret til at få vederlagsfri bistand af tolk, hvis han ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes i retten. Retten til tolkebistand omfatter ikke kun mundtlige udtalelser, der fremkommer under domsforhandlingen, men omfatter også straffesagens dokumenter, ligesom den omfatter perioden forud for domsforhandlingen, f.eks. i forbindelse med politiets afhøring af tiltalte. Tiltalte har således krav på at få oversat eller tolket alle de dokumenter eller udtalelser, der indgår i straffesagen mod tiltalte, og som er nødvendige for, at den tiltalte kan forstå hvad der foregår, og gøre sig forståelig under sagen (se f.eks. Luedicke, Belkacem og Koç mod Tyskland, dom af 28.11.78, Serie A nr. 29, § 48). Retten til tolkebistand giver ikke den tiltalte krav på en skriftlig oversættelse af samtlige skriftlige beviser eller officielle dokumenter, der indgår i sagen mod den tiltalte. Den tolkebistand, som tiltalte har krav på, skal imidlertid være tilstrækkelig til, at den tiltalte kan få kendskab til sagen mod den tiltalte, og til at forsvare sig selv, navnlig derved at tiltalte bliver i stand til at fremføre sin version af det passerede (se f.eks. Kamasinski mod Øst-rig, dom af 19.12.89, Serie A nr. 168, § 74). De relevante myndigheders pligt i medfør af artikel 6, stk. 3, litra e, er ikke begrænset til det at udpege en tolk, idet myndighederne, hvis der konkret er anledning hertil, kan have pligt til at foretage en vis efterfølgende kontrol med, at den tolkebi-

stand, som den tiltalte får, er tilstrækkelig (se f.eks. Kamasinski mod Østrig, dom af 19.12.89, Serie A nr. 168, § 74).

Kommissionens forslag må generelt anses for at være i overensstemmelse med konventionens krav. Kommissionens forslag indebærer, at den tiltalte sikres adgang til effektiv og betryggende oversættelse i tilfælde, hvor den tiltalte har behov herfor, ligesom såvel anklageskrifter som bevisfortegnelser efter forslaget skal udfærdiges på eller oversættes til et sprog, som den tiltalte forstår.

6. Tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar

6.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Der er ikke efter den gældende retsplejeordning regler om, at den tiltalte har krav på et vist tidsrum mellem forkyndelsen af anklageskriftet og domsforhandlingens begyndelse til forberedelse af sit forsvar, og det forekommer i praksis, at den tiltalte (og til tider også bisidderen) først modtager anklageskriftet umiddelbart forinden sagens behandling i retten.

På den baggrund foreslår Kommissionen, at der fastsættes en frist på en uge som det korteste tidsrum imellem forkyndelsen af tilsigelsen til domsforhandlingen og anklageskriftet samt tidspunktet for domsforhandlingen. Ved fastlæggelsen af fristens længde har Kommissionen på den ene side taget hensyn til ønsket om, at sagsbehandlingen fremmes hurtigst muligt, og på den anden side, at en uge i almindelighed må anses for tilstrækkeligt til at tiltalte får lejlighed til at drøfte sagen med sin forsvarer, og at denne kan vurdere, om der eventuelt skal ske yderligere efterforskning, indkaldes yderligere vidner m.v. Det bemærkes i denne sammenhæng desuden, at anklageskriftet efter Kommissionens forslag fortsat skal sendes til den tiltalte samtidig med at det indleveres til retten, hvorfor tiltalte almindeligvis vil være bekendt med anklageskriftet på et tidligere tidspunkt end ved forkyndelsen.

Kommissionen foreslår samtidig, at fristen på en uge i påtrængende tilfælde kan fraviges af retten, hvis det findes foreneligt med hensynet til tiltalte, f.eks. i tilfælde, hvor den tiltalte af erhvervmæssige eller andre grunde i længere perioder opholder sig på steder, hvor retten ikke kan sættes, eller hvor tiltalte har været svær at træffe, så det ikke har været muligt at forkynde. I så fald vil hensynet til sagens fremme kunne være så tungtvejende, at det undtagelsesvis bør kunne accepteres at gennemføre sagen, selv om tiltalte først bliver gjort bekendt med tiltalen og tidspunktet for domsforhandlingen meget kort tid før domsforhandlingen skal finde sted.

I de sager, hvor tiltalte har krav på beskikkelse af forsvarer, jf. pkt. 7 nedenfor, skal der senest ved tiltalerejsningen ske beskikkelse. Forslaget om en frist på minimum en uge mellem forkyn-

delse af tilsigelsen og domsforhandlingens begyndelse vil derved også styrke forsvarerens adgang til at forberede forsvaret. I forlængelse heraf foreslår Kommissionen desuden, at forsvarerens rettigheder skal være gældende fra det tidspunkt, hvor der rejses sigtelse i sagen. Dette er en udvidelse i forhold til gældende ret, hvor forsvareren ikke har rettigheder i sagen, før tiltale er rejst, medmindre der fremsættes anmodning om tilbageholdelse af sigtede. Forslaget om at udstrække forsvarerens rettigheder til et tidligere tidspunkt tjener til styrkelse af den sigtedes retssikkerhed og Kommissionen har således fundet det af afgørende betydning for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af et effektivt forsvar, at forsvareren har mulighed for at deltage også under efterforskningen og den sagsforberedelse, som i øvrigt ligger forud for tiltalens rejsning. Forslaget forventes at bidrage til, at forsvareren vil spille en væsentlig mere aktiv rolle i sagen end hidtil.

6.2. Justitsministeriets bemærkninger

Det følger af artikel 6, stk. 3, litra b, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, skal have ret til at få tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar. I forhold til konventionen vil det være afgørende, at den tiltalte i praksis har haft tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar.

I en dansk klagesag (klagesag 24867/94, Ole Mortensen mod Danmark, afgørelse af 15. maj 1996) afviste den tidligere Kommission en klage fra en person, der gjorde gældende, at det udgjorde en krænkelse af artikel 6, stk. 3, litra b, at et tillægsanklageskrift var blevet forkyndt én uge før domsforhandlingens begyndelse. Kommissionen påpegede, at afgørelsen af, om klager havde haft den fornødne tid, måtte bero på sagens konkrete omstændigheder. Kommissionen lagde vægt på, at straffesagen forud for domsforhandlingen havde varet i godt halvandet år, og at klager i denne periode havde været repræsenteret af en advokat, ligesom han løbende havde fået tilsendt sagens akter. Herudover var de fleste tiltalepunkter omfattet af det oprindelige anklageskrift. Hertil kom, at domsforhandlingen på grund af bevisførelsen ville tage ca. 4 måneder. På den baggrund afvistest klagen.

Afgørelsen illustrerer, at det ikke er muligt at udlede absolutte frister med hensyn til, hvad der forstås ved ”tilstrækkelig tid”. Dette må i hver enkelt sag bero på en konkret vurdering, hvor bl.a. sagens faktiske og retlige kompleksitet vil være af betydning. Det er således ikke muligt at udlede et krav om, at f.eks. et anklageskrift eller en tilsigelse til en domsforhandling skal forkyndes for den tiltalte med en bestemt frist.

Kommissionens forslag om, at der som udgangspunkt skal gå mindst en uge mellem forkyndelse af anklageskrift/tilsigelse og domsforhandlingens begyndelse, rejser derfor ikke i sig selv spørgsmål i forhold til konventionen. Det skal dog i den forbindelse bemærkes, at der kan være

tilfælde, hvor det ikke vil være et krav efter konventionen, at forkyndelse finder sted mindst en uge før domsforhandlingens begyndelse, ligesom der kan være tilfælde, hvor forkyndelse en uge før domsforhandlingens begyndelse næppe vil være tilstrækkelig.

7. Retten til at forsvare sig personligt eller ved bistand af en forsvarer

7.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Efter Kommissionens forslag skal der altid beskikkes en forsvarer, når der fremsættes anmodning om tilbageholdelse af sigtede eller om forholdsregler, der træder i stedet herfor. Det samme skal gælde i tilfælde, hvor der kan blive tale om at opretholde en anholdelse i 3 x 24 timer, ligesom der foreslås indført krav om forsvarerbeskikkelse ved anvendelsen af visse kriminalprocedurale tvangsindgreb som f.eks. indgreb i meddelelshemmeligheden og hemmelig ransagning.

Herudover foreslår Kommissionen, at der altid skal beskikkes forsvarer, når der er rejst tiltale i sager, hvor der, hvis tiltalte findes skyldig, kan blive tale om en mere indgribende foranstaltning end bøde, konfiskation, førerretsfrakendelse og/eller erstatning. Forslaget herom skønnes at svare til gældende praksis. Som noget nyt foreslås det desuden, at der skal beskikkes forsvarer i sager, hvor der endnu ikke er rejst tiltale, men hvor der foretages bevisførelse til brug for en senere domsforhandling. Formålet med dette er at sikre det behørigt forsvar i sager, hvor det efterfølgende ved tiltalens rejsning viser sig, at sagen kan medføre en mere indgribende foranstaltning end bøde, konfiskation, førerretsfrakendelse og/eller erstatning og således er omfattet af ovennævnte kriterium for, hvornår der skal medvirke en forsvarer. Beskikkelse i disse tilfælde skal dog ikke ske, hvis en forsvarers tilstedekomst indebærer en udsættelse af retsmødet, som kan medføre, at beviset går tabt.

Foruden disse obligatoriske regler for beskikkelse af forsvarer, foreslår Kommissionen, at der indføres en bestemmelse, hvorefter retten, såvel før som efter tiltale er rejst, kan beskikke en forsvarer, hvis det efter sagens beskaffenhed, sigtedes person eller omstændighederne i øvrigt må anses for ønskeligt. Også denne bestemmelse skønnes i hovedsagen at modsvare en allerede gældende praksis.

For kredsretterne vedkommende foreslås den beskikkede forsvarer som altovervejende hovedregel at skulle udpeges blandt de autoriserede forsvarer, der for langt den største dels vedkommende vil være lægpersoner, som har gennemgået den særlige forsvareruddannelse, men som også kan være jurister, der ikke er advokater. Ved de juridiske domstole - dvs. Retten i Grønland og Grønlands Landsret - foreslås den beskikkede forsvarer som hovedregel at skulle udpeges blandt advokaterne eller de jurister, der har autorisation som forsvarer. Hvis ikke hensynet til forsvaret

taler imod det, bør der dog også kunne beskikkes en autoriseret forsvarer, som ikke er jurist, jf. i øvrigt pkt. 4 ovenfor.

Efter Kommissionens forslag opretholdes den gældende bestemmelse i retsplejelovens kapitel 5, § 23, stk. 1, 2. pkt., hvorefter tiltaltes (og i tilslutning hertil sigtedes) anmodning om at få en bestemt person beskikket som forsvarer så vidt muligt bør imødekommes. Foruden kravet om møderet skal det dog bl.a. være en betingelse herfor, at personen tilhører den kategori af forsvarere, (læg, jurist eller advokat), som retten i øvrigt kunne have beskikket i sagen.

Samtidig foreslås der indført regler, hvorefter retten kan nægte at beskikke en bestemt forsvarer eller på et hvilket som helst tidspunkt under sagen kan beslutte at tilbagekalde beskikkelsen, hvis forsvarerens medvirken ud fra retsplejemæssige hensyn til sagens behørig behandling ikke kan anses for forsvarlig, eller der er påviselig risiko for, at den pågældende forsvarer vil hindre eller modvirke sagens oplysning.

Kommissionen foreslår, at der indføres en udtrykkelig bestemmelse i retsplejeloven om, at sigtede har ret til selv at antage en mødeberettiget forsvarer. Denne ret skal være gældende i en hvilken som helst sag - således også i sager, hvor der efter Kommissionens forslag ikke er grundlag for at beskikke en forsvarer. Ligesom ved beskikkelse skal der i ganske særligt alvorlige sager også til en antagen forsvarer stilles krav om, at denne lever op til de skærpede krav, som efter Kommissionens forslag kan stilles til forsvaret i sådanne sager. På tilsvarende måde skal en antaget forsvarer, der møder i sager ved de juridiske domstole, leve op til samme kvalifikationer som en af retten i sagen beskikket forsvarer.

Endelig kan det med hensyn til autoriserede forsvareres møderet for domstolene nævnes, at den foreslåede autorisationsordning, jf. pkt. 4 ovenfor, indebærer et krav om, at vedkommende forsvarer har bopæl i Grønland. Derimod har Kommissionen ikke ment at burde skelne mellem møderetten for advokater med kontor i Grønland og advokater med kontor i Danmark eller på Færøerne. Advokater fra Danmark eller Færøerne vil således have fri møderet for de grønlandske domstole, herunder også som forsvarer i kriminalsager. Kommissionen forudsætter dog, at grønlandske advokater foretrækkes i forbindelse med beskikkelsesordningen ved de grønlandske domstole, navnlig henset til at denne kreds af advokater må antages at have størst indsigt i grønlandsk retspleje og lovgivning i øvrigt.

7.2. Justitsministeriets bemærkninger

Det følger af artikel 6, stk. 3, litra c, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, har ret til at modtage juridisk bistand uden betaling,

hvis han ikke har tilstrækkelige midler til at betale for den, når dette kræves i ”retfærdighedens interesse”.

Ved vurderingen af, om hensynet til ”retfærdighedens interesse” kræver, at tiltalte skal modtage juridisk bistand uden betaling, lægges der vægt på tiltalens karakter, sagens kompleksitet og behovet for bistand (se f.eks. Twalib mod Grækenland, dom af 09.06.98, og Quaranta mod Schweiz, dom af 24.05.91, Serie A nr. 205, §§ 32-38). I tilfælde, hvor der er risiko for, at tiltalte idømmes en frihedsstraf, kræver ”retfærdighedens interesse” i princippet, at klager har juridisk bistand (se f.eks. Benham mod UK, dom af 10.06.96, § 61). I denne forbindelse er det ikke tilstrækkeligt at vurdere hårdheden af den sandsynlige straf, idet Domstolen tillige ser på strafferammen, og dermed den mulige straf (se f.eks. Quaranta mod Schweiz, dom af 24.05.91, Serie A nr. 205, § 33). Det samme gør sig gældende, hvis der er tale om komplicerede retlige regler (se f.eks. Benham mod UK, dom af 10.06.96, § 62). Hvis sagen både har stor betydning for klager (risikerer fængselsstraf), og sagen samtidig rejser komplicerede juridiske spørgsmål, statueres der krænkelser, hvis klager ikke har haft adgang til vederlagsfri bistand (se f.eks. Granger mod UK, dom af 28.03.90, Serie A nr. 174, §§ 47-48).

Efter Kommissionens forslag vil beskikkelse af en forsvarer i visse tilfælde være obligatorisk og i andre tilfælde være fakultativ. Forsvarerbeskikkelse skal ske (1) ved tilbageholdelse, (2) ved opretholdt anholdelse, (3) visse kriminalprocessuelle indgreb, (4) ved mere indgribende foranstaltninger, og (5) ved anticiperet bevisførelse. Forsvarerbeskikkelse kan ske, hvis det efter sagens beskaffenhed, sigtedes person eller omstændighederne i øvrigt må anses for ønskeligt.

Kommissionens forslag vil efter Justitsministeriets opfattelse ikke give anledning til problemer på dette punkt i forhold til konventionen, idet der efter forslaget vil være pligt til eller i det mindste mulighed for at beskikke en forsvarer i alle de tilfælde, hvor dette vil være påkrævet efter konventionen.

Det følger endvidere af Kommissionens forslag, at tiltalte og sigtede personers ønske om at få beskikket en bestemt person som forsvarer så vidt muligt bør imødekommes, dog forudsat at den pågældende opfylder de krav, der i øvrigt stilles for at opnå beskikkelse.

Dette forslag er i god overensstemmelse med – uden dog nødvendigvis at være påkrævet af – konventionen. Det følger af Domstolens praksis, at når domstolene beskikker en forsvarer, skal de tage hensyn til tiltaltes udtrykte ønsker, uden dog at være bundet heraf (se f.eks. Croissant mod Tyskland, dom af 25.09.92, Serie A nr. 237-B, §§ 29-32). Når der er tale om en beskikket advokat garanterer konventionen således ikke nogen ret for den tiltalte til selv at vælge den beskikkede advokat, og det er end ikke et krav, at den tiltalte får lejlighed til at udtale sig herom (se f.eks. klagesag 53590/99, Franquesa Freixas mod Spanien, afgørelse af 21.11.00).

Det følger endvidere af Kommissionens forslag, at retten skal kunne nægte at beskikke en bestemt forsvarer eller tilbagekalde beskikkelsen af en bestemt forsvarer, hvis forsvarerens medvirken ud fra retsplejemæssige hensyn til sagens behørig behandling ikke kan anses for forsvarlig, eller der er påviselig risiko for, at forsvareren vil hindre eller modvirke sagens oplysning.

En sådan ordning er efter Justitsministeriets opfattelse ikke uforenelig med artikel 6, stk. 3, litra c. Det følger således af Domstolens praksis, at de nationale domstolene kan vælge at se bort fra tiltaltes ønsker, når der er relevante og tilstrækkelige grunde til at anse det for nødvendigt af hensyn til en forsvarlig retspleje (se Croissant mod Tyskland, dom af 25.09.92, Serie A nr. 237-B, § 29).

Kommissionen foreslår endvidere, at autorisation som forsvarer med møderet i kriminalsager bl.a. skal være betinget af, at den pågældende forsvarer har bopæl i Grønland. For så vidt angår advokater skal det bl.a. være en betingelse, at der er tale om en advokat med kontor i Grønland, Danmark eller Færøerne, dog således at grønlandske advokater skal foretrækkes, idet disse må antages at have størst indsigt i grønlandsk retspleje og lovgivning i øvrigt.

En sådan ordning vil i praksis indebære en begrænsning i den tiltaltes mulighed for at anmode om at få beskikket en bestemt forsvarer. Efter Justitsministeriets opfattelse vil en sådan ordning imidlertid være forenelig med artikel 6, stk. 3, litra c.

Til illustration heraf kan nævnes en dansk klagesag (se klagesag 29759/96, Kitov mod Danmark, afgørelse af 16.03.99), hvor det blev anset for berettiget at nægte at beskikke en udenlandsk advokat for en person, der var tiltalt i en dansk straffesag, jf. retsplejelovens § 730, stk. 2. Domstolen anså det for legitimt at stille krav om, at en beskikket advokat har tilstrækkeligt kendskab til det danske sprog og retssystem til at kunne udføre sit arbejde for de danske domstole. Domstolen lagde også vægt på, at klager rent faktisk havde effektiv juridisk bistand (en dansk beskikket advokat), og at det var blevet arrangeret således, at den danske advokat kunne samarbejde med den udenlandske advokat.

8. Ret til vidneførsel

8.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Kommissionen har fundet, at der generelt bør ske en væsentlig styrkelse af bevisumiddelbarhedsprincippet i den grønlandske retspleje og foreslår bl.a., at der indføres en bestemmelse i retsplejeloven, som fastslår, at bevisførelsen skal finde sted under domsforhandlingen, og at retten ved afgørelsen af, om noget kan anses for bevist eller ikke, alene kan tage hen-

syn til de beviser, som er fremført under domsforhandlingen. Bevisumiddelbarhedsprincippet kommer derved direkte til udtryk i lovteksten og fravigelser fra princippet vil alene kunne ske, hvor det er særligt hjemlet.

Kommissionen foreslår indført fælles bestemmelser for civile sager og kriminalsager om muligheden for, at vidner afgiver forklaring ved hjælp af videokonferenceudstyr eller telefon. Det foreslås således, at et vidne kan afhøres via videokonferenceudstyr, hvis det findes hensigtsmæssigt og forsvarligt. Forklaringen skal afgives over for en ret, en offentlig myndighed eller en person, der har autorisation til at stille sådant udstyr til rådighed. Telefonmøder vil kunne anvendes under afhøring af et vidne, hvis det vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder, at vidnet afgiver forklaring i retten eller ved hjælp af videoforbindelse. Det er yderligere en betingelse, at retten finder en sådan afhøringsform forsvarlig.

Kommissionen foreslår endvidere, at den eksisterende adgang til at foretage subsidiær afhøring af et vidne eller en tiltalt opretholdes. Adgangen hertil foreslås dog undergivet de begrænsninger, der ligger i, at en sådan afhøring alene kan ske i tilfælde, hvor betingelserne for at gennemføre videoafhøring er opfyldt, men hvor der - f.eks. som følge af tekniske begrænsninger – ikke kan ske afhøring ved anvendelse af videomødeudstyr. I den sammenhæng bemærkes, at Kommissionen foreslår indført en ordning med en stedlig medhjælper for forsvareren, som vil kunne møde under den subsidiære vidneafhøring og varetage forsvaret af tiltalte i denne sammenhæng.

Desuden stiller Kommissionen forslag om at lovregulere anvendelsen af dokumenter som bevismidler, herunder adgangen til under domsforhandlingen af dokumentere forklaringer, der er afgivet til politirapport. Efter forslaget skal der på grundlag af bestemmelsen i den danske retsplejelovs § 877 foretages en nøje regulering af adgangen til at benytte sådanne dokumenter som bevismidler.

Endelig stiller Kommissionen forslag om en generel ajourføring af retsplejelovens regler om vidner, herunder om indkaldelse af vidner, om tvister mellem forsvaret og anklagemyndigheden om bl.a. vidner samt om fremgangsmåden ved afhøring af vidner. Ajourføringen er i alt væsentligt inspireret af den danske retsplejelovs regler herom.

8.2. Justitsministeriets bemærkninger

Kommissionen foreslår en styrkelse af bevisumiddelbarhedsprincippet, idet bevisførelsen – som udgangspunkt – skal finde sted under domsforhandlingen, og at retten – som udgangspunkt – alene kan tage hensyn til beviser, som har været fremført under domsforhandlingen.

Kommissionens forslag er i god overensstemmelse med artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det følger således forudsætningsvist af artikel 6, stk. 1, sammenholdt med stk. 3, litra d, at alle beviser som udgangspunkt skal fremføres i et offentligt retsmøde, mens tiltalte er til stede, således at der er mulighed for kontradiktion (se f.eks. Barberà, Messegué og Jabardo mod Spanien, dom af 06.12.88, Serie A nr. 146, § 78).

Kommissionen foreslår imidlertid, at der i visse tilfælde skal kunne ske fravigelse af kravet om bevisumiddelbarhed. Kommissionen foreslår bl.a., at vidner i kriminalsager skal kunne afgive forklaring ved hjælp af videokonferenceudstyr eller telefon. Anvendelse af videokonferenceudstyr forudsætter, at en sådan fremgangsmåde anses for hensigtsmæssig og forsvarlig. Anvendelse af telefonmøder forudsætter, at fremmøde vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder og fremgangsmåden anses for forsvarlig.

Justitsministeriet er ikke bekendt med domme, hvor Domstolen har taget stilling til, om afhøring af vidner ved hjælp af videokonferenceudstyr eller telefon er i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, og stk. 3, litra d.

Efter Justitsministeriets opfattelse har en sådan form for afhøring visse lighedspunkter med dokumentation af forklaringer afgivet af vidner til f.eks. en domstol eller til politiet forud for domsforhandlingen. Vidnet føres således ikke umiddelbart for retten i et retsmøde, hvor den tiltalte er til stede, hvilket indebærer, at det ikke i fuldt ud samme omfang vil være muligt at vurdere vidnets troværdighed. Dette gælder navnlig med hensyn til afhøring ved hjælp af telefon. På den anden side må en sådan fremgangsmåde på visse punkter anses for mere betryggende end dokumentation af forklaringer bl.a. derved, at den tiltalte og retten har mulighed for umiddelbart at stille spørgsmål til vidnet, herunder at imødegå vidnets forklaring.

Ved vurderingen af, om en sådan fremgangsmåde kan anses for forenelig med konventionen, kan det derfor efter Justitsministeriets opfattelse være relevant at inddrage praksis fra Domstolen med hensyn til dokumentation af forklaringer.

Det følger af Domstolens praksis, at artikel 6, stk. 1, og stk. 3, litra d, ikke generelt er til hinder for brug af udtalelser og forklaringer, der er fremkommet forud for domsforhandlingen. Som eksempel herpå kan nævnes dokumentation af politirapporter eller af retsbøger med forklaringer afgivet forud for domsforhandlingen i tilfælde, hvor det ikke er muligt at føre det pågældende vidne, eller i tilfælde, hvor vidnet ikke ønsker at afgive forklaring. Brug af forklaringer m.m. fremkommet forud for domsforhandlingen forudsætter imidlertid, at forsvarrets rettigheder respekteres. Dette indebærer som udgangspunkt, at tiltalte skal have haft en rimelig ("adequate and proper") mulighed for at udfordre og udspørge vidner, der føres mod tiltalte, enten når vidnet afgiver forklaring eller på et senere stadie af processen (se f.eks. Unterperinger mod Østrig, dom

af 24.11.86, Serie A nr. 110, § 31, Barberà, Messegué og Jabardo mod Spanien, dom af 06.12.88, Serie A nr. 146, §§85-86, Kostovski mod Holland, dom af 20.11.89, Serie A nr. 166, § 41, Isgrò mod Italien, dom af 19.02.91, Serie A nr. 194-A, § 34, Saïdi mod Frankrig, dom af 20.08.93, Serie A nr. 261-C, § 43, Ferrantelli og Santangelo, dom af 07.08.96, § 51). Hertil kommer, at anvendelse af sådanne forklaringer som bevis ikke må udgøre det eneste eller det afgørende bevis i forbindelse med en domfældelse af klager.

I det omfang denne praksis kan anvendes på afhøring af vidner i kriminalsager ved hjælp af videokonferenceudstyr eller telefon, vil det derfor bl.a. kunne tillægges betydning, at en sådan fremgangsmåde giver den tiltalte og forsvareren mulighed for at stille spørgsmål til vidnet. Det vil endvidere kunne tillægges betydning, om den tiltalte og forsvareren har samtykket i fremgangsmåden. Det vil endvidere kunne være af betydning, om vidnet må anses for at være det eneste eller afgørende bevis mod den tiltalte.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil afhøring af vidner i kriminalsager ved hjælp af videokonferenceudstyr eller telefon ikke generelt være i strid med artikel 6. Hvorvidt det i en konkret kriminalsag vil være foreneligt med artikel 6 at foretage afhøring af vidner i kriminalsager ved hjælp af videokonferenceudstyr eller telefon vil bero på en konkret vurdering af den pågældende sag.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan de anførte betragtninger tilsvarende anvendes på Kommissionens forslag vedrørende subsidiær afhøring af vidner i kriminalsager og ved dokumentation af forklaringer m.m. i øvrigt.

9. Tiltaltes og domfældtes ret til at være til stede under retsmøder

9.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Kommissionen har foreslået bestemmelser vedrørende den tiltaltes ret til at være til stede under domsforhandlingen, og den dømtes ret til at være til stede, når der skal træffes afgørelser om foranstaltningsændringer.

Med hensyn til straffesagens behandling i retten følger det af Kommissionens forslag, at en tiltalt, som er på fri fod, efter lovlig indkaldelse er forpligtet til at møde personligt for retten. Er tiltalte frihedsberøvet, søger politiet for, at tiltalte bringes til stede i retten. Tiltalte skal, medmindre andet er bestemt i loven, personligt være til stede i retten under hele domsforhandlingen, indtil sagen er optaget til dom. Rettens formand kan dog, efter at tiltalte har afgivet forklaring, tillade, at tiltalte forlader retten. Udebliver tiltalte trods lovlig tilsigelse, kan retten bestemme, at tiltalte skal anholdes med henblik på fremstilling i retten. Kommissionen har foreslået bestemmel-

ser vedrørende betydningen af tiltaltes udeblivelse, herunder hvornår og under hvilke betingelser retssagen kan gennemføres uanset tiltaltes udeblivelse.

Med hensyn til sager om foranstaltningsændringer følger det af Kommissionens forslag, at i sager om ændring af en idømt foranstaltning skal den dømte være personligt til stede i retten under hele sagens behandling. Dette gælder dog ikke, hvis der er enighed om indstillingen om foranstaltningsændringen, hvis den domfældtes tilstedeværelse findes (åbenbart) unødvendig, eller hvis den dømte af andre årsager, herunder af helbredsmæssig karakter, må anses for ude af stand til at give møde for retten.

9.2. Justitsministeriets bemærkninger

Efter Justitsministeriets opfattelse må der sondres mellem spørgsmålet om den tiltaltes ret til at være til stede under domsforhandlingen i kriminalsager og spørgsmålet om den dømtes ret til at være til stede, når der skal tages stilling til foranstaltningsændringer. Den første situation rejser spørgsmål i forhold til artikel 6. Den anden situation kan efter omstændighederne rejse spørgsmål i forhold til artikel 6, og kan ligeledes rejse spørgsmål i forhold til artikel 5, stk. 4. Disse spørgsmål vil derfor blive behandlet hver for sig.

For så vidt angår spørgsmålet om den tiltaltes ret til at være til stede under domsforhandlingen i kriminalsager kan Justitsministeriet oplyse følgende:

Efter artikel 6, stk. 1, har enhver bl.a. ret til en offentlig rettergang, når der skal træffes afgørelse i en strid angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse. Det følger af Domstolens praksis, at den tiltalte har ret til at være til stede under domsforhandlingen. Dette følger ikke alene af formålet med artikel 6, men er endvidere forudsat i bestemmelser som artikel 6, stk. 3, litra c, d og e. Det er, som Domstolen udtrykker det, vanskeligt at forestille sig, hvorledes disse rettigheder skulle kunne fungere, hvis tiltalte ikke havde mulighed for at være til stede (se f.eks. Colozza mod Italien, dom af 12.02.85, Serie A nr. 89-A, § 27, Monelli og Morris mod Italien, dom af 02.03.87, § 58, Zana mod Tyrkiet, dom af 25.11.97, § 68).

En tiltalt kan give afkald på retten til at være til stede. Et sådant afkald kan gives udtrykkeligt eller stiltiende. Det må godtgøres på en uomtvistelig og klar måde, at den tiltalte rent faktisk har givet afkald på retten til at være til stede (se f.eks. Colozza mod Italien, dom af 12.02.85, Serie A nr. 89-A, § 28).

Retten til at være til stede er ikke nogen absolut rettighed. Konventionen er således ikke generelt til hinder for, at en straffesag gennemføres, selv om den tiltalte ikke er til stede (domsforhandling og domfældelse in absentia). Hvis det ikke var muligt at gennemføre en straffesag, selv om den

tiltalte udeblev, ville dette kunne lamme gennemførelsen af straffesager, idet eventuelle beviser kunne gå tabt, ligesom eventuelle frister kunne blive overskredet (se f.eks. Colozza mod Italien, dom af 12.02.85, Serie A nr. 89-A, § 29). Domstolen har udtalt, at gennemførelse af en domsforhandling til trods for, at den tiltalte ikke er til stede, ikke i sig selv er i strid med konventionen, forudsat at den pågældende efterfølgende, når vedkommende bliver bekendt med straffesagen, har mulighed for at opnå en fornyet behandling af straffesagen, for en domstol, hvor tiltalte er til stede, og hvor den nye domsforhandling både omfatter sagens faktiske og retlige spørgsmål (se f.eks. Poitrimol mod Frankrig, dom af 23.11.93, Serie A nr. 277-A, § 31, Colozza mod Italien, dom af 12.02.85, Serie A nr. 89-A, § 29). Der er overladt et vist skøn til medlemsstaterne med hensyn til, hvorledes de vil indrette deres retssystem, således at det lever op til dette krav (se f.eks. Colozza mod Italien, dom af 12.02.85, Serie A nr. 89-A, § 30). Domstolen har udtalt, at der kan rejses spørgsmål om, hvorvidt et krav om en fornyet domsforhandling også gælder i tilfælde, hvor den tiltalte har givet afkald på retten til at være til stede og forsvare sig selv, men har samtidig tilføjet, at et sådant afkald, hvis det skal tillægges betydning i forhold til konventionen, skal godtgøres på tilstrækkelig overbevisende måde og er knyttet til retssikkerhedsgarantier, der står i et rimeligt forhold til afkaldets betydning (se f.eks. Poitrimol mod Frankrig, dom af 23.1.93, Serie A nr. 277-A, § 31, Pfeiffer og Plankl mod Østrig, dom af 25.02.92, Serie A nr. 227, § 37).

Gennemførelse af en straffesag uden den tiltaltes tilstedeværelse forudsætter, at myndighederne har gjort rimelige anstrengelser for at gøre den tiltalte bekendt med, at der er indledt en straffesag mod den tiltalte, herunder tidspunktet for domsforhandlingen (se T. mod Italien, dom af 12.10.92, Serie A nr. 245-C, F.C.B. mod Italien, dom af 28.08.91, Serie A nr. 208-B, Brozicek mod Italien, dom af 19.12.89, Serie A nr. 167).

Hvis der har været en offentlig og mundtlig forhandling i første instans, kræver konventionen ikke nødvendigvis, at der også er en offentlig og mundtlig forhandling i appelinstansen. Karakteren af processen i appelinstansen kan efter Domstolens praksis begrunde en fravigelse af kravet om en mundtlig forhandling (se f.eks. Helmers mod Sverige, dom af 29.10.91, Serie A nr. 212-A, § 32). Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis det drejer sig om spørgsmål om admittering af en anke eller hvis det alene er retlige spørgsmål, der skal behandles (se f.eks. Sutter mod Schweiz, dom af 22.02.84, Serie A nr. 74, § 30). Hvis appelinstansen derimod skal foretage en fornyet bevisvurdering, og dette f.eks. indebærer en vurdering af troværdighed af modstridende forklaringer, vil den tiltalte også have krav på en mundtlig forhandling i appelinstansen (se f.eks. Ekbatani mod Sverige, dom af 26.05.88, Serie A nr. 134, §§ 31-33). Når ankebehandlingen vedrører skyldsspørgsmålet, og der er risiko for en ikke ubetydelig straf, stilles der almindeligvis krav om en mundtlig forhandling, hvor tiltalte eller dennes advokat har mulighed for at være til stede og fremføre beviser og fremkomme med synspunkter (se f.eks. Belziuk mod Polen, dom af 25.03.98, § 38, og Kremzow mod Østrig, dom af 21.09.93, Serie A nr. 268-B, §§ 58-64). Det

forhold, at appelininstansen har kompetence til at efterprøve såvel faktum som jus indebærer ikke i sig selv, at klager har krav på en mundtlig forhandling i appelininstansen. Hvis de faktiske eller retlige spørgsmål, der måtte opstå for appelininstansen, er af en sådan karakter, at det er muligt at afgøre dem alene på grundlag af sagens akter, og der f.eks. er tale om en mindre alvorlig straffesag, vil kravet om mundtlighed kunne fraviges (se f.eks. Jan-Åke Andersson mod Sverige, dom af 29.10.91, Serie A nr. 212-B, og Fejde mod Sverige, dom af 29.10.91, Serie A nr. 212-C).

Efter Justitsministeriets opfattelse giver de foreslåede bestemmelser ikke umiddelbart anledning til indvendinger i forhold til den omtalte retspraksis.

Det følger således af de foreslåede bestemmelser, at den tiltalte har pligt til at være til stede, og at den tiltalte skal fremstilles, hvis vedkommende er frihedsberøvet. Pligten til at være til stede gælder som udgangspunkt under hele domsforhandlingen. Hvis tiltalte udebliver, kan den tiltalte anholdes med henblik på fremstilling, ligesom domsforhandlingen som udgangspunkt vil blive udsat.

De foreslåede bestemmelser bygger således på en forudsætning om den tiltaltes ret og pligt til at være til stede, hvilket er i overensstemmelse med konventionens krav.

Det forhold, at der efter Kommissionens forslag under visse betingelser kan ske afhøring af vidner m.m. i tilfælde, hvor tiltalte udebliver, kan efter Justitsministeriets opfattelse heller ikke umiddelbart give anledning til indvendinger i forhold til den tiltaltes ret til at være til stede. Justitsministeriet lægger herved vægt på, at der i den foreslåede bestemmelse er indbygget væsentlige retssikkerhedsgarantier til beskyttelse af den tiltalte. Det er således en betingelse, at den tiltalte er udeblevet trods lovlig tilsigelse og uden oplyst lovligt forfald. Der er alene tale om en fakultativ mulighed for at foretage afhøring af vidner m.m. En sådan bevisførelse skal anses for forenelig med hensynet til den tiltalte. En udsættelse af sagen skal anses for at være til væsentlig ulempe for de mødte vidner m.m. eller medføre væsentlig udsættelse af sagen. Endelig kan en sådan afhøring af vidner m.m. alene gennemføres, hvis den tiltaltes forsvarer er til stede.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan det heller ikke umiddelbart give anledning til bemærkninger i forhold til den tiltaltes ret til at være til stede, at domsforhandlingen efter de foreslåede bestemmelser i visse tilfælde kan fremmes til dom i tiltaltes fravær. Der er alene tale om en fakultativ mulighed, der forudsætter, at retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig. De tilfælde, hvor den tiltalte har samtykket i, at sagen fremmes eller retten skønner, at behandlingen af sagen utvivlsomt vil føre til tiltaltes frifindelse, synes ikke at give anledning til problemer i forhold til retten til at være til stede. I forhold til de øvrige tilfælde, hvor det efter de foreslåede bestemmelser er muligt at gennemføre domsforhandlingen vil det efter Justitsministeriets opfattelse være af betydning, at domsforhandlingen alene må gennemføres i tilfælde, hvor retten ikke fin-

der tiltaltes tilstedeværelse nødvendig. Hertil kommer, at den tiltalte vil have mulighed for at anmode om genoptagelse af straffesagen.

For så vidt angår spørgsmålet om den dømtes ret til at være til stede, når der skal tages stilling til foranstaltningsændringer, kan Justitsministeriet oplyse følgende:

Når der er tale om sager vedrørende ændring af en idømt foranstaltning, vil det efter Justitsministeriets opfattelse være af betydning, om der er tale om en foranstaltning, der indebærer frihedsberøvelse. I det omfang foranstaltningen indebærer frihedsberøvelse, og spørgsmålet om ændring af en idømt foranstaltning derfor reelt kommer til at vedrøre spørgsmålet om, hvorvidt den dømte skal løslades, og dermed spørgsmålet om lovligheden af den fortsatte frihedsberøvelse, vil artikel 5, stk. 4, være af afgørende betydning.

Det følger af artikel 5, stk. 4, at enhver, der berøves friheden ved anholdelse eller anden tilbageholdelse, har ret til at indbringe sagen for en domstol, for at denne hurtigt kan træffe afgørelse om lovligheden af frihedsberøvelsen, og beordre ham løsladt, hvis frihedsberøvelsen ikke er lovlig.

Det følger af Domstolens praksis, at konventionen bl.a. stiller nogle krav til fremgangsmåden ved prøvelsen. Behandlingen af spørgsmålet om frihedsberøvelsens lovlighed skal opfylde visse processuelle garantier. Domstolen har udtalt, at den procedure, der er omfattet af artikel 5, stk. 4, ikke nødvendigvis behøver at indeholde de samme retssikkerhedsgarantier som dem, der gælder for civile sager eller for straffesager i medfør af artikel 6 (se f.eks. Megyeri mod Tyskland, dom af 12.05.92, Serie A nr. 237-A, § 22). Ikke desto mindre skal proceduren have domstolslignende karakter, og skal yde den pågældende person passende retssikkerhedsgarantier, der står i et rimeligt forhold til den form for frihedsberøvelse, som der er tale om (se f.eks. Winterwerp mod Holland, dom af 24.10.79, Serie A nr. 33, § 57, og Megyeri mod Tyskland, dom af 12.05.92, Serie A nr. 237-A, § 22). I forhold til konventionen vil det være af afgørende betydning, at den pågældende person har mulighed for at blive hørt enten personligt eller om nødvendigt gennem en eller anden form for repræsentation. Særlige processuelle retssikkerhedsgarantier kan være nødvendige for at beskytte en persons interesser, når vedkommende på grund af mental tilstand ikke fuldt ud er i stand til at handle på egne vegne (se Winterwerp mod Holland, dom af 24.10.79, Serie A nr. 33, § 60). Det vil som udgangspunkt være et krav, at den frihedsberøvede har mulighed for personligt at være til stede, når der skal tages stilling til frihedsberøvelsens lovlighed (se f.eks. Bouamar mod Belgien, dom af 29.02.88, Serie A nr. 129, § 60).

I andre tilfælde, det vil sige tilfælde, der ikke er omfattet af artikel 5, stk. 4, vil spørgsmålet om, hvorvidt den dømte har krav på at være til stede i retten i sager om ændring af en idømt foranstaltning skulle vurderes i forhold til artikel 6. En sag om ændring af en idømt foranstaltning vil

alene være omfattet af artikel 6, hvis sagen er en civil sag eller en straffesag i konventionens forstand.

Sager om ændringer af foranstaltninger vil efter Justitsministeriets opfattelse som altovervejende hovedregel ikke have karakter af civile sager i konventionens forstand (se Lorenzen m.fl., Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer, 1994, s. 193, og klagesag 7034/75, X. mod Østrig, DR nr. 10, side 146, om en tvist vedrørende den måde, hvorpå en dom skulle fuldbyrdes).

Konventionsorganerne har imidlertid i nogle sager lagt til grund, at foranstaltninger over for indsatte var straffesager i konventionens forstand, og dermed omfattet af anvendelsesområdet for artikel 6 (se f.eks. Campbell og Fell mod UK, dom af 28.06.84, Serie A nr. 80, om tiltale og domfældelse for disciplinære forseelser ved overtrædelse af fængselsregler). Der skal imidlertid forholdsvis meget til, før konventionsorganerne fastslår, at disciplinære sanktioner over for indsatte antager karakter af straf, således at artikel 6 bliver anvendelig (se f.eks. klagesag 7754/77, X. mod Schweiz, DR nr. 11, side 216, og klagesag 11691/85, Pelle mod Frankrig, DR 50, side 263). Artikel 6 er ikke blevet anset for anvendelig i forhold til forskellige beslutninger vedrørende fuldbyrdelsen af en straf (se f.eks. klagesag 7034/75, X. mod Østrig, dom af 12.10.77, DR nr. 10, side 146, om en beslutning om i hvilken institution en straf skulle afsones). En klassificering af fanger i forskellige risikokategorier er ligeledes blevet anset for at falde udenfor (klagesag nr. 8575/79, X. mod UK, afgørelse af 14.12.79, DR. nr. 20, side 202). Indkaldelse af en prøveløsladt fange er ligeledes blevet anset for at falde udenfor anvendelsesområdet (klagesag nr. 7648/76, X. mod Schweiz, afgørelse af 6.12.77, DR. nr. 11, side 175).

På baggrund af den omtalte praksis er det Justitsministeriets opfattelse, at beslutninger, der er rettet mod indsatte, og som træffes som led i afsoningen, som altovervejende hovedregel ikke vil være omfattet af den strafferetlige del af artikel 6.

I det omfang en sag om ændring af en idømt foranstaltning i en konkret sag må anses for omfattet af artikel 6, gælder kravet om tiltaltes ret til at være til stede som gennemgået ovenfor.

Den foreslåede bestemmelse om den dømtes tilstedeværelse i sager om ændring af en idømt foranstaltning må ud fra en generel betragtning anses for forenelig med konventionen. Det følger således af den foreslåede bestemmelse, at den dømte som udgangspunkt skal være til stede i retten under hele sagens behandling. Den foreslåede bestemmelse kan kun antages at rejse spørgsmål i forhold til konventionen i det omfang kravet om den tiltaltes tilstedeværelse fraviges. Det følger af den foreslåede bestemmelse, at kravet om at den dømte skal være personligt til stede under hele sagens behandling ikke gælder, hvis der er enighed om indstillingen om foranstaltningen, hvis den domfældtes tilstedeværelse findes (åbenbart) unødvendig, eller hvis den dømte

af andre årsager, herunder af helbredsmæssige karakter, må anses for ude af stand til at give møde for retten.

For så vidt angår det først nævnte tilfælde kan der argumenteres for, at tiltalte har givet afkald på retten til at være til stede, og at det derfor ikke vil være i strid med konventionen, at sagen gennemføres uden den dømtes personlige tilstedeværelse.

For så vidt angår det andet tilfælde kan det give anledning til nogen tvivl, hvornår den domfældtes tilstedeværelse findes (åbenbart) unødvendig. Bestemmelsen må under alle omstændigheder skulle administreres i lyset af konventionens krav, herunder navnlig artikel 5, stk. 4, og artikel 6. Det vil sige, at det ved vurderingen af, om den domfældtes tilstedeværelse findes (åbenbart) unødvendig bør indgå i vurderingen, at den dømte som udgangspunkt vil have krav på at være til stede efter de nævnte bestemmelser i konventionen. Sagens betydning for den dømte vil endvidere skulle tillægges betydning. Det vil sige, at hvis ændringen af den idømte foranstaltning indebærer en skærpelse af foranstaltningen eller en opretholdelse af en idømt foranstaltning mod den dømtes ønske, vil dette tale for, at den dømte har krav på at være til stede.

For så vidt angår det tredje tilfælde vil det være af betydning, om den dømte, der er ude af stand til selv at give møde for retten, er repræsenteret f.eks. af en advokat, således den dømte kan anses for repræsenteret og den dømtes interesser kan anses for varetaget. Som nævnt vil det i forhold til artikel 5, stk. 4, være af afgørende betydning, at den pågældende person har mulighed for at blive hørt enten personligt eller om nødvendigt gennem en eller anden form for repræsentation.

10. Dommeres uafhængighed og upartiskhed

10.1. Forslag fra Den Grønlandske Retsvæsenkommission

10.1.1. Organisation

Efter Kommissionens forslag til den fremtidige retsplejeordning i Grønland skal de almindelige domstole være kredsretterne, Retten i Grønland, Grønlands Landsret og Højesteret. Kredsretterne og Retten i Grønland skal i fællesskab varetage domstolenes funktioner i 1. instans, mens Grønlands Landsret udelukkende skal være 2. instans og Højesteret som hidtil 3. instans.

Forslaget indebærer således, at Retten i Grønland oprettes som en ny juridisk domstol i 1. instans, der skal behandle sager, der er henvist fra kredsretterne, og sager, der efter lovgivningen er henlagt til Retten i Grønland i 1. instans. Endvidere skal Retten i Grønland foretage generel og konkret vejledning af kredsretterne i spørgsmål vedrørende retsudøvelsen. Ligesom efter den gældende ordning skal vejledningen udelukkende være af ikke-bindende karakter, og der vil så-

ledes ikke blive tale om, at dommeren ved Retten i Grønland skal være tillagt nogen form for instruktionsbeføjelse i forhold til kredsdommerens judicielle virksomhed.

Forslaget indebærer endvidere, at Grønlands Landsret ikke længere skal behandle sager i 1. instans, og at Østre Landsret dermed udgår af den grønlandske retsplejeordning.

10.1.2. Kredsdommerne

Kredsretterne skal bestå af en eller flere stedligt rekrutterede kredsdommere. Af hensyn til bevarelsen af det grønlandske element i retsplejen skal kredsdommerne fortsat være lægmænd, men samtidig skal der ske en faglig styrkelse af kredsdommerne, der hidtil har bestået af åremålsansatte lægmænd.

Efter Kommissionens forslag skal kredsdommerne således i fremtiden være fastansatte i retsvæsenet, ligesom de inden endelig udnævnelse skal have gennemgået en kredsdommeruddannelse. Som led i denne uddannelse foreslås det, at en kandidat til en stilling som kredsdommer midlertidigt skal kunne beskikkes som kredsdommer i en kredsret, jf. nedenfor pkt. 10.1.2.4.

10.1.2.1. Dommerrådet

Kredsdommere udnævnes af Domstolsstyrelsen efter indstilling fra det såkaldte Dommerråd, der efter forslaget skal bestå af landsdommeren ved Grønlands Landsret (formand), dommeren ved Retten i Grønland og en kredsdommer samt (i visse sager) repræsentanter for offentligheden.

Efter Kommissionens forslag skal Dommerrådet – udover at afgive indstilling om udnævnelse til kredsdommer – træffe beslutning om ansættelse af kandidater i kredsdommerstillinger og træffe beslutning om tilladelse til kredsdommeres bierhverv. Endvidere skal Dommerrådet som domstol behandle og påkende sager om uansøgt ændring af tjenestested (forflyttelse), disciplinærfølgning, suspension og afsked af kredsdommere.

10.1.2.2. Forflyttelse og afsked

De materielle betingelser for uansøgt afsked og forflyttelse af kredsdommere skal efter Kommissionens forslag som udgangspunkt være de samme som for udnævnte juridiske dommere.

Svarende til den gældende ordning for dommerfuldmægtige og retsassessorer foreslås det dog, at kredsdommere også skal kunne afskediges på grund af almindelig uegnethed og længerevarende sygdom. Afskedigelse på grund af uegnethed kan alene komme på tale, hvor det på baggrund af åbenbare og gentagne fejl ved kredsdommerens sagsbehandling må lægges til grund, at den på-

gældende er faglig uegnet. Hvor lang en sygdomsperiode der skal være tale om, før sygdomsperioden kan medføre afsked, foreslås afgjort efter en konkret vurdering, men der kan i den forbindelse lægges vægt på, hvor belastende sygdomsperioden er for kredsrettens drift, på længden af fraværet sammenholdt med kredsdommerens ansættelsestid og på oplysninger om mulighederne for en snarlig genoptagelse af arbejdet.

Foruden at kunne forflyttes i tilfælde af en omordning af domstolene foreslår Kommissionen endvidere, at en kredsdommer, der ellers kunne afskediges som følge af uegnethed eller sygdom, som det mindre skal kunne forflyttes til et andet embede, hvor den pågældendes kvalifikationer bedre vil kunne udnyttes. Efter Kommissionens forslag bør der desuden være adgang til at forflytte en kredsdommer, hvis en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse inden for domstolene tilsiger det, således at ændringer i kredsretternes behov for arbejdskraft kan imødekommes.

Svarende til ordningen for udnævnte juridiske dommere skal der endvidere kunne ske suspension af kredsdommere, når der er rejst kriminalsag mod den pågældende kredsdommer, eller når der i øvrigt foreligger sådanne grunde, som kan medføre afskedigelse.

Efter Kommissionens forslag skal kredsdommere ligesom juridiske dommere have adgang til beskæftigelse ved siden af kredsdommerstillingen, men således at fast indtægtsgivende bierhverv kræver særlig tilladelse fra Dommerrådet.

10.1.2.3. Habilitet

Kommissionen finder ikke, at en ordning med stedligt rekrutterede kredsdommere må anses for uforenelig med hensynet til dommerstandens habilitet. På grund af den grønlandske samfundsstruktur vil stedligt rekrutterede kredsdommere imidlertid i praksis indebære en forhøjet risiko for konkret inhabilitet.

Efter Kommissionens forslag skal sådanne habilitetsproblemer imødegås ved en særlig opmærksomhed på spørgsmålet, hvilket bl.a. skal komme til udtryk ved udvælgelsen af kredsdommere, således at der ikke udnævnes personer, om hvem der på forhånd er klart, at den pågældende på grund af inhabilitet hyppigt ikke vil kunne deltage i sagernes behandling.

Herudover foreslås retsplejelovens regler om inhabilitet ændret, således at de kommer til at svare til reglerne i den danske retsplejelov på området.

10.1.2.4. Midlertidig beskikkelse

Efter Kommissionens forslag skal der kunne ske midlertidig beskikkelse som kredsdommer i tilfælde af ledighed i stillingen, ved den faste kredsdommers forfald eller på grund af den faste kredsdommers inhabilitet. Desuden foreslås det, at der som hidtil skal kunne beskikkes en midlertidig kredsdommer ved siden af den faste kredsdommer, hvis arbejdsmængden ved kredsretten tilsiger det. Endelig skal der af uddannelsesmæssige hensyn også kunne ske beskikkelse af kredsdommerkandidater til at behandle sager som kredsdommere.

Midlertidig beskikkelse som kredsdommer bør imidlertid efter Kommissions forslag være betinget af, at den, der beskikkes, har tilsvarende kvalifikationer som den faste kredsdommer. Som midlertidig kredsdommer foreslås således alene at kunne beskikkes en anden udnævnt kredsdommer eller en fuldmægtig ved Retten i Grønland. Som nævnt skal der endvidere af uddannelsesmæssige hensyn kunne ske beskikkelse af kredsdommerkandidater, men hertil kræves efter Kommissionens forslag, at den grundlæggende del af kredsdommeruddannelsen er gennemført.

10.1.3. Det juridiske personale

Efter Kommissionens forslag omfatter det juridiske personale dommeren ved Retten i Grønland og dennes fuldmægtige samt landsdommeren ved Landsretten i Grønland og dennes fuldmægtige.

Svarende til den gældende ordning foreslår Kommissionen, at det juridiske personale i alt væsentlighed undergives de samme eller tilsvarende regler og fremgangsmåder for udnævnelse, midlertidig beskikkelse, bierhverv, uansøgt ændring af tjenestested, disciplinærfølgning, suspension og afskedigelse, som gælder for dommere og dommerfuldmægtige i Danmark.

Det er dog Kommissionens opfattelse, at juriststillingerne ved de grønlandske domstole så vidt muligt bør besættes med personer, som har kendskab til det grønlandske samfund i almindelighed og det grønlandske retsvæsen i særdeleshed.

10.2. Justitsministeriets bemærkninger

Efter artikel 6, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention har enhver bl.a. ret til en rettergang for en "uafhængig og upartisk domstol", når der skal træffes afgørelse i en mod ham rettet anklage for en forbrydelse.

Det følger heraf, at når de almindelige domstole (på Grønland) behandler straffesager, skal dette ske med respekt af kravet om en "uafhængig og upartisk domstol".

I forhold til Kommissionens forslag kan der navnlig være anledning til at vurdere: (1) om kredsretterne kan anses for at være uafhængige og upartiske, når Retten i Grønland som foreslået kan yde generel og konkret vejledning, (2) om kredsdommerne på grund af deres ansættelsesvilkår opfylder kravet om at være uafhængige og upartiske, (3) om stedligt rekrutterede kredsdommere giver anledning til problemer, og (4) om brug af midlertidige beskikkelser giver anledning til problemer. Disse spørgsmål vil blive behandlet i det følgende.

(1) Det følger af forslaget, at Retten i Grønland skal foretage generel og konkret vejledning af kredsretterne i spørgsmål vedrørende retsudøvelsen, at der vil være tale om ikke-bindende vejledning, og at der ikke vil være tale om en egentlig instruktionsbeføjelse.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan udnyttelsen af muligheden for at yde vejledning rejse spørgsmål dels i forhold til kredsretternes uafhængighed og upartiskhed, når de behandler de sager, hvor der er ydet vejledning, og dels i forhold til Retten i Grønland, når den eventuelt efterfølgende skal træffe afgørelse i en sag, hvor den tidligere har ydet vejledning. Den sidstnævnte situation vil kunne opstå i tilfælde, hvor en kredsret – f.eks. efter at have modtaget konkret vejledning fra Retten i Grønland – vælger at henvise sagen til Retten i Grønland.

For så vidt angår kredsretterne er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke holdepunkter i konventionsorganernes praksis for at antage, at modtagelse af konkret eller generel vejledning fra en anden og ikke-overordnet domstol, nemlig Retten i Grønland, skulle bevirke, at kredsretterne af den grund ikke opfylder kravet om ”uafhængighed og upartiskhed”.

Justitsministeriet lægger herved afgørende vægt på, at der er tale om en ikke-bindende vejledning. Hvis kredsretterne derimod var retligt forpligtet til at lægge vejledningen fra Retten i Grønland til grund, kunne dette rejse spørgsmål i forhold til konventionen. Til illustration heraf kan nævnes en sag (se Beaumartin mod Frankrig, dom af 24.11.94, § 38), hvor det fandtes at udgøre en krænkelse af kravet om uafhængighed, at en fransk domstol (Conseil d’Etat), der ved afgørelsen af en tvist skulle fortolke og anvende en international konvention, efter fransk ret var forpligtet til at anmode om en fortolkende udtalelse fra udenrigsministeriet, ligesom domstolen var forpligtet til at lægge ministeriets fortolkning til grund ved afgørelsen. Herved var domstolen ikke uafhængig af administrationen som forudsat i konventionen. Hvis en sådan vejledning var retligt bindende for kredsretterne, ville dette endvidere rejse spørgsmål om, hvorvidt kredsretternes prøvelse var tilstrækkelig til at opfylde konventionens krav, idet det efter konventionen som udgangspunkt er et krav, at en domstol, for at være en domstol i konventionens forstand, skal have ”fuld kompetence” til at kunne prøve og tilsidesætte afgørelsen ud fra en vurdering af tvistens faktiske og retlige forhold (se f.eks. Schmutz mod Østrig, dom af 23.10.95, § 36).

Det forhold, at Retten i Grønland har ydet konkret eller generel vejledning til en kredsret i en sag, som Retten i Grønland efterfølgende skal behandle som følge af, at kredsretten vælger at henvise sagen til Retten i Grønland, vil efter Justitsministeriets opfattelse heller ikke i sig selv bevirke, at Retten i Grønland ikke kan anses for at være uafhængig og upartisk.

Det følger af Domstolens praksis, at det forhold, at en dommer forud for domsforhandlingen har truffet nogle afgørelser i sagen ikke i sig selv indebærer, at der er begrundet tvivl med hensyn til dommerens upartiskhed (se f.eks. Hauschildt mod Danmark, dom af 24.05.89, Serie A nr. 154, § 50). Efter praksis er det afgørende derimod omfanget og karakteren af de foranstaltninger, som dommeren har truffet forud for domsforhandlingen (se f.eks. De Cubber mod Belgien, dom af 26.10.84, Serie A nr. 86, §§ 29-30, Thorgeir Thorgeirson mod Island, dom af 25.06.92, Serie A nr. 239, § 48). Hvis en dommer reelt har taget stilling til tvistens genstand på et tidligere tidspunkt, vil den samme dommer ikke kunne behandle tvisten på et senere tidspunkt (se f.eks. Kingsley mod UK, dom af 07.11.00).

Efter Justitsministeriets opfattelse følger det heraf, at det forhold, at Retten i Grønland har ydet konkret eller generel vejledning til en kredsret i en sag, som Retten i Grønland efterfølgende skal behandle på grund af en kredsrets henvisning, ikke i sig selv bevirker, at Retten i Grønland ikke kan anses for at være uafhængig og upartisk. Justitsministeriet lægger herved navnlig vægt på, at Retten i Grønland ved at yde vejledning ikke derved har truffet nogen afgørelse i sagen, ligesom Retten i Grønland som ikke derved reelt har taget stilling i den konkrete tvist.

Det skal dog fremhæves, at i det omfang vejledningen om ”retsudøvelsen” også vedrører spørgsmålet om kredsrettens bevisvurdering og retlige subsumption, kan en sådan vejledning efter omstændighederne indebære, at Retten i Grønland som følge heraf ikke vil opfylde kravet om upartiskhed i konventionens forstand, når de efterfølgende skal behandle sagen på grund af henvisning.

(2) Ved vurderingen af en dommers eller domstols uafhængighed lægges efter Domstolens praksis bl.a. vægt på den måde, hvorpå rettens medlemmer udpeges, medlemmernes funktionsperiode, eksistensen af garantier mod udefra kommende pres eller påvirkning, og om retten udadtil fremtræder som uafhængig (se f.eks. Findlay mod UK, dom af 25.02.97, § 73, Incal mod Tyrkiet, dom af 09.06.98, § 65, Bryan mod UK, dom af 22.11.95, § 37, Campbell og Fell mod UK, dom af 28.06.84, Serie A nr. 80, § 78).

Således som Kommissionens forslag er formuleret, synes ordningen med kredsdommere ikke at give anledning til problemer i forhold til kravet om uafhængighed. Justitsministeriet lægger herved bl.a. vægt på, at kredsdommerne er fastansatte, at de er uafhængige med hensyn til udøvelsen af dømmende funktioner, og at de nyder beskyttelse mod uansøgt afskedigelse eller forflyt-

telse. For så vidt angår det forhold, at kredsdommerne efter forslaget har mulighed for at have lønnet bierhverv skal det bemærkes, at det følger af Domstolens praksis, at det er ikke i sig selv i strid med kravet om uafhængighed, at en dommer varetager andre funktioner end stillingen som dommer (se f.eks. Sramek mod Østrig, dom af 22.10.84, Serie A nr. 84, §§ 40 og 41, om dommere, der tillige fungerede som politikere eller embedsmænd). Hvorvidt sådanne dobbeltfunktioner i en konkret sag vil være uforenelige med konventionens krav vil bl.a. bero på sagens og parternes karakter.

(3) Det forhold, at kredsdommere efter forslaget vil være stedligt rekrutterede vil efter Justitsministeriets opfattelse ikke i sig selv rejse spørgsmål i forhold til konventionens krav om uafhængighed og upartished. Der kan imidlertid være særlig anledning til at være opmærksom på, at en dommer efter konventionen bl.a. skal være uafhængig af sagens parter. Dette krav vil efter omstændighederne kunne give anledning til problemer, når der er tale om stedligt rekrutterede kredsdommere, der behandler tvister, der involverer parter fra f.eks. et mindre lokalsamfund. Det er imidlertid ikke muligt på forhånd at sige, hvornår en kredsdommer vil have en sådan tilknytning til f.eks. en af sagens parter, at det rejser spørgsmål i forhold til konventionen.

(4) Efter Kommissionens forslag skal der være mulighed for midlertidig beskikkelse af kredsdommere ved ledighed, ved forfald, ved inhabilitet, for at aflaste i forbindelse med stor arbejdsbyrde og som led i uddannelse. Midlertidig beskikkelse forudsætter efter forslaget, at den pågældende opfylder de samme krav med hensyn til kvalifikationer som udnævnte kredsdommere. I de tilfælde, hvor den person, der beskikkes midlertidigt, ikke er en udnævnt kredsdommer eller en fuldmægtig fra Retten i Grønland, kan der rejses spørgsmål om, hvorvidt en sådan person er tilstrækkelig uafhængig og upartisk.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der ikke holdepunkter i Domstolens praksis for at antage, at brug af midlertidige beskikkelser i uddannelsesøjemed i sig selv skulle være i strid med konventionen. For så vidt angår sådanne midlertidige beskikkelser må det være afgørende, at sådanne dommere fungerer i deres personlige egenskab, og ikke er underlagt instruktionsbeføjelse i forbindelse med udøvelsen af hvervet som dommer. Det vil endvidere være af betydning, om de pågældende i praksis nyder en vis beskyttelse mod afskedigelse. Konventionen kræver ikke nødvendigvis, at en dommer formelt er beskyttet mod afskedigelse i en funktionsperiode, hvis en sådanne beskyttelse eksisterer i praksis, og muligheden for at blive afskediget således ikke kan anses for at udgøre en reel trussel, der kan påvirke dommerens uafhængighed (se f.eks. Campbell og Fell mod UK, dom af 28.06.84, Serie A nr. 80, § 80).

11. Tidsbestemte foranstaltninger

11.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Kommissionen foreslår, at der i straffesager fortsat skal være mulighed for at idømme tidsbestemte foranstaltninger.

Forvaring på ubestemt tid kan anvendes, hvis tre betingelser er opfyldt. For det første skal gerningsmanden findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, visse former for trusler, voldtægt eller anden sædelighedsforbrydelse eller brandstiftelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. For det andet at det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om den pågældende, herunder navnlig om tidligere kriminalitet, må antages, at den pågældende frembyder nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed. For det tredje at anvendelse af forvaring er nødvendig for at forebygge denne fare.

Retten træffer afgørelse om løsladelse. Rettens afgørelse om prøveløsladelse træffes efter anmodning fra anklagemyndigheden, kriminalforsorgen, den dømte eller dennes bistandsværg. Anmodning fra kriminalforsorgen, den dømte eller dennes bistandsværg fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller dennes bistandsværg ikke til følge, kan spørgsmålet først indbringes for retten igen, når der er forløbet et halvt år fra afgørelsen.

Anklagemyndigheden skal indbringe spørgsmålet om prøveløsladelse for retten senest tre år efter dommen og derefter hvert andet år. Er genindsættelse sket, indbringes spørgsmålet to år efter genindsættelsen og derefter hvert andet år.

11.2. Justitsministeriets bemærkninger

Artikel 3 i konventionen forbyder i absolutte vendinger tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf.

De forhold, under hvilke en person er frihedsberøvet, kan efter omstændighederne rejse spørgsmål i forhold til artikel 3, idet der kan være tale om en umenneskelig eller nedværdigende behandling af den dømte. Derimod har Domstolen i praksis fastslået, at konventionen ikke generelt giver mulighed for at anfægte længden af en frihedsstraf, der pålægges af en kompetent domstol. Det er kun i helt ekstraordinære tilfælde, at længden af en frihedsstraf vil kunne rejse spørgsmål i forhold til artikel 3 (se f.eks. Weeks mod UK, dom af 02.03.87, Serie A nr. 114, § 47, og klagesag 32307/96, Schimanek mod Østrig, afgørelse af 01.02.00).

I *Weeks-dommen* (Weeks mod UK, dom af 02.03.87, Serie A nr. 114, navnlig §§ 46-47) var klager blevet idømt livsvarigt fængsel, da han var 17 år, for røveri med et meget ringe udbytte under anvendelse af en attrappistol. Baggrunden for, at klager blev idømt livsvarigt fængsel i modsætning til en lang tidsudmålt straf var, at klager blev anset for at udgøre en fare for andre. Ved at idømme klager livsvarigt fængsel var der mulighed for at følge klagers udvikling, således at klager kunne blive løsladt så tidligt som muligt, og forhåbentlig hurtigere end hvis han var blevet idømt en tidsudmålt straf. Domstolen udtalte, at hvis det ikke havde været for det særlige formål med straffen, ville Domstolen have næret alvorlig tvivl med hensyn til straffens forenelighed med artikel 3.

I *Singh-dommen* (Singh mod UK, dom af 21.02.96, § 61) og *Hussain-dommen* (Hussain mod UK, dom af 21.02.96, § 53) har Domstolen udtalt, at det ville rejse spørgsmål i forhold til artikel 3, hvis der ikke blev taget hensyn til udviklingen hos unge lovovertrædere, der var idømt en sanktion, der i princippet indebar, at de kunne sidde frihedsberøvet resten af livet.

I *T-dommen* (T mod UK, dom af 16.12.99, §§ 95-100) og *V-dommen* (V mod UK, dom af 16.12.99, §§ 96-101) skulle Domstolen tage stilling til, om den tidsmæssige udstrækning af en straf, som nogle børn var blevet idømt for en alvorlig forbrydelse, udgjorde en krænkelse af artikel 3. Børnene var blevet idømt en særlig straf, der indebar, at der blev fastsat en periode, som den dømte skulle være frihedsberøvet (en såkaldt "tarif"). Denne del af straffen skulle opfylde kravet om gengældelse og afskrækkelse. Herefter var der mulighed for fortsat frihedsberøvelse af den dømte, hvis denne måtte anses for at udgøre en fare, således at fortsat frihedsberøvelse var nødvendig af hensyn til beskyttelse af befolkningen. "Tariffen" blev fastsat til 15 års frihedsberøvelse. Udmålingen var efterfølgende blevet tilsidesat, uden at der endnu var fastsat en ny tarif. Da Domstolen skulle vurdere sagen, havde de unge lovovertrædere, der var 10 år på gernings-tidspunktet og 11 år da de blev dømt, været frihedsberøvet i 6 år. Ved vurderingen af, om der var tale om en behandling ("ill-treatment") i strid med artikel 3, udtalte Domstolen, at det straffende element i udmålingen af en tarif ikke i sig selv udgjorde en krænkelse af artikel 3. Domstolen udtalte videre, at konventionen ikke er til hinder for, at staterne underkaster et barn eller en ung lovovertræder, der dømmes for en alvorlig forbrydelse, en tidsubegrænset straf, der indebærer mulighed for fortsat frihedsberøvelse eller genindsættelse med henblik på fortsat frihedsberøvelse, når dette anses for nødvendigt for at beskytte befolkningen. I forhold til den konkrete sag udtalte Domstolen, under hensyntagen til klagerens alder og de forhold, under hvilke de var frihedsberøvet, at en tarif på foreløbigt 6 år ikke var i strid med artikel 3.

På baggrund af de omtalte afgørelser er det Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at muligheden for at idømme en tidsubegrænset foranstaltning (forvaring) i sig selv er i strid med artikel 3. Justitsministeriet lægger herved vægt på, at der er tale om en sanktion, der alene finder anvendelse ved domfældelse for visse typer af grovere kriminalitet, hvor den

dømte anses for at udgøre en fare for andre, og hvor foranstaltningen må anses for nødvendig for at forebygge denne fare. Hertil kommer, at der ikke er tale om en tidsubegrænset foranstaltning i den forstand, at den dømte aldrig vil kunne løslades. Det følger af den foreslåede ordning, at den dømte har mulighed for at få foretaget en løbende vurdering af, om den dømte til stadighed må anses for at udgøre en fare for andre og om fortsat forvaring må anses for nødvendig for at forebygge denne fare.

Det bemærkes, at da anvendelse af forvaring er begrundet i forhold, der kan ændre sig med tiden, følger det af Domstolens praksis vedrørende artikel 5, stk. 4, sammenholdt med artikel 5, stk. 1, litra a, at den dømte har krav på med rimelige intervaller at få en prøvelse af lovligheden af den fortsatte frihedsberøvelse (se f.eks. X. mod UK, dom af 05.11.81, Serie A nr. 46, §§ 52-54, Weeks mod UK, dom af 02.03.87, Serie A nr. 114, §§ 55-59, Thynne, Wilson og Gunnell mod UK, dom af 25.10.90, Serie A nr. 190-A, §§ 68-78, Singh mod UK, dom af 21.02.96, Hussain mod UK, dom af 21.02.96).

De foreslåede bestemmelser om ret til prøvelse og pligt til prøvelse af lovligheden af den fortsatte forvaring må anses for at opfylde konventionens krav.

12. Afsoning i Danmark

12.1. Forslag fra Grønlands Retsvæsenkommission

Kommissionen foreslår bestemmelser, som giver mulighed for at sende visse typer af dømte til afsoning i Danmark.

Muligheden for tvangsmæssigt at sende dømte til Danmark omfatter tre kategorier af dømte. For det første drejer det sig om personer, der er dømt til anbringelse i anstalt. For det andet drejer det sig om psykisk syge kriminelle. For det tredje drejer det sig om personer, der er dømt til forvaring.

Kommissionens forslag indeholder nogle betingelser, der skal være opfyldt, for at det skal være muligt at sende visse typer af dømte til afsoning i Danmark.

For så vidt angår psykisk syge kriminelle følger det af de foreslåede bestemmelser, at retten kan bestemme, at en sådan person skal anbringes på hospital eller anden institution i bl.a. Danmark, hvis det findes formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

For så vidt angår personer, der dømmes til forvaring på ubestemt tid, følger det af de foreslåede bestemmelser, at den tiltalte kan dømmes til anbringelse på ubestemt tid i en psykiatrisk ledet

anstalt under kriminalforsorgen i Danmark, hvis den tiltalte på grund af en psykisk lidelse må anses for uegnet til anbringelse i anstalt i Grønland, eller hvis anbringelse i anstalt i Grønland ikke giver tilstrækkelig sikkerhed. Der er endvidere mulighed for at overføre personer, der dømmes til forvaring, til en psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark, hvis anstaltanbringelse i Grønland viser sig ikke at give tilstrækkelig sikkerhed.

For så vidt angår personer, der dømmes til anbringelse i anstalt, følger det af de foreslåede bestemmelser, at retten kan bestemme, at den dømte skal overføres til hospital i bl.a. Danmark, hvis den dømte bl.a. må anses for sindssyg eller lignende og som følge heraf er uegnet til fortsat ophold i anstalt.

Kommissionen anbefaler, at der etableres en lukket forvaringsafdeling i Grønland med den fornødne psykiatriske og psykologiske bistand tilknyttet, og Kommissionen oplyser, at Hjemmestyret overvejer at etablere en lukket psykiatrisk afdeling i Grønland. En lukket forvaringsafdeling vil være i stand til at modtage personer, der i dag sendes til Herstedvester. Etableringen af en lukket forvaringsafdeling i Grønland skal efter Kommissionens forslag indebære, at det ikke længere vil være muligt at overføre sådanne dømte til Danmark med henblik på afsoning. I det omfang en lukket psykiatrisk afdeling etableres i Grønland, vil behovet for at sende dømte til Danmark med henblik på afsoning eller fortsat afsoning blive mindre. En sådan afdeling vil være i stand til at modtage personer, der i dag sendes til Amtshospitalet ved Vordingborg, men ikke personer, der i dag sendes til Amtshospitalet i Nykøbing Sjælland (Sikringsafdelingen).

12.2. Justitsministeriets bemærkninger

Artikel 3 forbyder i absolutte vendinger tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf. Forbudet gælder uanset offerets adfærd eller handlinger. Bestemmelsen er udtryk for en grundlæggende værdi, der er central i et demokratisk samfund, og i modsætning til de fleste af de øvrige materielle bestemmelser i konventionen og tillægsprotokollerne indeholder artikel 3 ikke mulighed for undtagelser, ligesom artikel 15 ikke giver mulighed for fravigelse (se f.eks. Selcuk og Asker mod Tyrkiet, dom af 24.04.98, § 75, og Aksoy mod Tyrkiet, dom af 18.12.96, § 62).

For at en foranstaltning ("ill-treatment") falder ind under anvendelsesområdet for artikel 3, kræves det, at den behandling, som vedkommende har været udsat for, overstiger et vist minimum af intensitet ("must attain a minimum level of severity") (se f.eks. Kurt mod Tyrkiet, dom af 25.05.98, § 133, Cruz Varas m.fl. mod Sverige, dom af 20.03.91, § 83). Vurderingen heraf er relativ, og afhænger af den enkelte sags særlige omstændigheder, herunder karakteren og omfanget af behandlingen, den tidsmæssige udstrækning af behandlingen, de fysiske og mentale følge-

virksomheder, og i visse tilfælde offerets køn, alder, helbredstilstand m.m. (se f.eks. *Raninen mod Finland*, dom af 16.12.97, § 55, *Selcuk og Asker mod Tyrkiet*, dom af 24.04.98, § 76).

Der findes en omfattende praksis vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt de forhold, under hvilke en person er frihedsberøvet, rejser spørgsmål i forhold til artikel 3, det vil i praksis navnlig sige, om der er tale om en umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Efter praksis synes der at skulle forholdsvis meget til, før end at det kan antages, at de forhold, under hvilke en person er frihedsberøvet, er i strid med artikel 3. Det synes at være et krav, at forholdene kan siges at have haft en direkte skadelig indvirkning på den frihedsberøvede person. *Aerts-dommen* (se *Aerts mod Belgien*, dom af 30.07.98) vedrører således en mentalt forstyrret person, der var frihedsberøvet under forhold, der var kritisable ud fra et behandlingsmæssigt synspunkt. Domstolen vurderede ikke, at artikel 3 var anvendelig, da det ikke var godtgjort, at der var sket en forværring af den mentale tilstand for den pågældende, og frihedsberøvelsen ikke kunne anses for at have haft alvorlige følger for vedkommendes tilstand.

Når det skal vurderes, om de forhold, under hvilke en frihedsberøvelse har fundet sted, udgør en krænkelse af artikel 3, foretager Domstolen i praksis en helhedsvurdering, hvor den bl.a. ser på cellens størrelse, i hvilket omfang der er tale om overbelægning, de sanitære forhold, mulighederne for rekreation og fysisk aktivitet, lægelig behandling og kontrol med den indsatte helbredstilstand (se *Assenov m.fl. mod Bulgarien*, dom af 28.10.98, § 135).

Karakteren af den kriminalitet, som en afsoner har begået, kan efter praksis retfærdiggøre, at den indsatte mere eller mindre afskæres fra al kontakt med andre indsatte og personer uden for fængslet. Domstolen har således accepteret, at en person, der var dømt for organiseret kriminalitet (mafia-relateret kriminalitet) ikke havde mulighed for at foretage telefonsamtaler, var afskåret fra at tage del i almindelige aktiviteter i fængslet, havde begrænset mulighed for at få besøg fra familiemedlemmer, og ikke kunne få besøg af andre, ligesom korrespondance blev overvåget. De indgribende afsoningsformer skulle forhindre den dømte i at tage kontakt til den kriminelle organisation og begå ny kriminalitet (se klagesag 25498/94, *A.M. mod Italien*, afgørelse af 08.06.99).

På samme måde har Domstolen vurderet, at selv meget lange isolationsfængslinger ikke var i strid med artikel 3 (se f.eks. klagesag 10263/83, *R. mod Danmark*, afgørelse af 11.03.85, DR 41, side 149, og klagesag 10486/83, *Hauschildt mod Danmark*, afgørelse af 09.10.86).

Den omtalte praksis vedrører ikke direkte spørgsmålet om, hvorvidt det forhold, at en person afsoner en straf langt væk fra det sted, hvor vedkommendes nære familie opholder sig, rejser spørgsmål i forhold til artikel 3. Efter Justitsministeriets opfattelse illustrerer den omtalte praksis

imidlertid, at der skal forholdsvis meget til før end at det kan antages, at de forhold, under hvilke en person er frihedsberøvet, er i strid med artikel 3.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der derfor ikke grundlag for at antage, at det forhold at dømte sendes fra Grønland til Danmark med henblik på afsoning eller fortsat afsoning, generelt skulle være i strid med artikel 3.

Hvorvidt overførelse af en person til Danmark med henblik på afsoning i det enkelte tilfælde kan antages at rejse spørgsmål i forhold til artikel 3, vil efter Justitsministeriets opfattelse bero på en konkret vurdering af en række forhold. Det vil i den forbindelse kunne indgå i vurderingen, om en sådan overførelse har medført eller må antages at ville påføre den dømte skade. De forhold, under hvilke den pågældende i øvrigt er frihedsberøvet under, herunder i hvilket omfang den dømte har mulighed for kontakt til den nære familie m.m., vil endvidere kunne indgå i vurderingen.

Kommissionen har oplyst, at der er blevet gennemført en række forbedringer af forholdene for de grønlandske indsatte i Anstalten ved Herstedvester, bl.a. i form af oprettelse af en særlig afdeling for de grønlandske indsatte, øgede bevillinger til besøgsrejser, flere aktiviteter for grønlændere, mere grønlandsk mad, forbedring af kontakten til familien i Grønland m.m. Sådanne forhold vil ligeledes være relevante for vurderingen af forholdet til artikel 3.

For så vidt angår forholdet til artikel 8 kan det oplyses, at et familieliv ikke bringes til ophør alene som følge af fængselsophold med deraf følgende fysisk adskillelse mellem den dømte og den dømtes familie. Det betyder, at begrænsninger i den dømtes mulighed for at få besøg af nære familiemedlemmer efter omstændighederne kan rejse spørgsmål i forhold til artikel 8. Artikel 8 vil både kunne påberåbes af den indsatte og af den indsattes familiemedlemmer. I den forbindelse skal det dog bemærkes, at enhver lovlig frihedsberøvelse i medfør af artikel 5 i konventionen i sagens natur indebærer begrænsninger i den frihedsberøvede persons privatliv og familieliv. Dette kan derfor ikke i sig selv udgøre en krænkelse af konventionen. Det følger imidlertid af den dømtes krav på respekt for sit familieliv, at de ansvarlige fængselsmyndigheder efter konventionen har (en positiv) pligt til at hjælpe den frihedsberøvede med at bevare kontakten til den nære familie (se klagesag 13756/88, Quinas mod Frankrig, afgørelse af 12. marts 1990, DR nr. 65, side 265 (navnlige side 277)), og klagesag 9054/80, afgørelse af 8. oktober 1982, DR nr. 30, side 113). Konventionen garanterer ikke nogen ret for den dømte til at skulle afsone i eller at blive overført til et bestemt fængsel (se ligeledes se klagesag 13756/88, Quinas mod Frankrig, afgørelse af 12. marts 1990, DR nr. 65, side 265 (navnlige side 277)). Ved vurderingen af omfanget af de forpligtelser, som artikel 8 pålægger staterne med hensyn til muligheden for at besøge indsatte, skal der tages hensyn til de normale og rimelige begrænsninger, der er en følge af frihedsberø-

velse, og medlemsstaternes skønsmargin ved reguleringen af indsattes mulighed for kontakt til familie (se *Dikme mod Tyrkiet*, dom af 11. juli 2000, §§ 115-119).

Det forhold, at den indsatte anbringes langt væk fra familien, og det forhold, at den indsattes mulighed for at få besøg af familiemedlemmer begrænses, vil ikke i sig selv indebære en krænkelse af artikel 8. Et sådant indgreb (beslutning om anbringelse, nægtelse af at overføre eller begrænsninger i muligheden for besøg) kan anses for retfærdiggjort, når de betingelser, der er nævnt i artikel 8, stk. 2, er opfyldt. Det vil sige, at indgrebet skal have hjemmel i national ret og opfylde de krav, som konventionen stiller til hjemmelsgrundlaget (jf. formuleringen ”i overensstemmelse med loven”), skal varetage et af de anerkendelsesværdige formål, der udtrykkeligt er nævnt i bestemmelsen (jf. formuleringen ”af hensyn til ...”), og være proportionalt i forhold til det forfulgte formål (jf. formuleringen ”nødvendigt i et demokratisk samfund”). Som eksempel herpå kan nævnes følgende to afgørelser:

I *Quinas-sagen* (klagesag 13756/88, *Quinas mod Frankrig*, afgørelse af 12. marts 1990, DR nr. 65, side 265) fandtes det at udgøre et indgreb i en dømt persons ret til respekt for sit familieliv, at den dømte var blevet anbragt i et fængsel, der lå langt fra det sted, hvor den dømtes datter boede, og som den dømte havde ret til samvær med. Kommissionen vurderede imidlertid, at indgrebet var retfærdiggjort i medfør af artikel 8, stk. 2. Klager var blevet idømt en længerevarende fængselsstraf. Klager var blevet anbragt i et fængsel, der havde mulighed for at modtage personer, der afsonede længerevarende fængselsstraffe. Der fandtes et fængsel, der lå nærmere det sted, hvor datteren boede, og hvor personer med lignende straffe afsonede, men dette fængsel var ikke i stand til at modtage nye afsonere. Kommissionen lagde til grund, at indgrebet varetog et anerkendelsesværdigt formål, nemlig ”enforcement of the sentences handed down by the courts according to their severity and having regard to security requirements, with a view to the prevention of disorder or crime”. For så vidt angik indgrebets nødvendighed udtalte Kommissionen:

”As for the necessity of the measure taken in this case, the Commission cannot ignore the fact that the prison authorities do not seem to have done everything in their power to guarantee the effective exercise of the applicant’s right of access to his daughter. The Commission wonders whether greater efforts to move the applicant closer to his daughter’s place of residence, bearing in mind, in particular, the child’s mother’s reluctance to let her meet her father, might not have been possible and compatible with the requirements of prison organisation and security.

However, taking into account the margin of appreciation enjoyed in such cases by the national authorities responsible for enforcing prison sentences, the Commission takes the view that the position adopted in this case by the authorities cannot be regarded as disproportionate in relation to the aim pursued.

The Commission has noted in particular that, as the Government points out in their observations, there is nothing to prevent the applicant exercising his right of access through meetings between him and his daughter organised in the prison where he is at present detained, if necessary with the help of the prison social services.

Moreover, it notes that the Government has mentioned the possibility that the applicant might be granted temporary release under escort in order to meet his daughter.

The examination of this complaint, as it has been submitted, does not therefore disclose any appearance of a violation of the rights and freedoms guaranteed by the Convention, and in particular by the above-mentioned provision.”

Ved vurderingen af, om Kommissionens forslag om overførelse af dømte til afsoning i Danmark vil være i strid med konventionen, vil det efter Justitsministeriets opfattelse navnlig være kravet om proportionalitet, der vil være afgørende. Det vil sige, om der er foretaget en rimelig afvejning af på den ene side den dømtes ret til respekt for sit familieliv og på den anden side de hensyn, der har begrundet indgrebet.

I den forbindelse vil det efter Justitsministeriets opfattelse være relevant for vurderingen, at der er tale om personer, hvor det på grund af den dømtes forhold og den begåede kriminalitet ikke er muligt at lade vedkommende afsone straffen i Grønland, idet der ikke findes institutioner (fængsler eller hospitalet), der har mulighed for at modtage den pågældende.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der ikke grundlag for at antage, at en sådan ordning generelt vil være i strid med artikel 8. Efter Justitsministeriets opfattelse er der således ikke holdepunkter i praksis for at antage, at Danmark skulle have en positiv pligt til efter konventionen at opføre egnede institutioner på Grønland, således at der ikke længere ville være behov for overførelse til Danmark.

Vurderingen af, om overførelse af en person til Danmark med henblik på afsoning af en straf i det enkelte tilfælde kan anses for forenelig med artikel 8, vil efter Justitsministeriets opfattelse bero på en helt konkret vurdering. Ved vurderingen heraf vil det være afgørende, om de relevante fængselsmyndigheder har opfyldt deres (positive) pligt til efter konventionen at hjælpe den frihedsberøvede med at bevare kontakten til den nære familie. I den forbindelse skal der tages hensyn til de normale og rimelige begrænsninger, der er en følge af frihedsberøvelse, og medlemsstaternes skønsmargin ved reguleringen af indsattes mulighed for kontakt til familien. Ved vurderingen vil det være relevant, hvorvidt og i hvilket omfang den dømte har mulighed for i praksis at få besøg af eller besøge den nære familie eller på anden måde have kontakt til og bevare forbindelsen til den nære familie.

Efter Justitsministeriets opfattelse er det ikke muligt med sikkerhed at sige noget om omfanget af myndighedernes pligter med hensyn til at sikre den dømtes mulighed for at få besøg af og at opretholde kontrakten til den nære familie.

JUSTITSMINISTERIET
Lovafdelingen

OTA00568
J.nr. 1998-740-0317
Den 16. september 1999

NOTAT
om

**visse statsretlige spørgsmål i forbindelse med Den Grønlandske Retsvæsenkommissions
overvejelser om en ny kredsdommerordning for Grønland.**

1. Indledning

Den Grønlandske Retsvæsenkommission har anmodet Justitsministeriet om en udtalelse om, hvorvidt det af kommissionen skitserede udkast til en fremtidig grønlandsk kredsdommerordning er foreneligt med grundloven.

Det fremgår af kommissionens henvendelse, at kommissionen overvejer en fremtidig ordning vedrørende behandlingen af retssager i første instans, hvor kredsdommere uden juridisk kandidateksamen fortsat skal udgøre fundamentet i den grønlandske retspleje. Det foreslås dog, at kredsdommerne forud for endelig udnævnelse gennemgår en uddannelse af 1½ års varighed bestående af både teori og praksis. Hvervet som kredsdommer vil fremover indebære en fastansættelse i retsvæsenet, så vidt muligt på fuld tid, idet det dog under hensyn til den ofte begrænsede sagsmængde vil være ønskeligt, om nogle kredsdommere kunne blive ansat på deltid. Ved siden af de almindelige kredsretter påtænkes indført en landsdækkende domstol i 1. instans, som skal beklædes af en dommer med juridisk kandidateksamen. Denne domstol skal behandle særlig vanskelige sager, som henvises fra kredsretterne, og sager, der ved lov er henlagt til den juridiske domstol som 1. instans. I øvrigt skal denne juridiske domstol varetage den vejledning af kredsretterne, der i dag henhører under Grønlands Landsrets Vejledningsafdeling, jf. herom pkt. 2 nedenfor.

Kommissionen har i den forbindelse stillet Justitsministeriet en række spørgsmål, som først og fremmest drejer sig om de krav til dommeres uafhængighed, som er fastsat i grundloven.

I det følgende gives indledningsvis en kort beskrivelse af den gældende ordning for domstolene i Grønland (pkt. 2). Der redegøres dernæst for Grønlands statsretlige stilling (pkt. 3). Herefter beskrives en række af de regler i grundloven, som vedrører domstolene, herunder navnlig grundlovens § 64 om dommeres funktionelle og personelle uafhængighed (pkt. 4). Under pkt. 5-11 tages der stilling til de spørgsmål, som kommissionen har stillet. Pkt. 12 indeholder en sammenfatning.

Om forholdet mellem den grønlandske retspleje og den europæiske menneskerettighedskonvention henvises til Justitsministeriets tidligere bidrag til kommissionens drøftelser herom.

2. Den gældende ordning for domstolene i Grønland

Det grønlandske domstolssystem består af 18 kredsretter og Grønlands Landsret samt af de danske domstole: Østre Landsret og Højesteret. Hovedparten af alle sager behandles af kredsretterne som 1. instans. Højesteret fungerer som 3. instans både for afgørelser, der er truffet af Grønlands Landsret som 1. instans, og for afgørelser, der er truffet af en kredsret som 1. instans. I de førstnævnte sager er Østre Landsret 2. instans.

Efter den gældende retsplejeordning for Grønland, som er fra 1951, udføres den dømmende myndighed i 1. instans af kredsdommere, som ikke har gennemgået en juridisk uddannelse. Ordningen kendetegnes af et nærhedsprincip: borgerne betjenes lokalt, og kredsdommerne rekrutteres blandt den stedlige befolkning.

Oplæringen af kredsdommerne sker som led i det daglige arbejde ved retten, ligesom der hvert andet år bliver holdt møder, hvor landsrettens jurister underviser de pågældende. I de senere år er der endvidere indført en ordning, hvor nye kredsdommere har haft mulighed for under et kort ophold ved landsretten af ca. 1 uges varighed at blive indført i arbejdet som kredsdommer.

Oplæringen af kredsdommerne finder desuden sted gennem den vejledning, som det i henhold til den grønlandske retsplejelov påhviler landsdommeren at yde kredsretterne i spørgsmål vedrørende retsudøvelsen. Oprindeligt var det hensigten, at vejledningen skulle have generel karakter, men over årene har der dannet sig fast praksis for, at kredsretterne indhenter vejledning også til brug i enkeltsager. For at modvirke betænkeligheder ved denne ordning er Grønlands Landsret blevet delt i to afdelinger, hvoraf den ene forestår behandlingen af appelsager, mens den anden varetager uddannelse og vejledning af kredsretterne.

Hvervet som kredsdommer er et borgerligt ombud, som ikke indebærer en egentlig ansættelse i retsvæsenet. Kredsdommerne har som følge heraf typisk hovederhverv uden for retsvæsenet og befinder sig som hovedregel kun i kredsretten i forbindelse med de berammede retsmøder.

Kredsdommerne beskikkes af landsdommeren ved Grønlands Landsret for 4 år ad gangen med mulighed for genbeskikkelse. Disciplinærfølgning og afskedigelse foretages ligeledes af landsdommeren, der kan meddele en forsømmelig kredsdommer en advarsel og fratage kredsdommeren den meddelte beskikkelse, hvis der er tale om grov eller gentagen forsømmelse, eller vedkommende i øvrigt er uegnet til at bestride hvervet.

3. Grønlands statsretlige stilling

Det fremgår af grundlovens § 1, at grundloven gælder for alle dele af Danmarks Rige.

Bestemmelsen blev indsat ved grundlovsændringen i 1953. Grønland, der hidtil havde haft status som koloni, blev ved bestemmelsen således omfattet af grundloven.

Bestemmelsen bygger på det udkast til ny grundlov, som var udarbejdet af Forfatningskommissionen af 1946. I forfatningskommissionens betænkning er der bl.a. anført følgende om forslaget til bestemmelsen i grundlovens § 1:

"For kommissionen har foreligget et af de tilforordnede professorer Poul Andersen og Alf Ross afgivet responsum (bilag 2) om Grønlands og Færøernes statsretlige stilling.

Efter at der i kommissionen var konstateret enighed om det af rigsdagens Grønlandsudvalg foreslåede, bemyndigede statsministeren i skrivelse af 13. august 1952 (bilag 3) landshøvdingen til at forhandle med landsrådet om Grønlands statsretlige stilling og den grønlandske repræsentation i rigsdagen.

I skrivelse af 29. oktober 1952 (bilag 4) har landshøvdingen meddelt, at landsrådet enstemmigt kunne tilslutte sig den af regeringen og kommissionen foreslåede bestemmelse.

Den foreslåede paragraf vil medføre, at grundloven i sin helhed får gyldighed for Grønland. Som følge heraf vil Grønland blive repræsenteret i rigsdagen.

På grund af Grønlands geografiske og klimatiske forhold har kommissionen dog anset det for nødvendigt at foreslå, at visse af grundlovens bestemmelser for Grønlands vedkommende kan fraviges ved lov."

Den bestemmelse, som den sidste passus sigter til, er grundlovens § 71, stk. 3, hvorefter enhver, der anholdes, inden 24 timer skal stilles for en dommer. Det er således udtrykkeligt fastsat i § 71, stk. 3, sidste pkt., at bestemmelsen for Grønlands vedkommende kan fraviges ved lov, forsåvidt dette efter de stedlige forhold må anses for påkrævet.

I det responsum fra Poul Andersen og Alf Ross, som der henvises til, er der bl.a. anført følgende:

"Grønland er som dansk koloni undergivet det almindelige statsstyre i henhold til grundloven, herunder lovgivningsmagten, uagtet at Grønland ikke er eller efter grundloven kan blive repræsenteret på rigsdagen. I øvrigt gælder grundlovens bestemmelser, f.eks. § 78 om anholdelse og fængsling og § 80 om ejendomsretten, ikke på Grønland.

Den påtænkte ændring i Grønlands statsretlige stilling vil kunne gennemføres ved en grundlovsbestemmelse om, at grundloven gælder for alle rigets dele, og at Grønland følgelig skal være repræsenteret på rigsdagen. Desuden må der antageligt gøres forbehold om, at visse grundlovsparagraffer for Grønlands vedkommende kan fraviges, for så vidt det efter de stedlige forhold må anses for påkrævet. Således med hensyn til §§ 71, 72 og 78 [nu hhv. §§ 64, 65 og 71], jfr. lov om rettens pleje i Grønland nr. 271 af 14. juni 1951, hvis indhold på forskellige punkter er uforenelig med de nævnte paragraffer."

De af Poul Andersen og Alf Ross påpegede problemer ved de stedlige forhold i Grønland og den grønlandske retsplejelov fra 1951 vedrørte grundlovens krav om, at anholdte inden 24 timer skal stilles for en dommer (dagældende § 78), om nævningers medvirken i "misgerningssager" mv. (dagældende § 72) og om dommeres uafsættelighed (dagældende § 71).

Imidlertid blev de foreslåede forbehold alene fulgt for så vidt angår forslagets § 72, der svarer til den nuværende grundlovs § 71 om den personlige frihed, jf. ovenfor. De øvrige foreslåede forbehold om nævningers medvirken og om dommeres uafsættelighed blev ikke fulgt af

forfatningskommissionen og er i øvrigt ikke omtalt i forfatningskommissionens forslag til en ny grundlov.

4. Grundlovens regler om domstolene

Oversigt over nogle af reglerne

Grundlovens § 3 angiver den forfatningsretlige magtfordelingslære. Af bestemmelsen fremgår, at den dømmende magt er hos domstolene. Bestemmelsen forudsætter, at domstolene udgør et statsorgan for sig, jf. Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 100.

I grundlovens kapitel VI er der fastsat nærmere regler om domstolenes virksomhed, herunder regler, der skal sikre dommeres uafhængighed.

Det fremgår således af grundlovens § 61, at den udøvende magts forhold kun kan ordnes ved lov, ligesom særdomstole med dømmende myndighed ikke kan nedsættes. Og i grundlovens § 62 er det fastsat, at retsplejen stedse skal holdes adskilt fra forvaltningen, hvorom der fastsættes regler ved lov.

I overensstemmelse med disse bestemmelser er der fastsat nærmere regler om domstolens forhold i bl.a. retsplejeloven. Disse regler skal bl.a. leve op til bestemmelsen i grundlovens § 65, stk. 2, der har følgende ordlyd:

"§ 65...

Stk. 2. I strafferetsplejen skal lægmænd medvirke. Det fastsættes ved lov, i hvilke sager og under hvilke former denne medvirken skal finde sted, herunder i hvilke sager nævninger skal medvirke."

Om betydningen af denne bestemmelse for dommeres uddannelse henvises til pkt. 5 nedenfor.

Dommeres funktionelle og personelle uafhængighed

I grundlovens § 64 er der fastsat følgende om dommeres uafhængighed:

"§ 64. Dommerne har i deres kald alene at rette sig efter loven. De kan ikke afsættes uden ved dom, ej heller forflyttes mod deres ønske, uden for de tilfælde, hvor en omordning af domstolene finder sted. Dog kan den dommer, der har fyldt sit 65. år, afskediges, men uden tab af indtægter indtil det tidspunkt, til hvilket han skulle være afskediget på grund af alder."

Dommere er ved bestemmelsens 1. pkt. sikret mod indgreb i udøvelsen af den dømmende funktion. Bestemmelsen indebærer, at dommere ikke kan forpligtes ved nogen tjenestebefaling, være sig generel eller speciel, fra justitsministeren eller nogen anden minister om, hvordan retssagen skal afgøres, jf. bl.a. Max Sørensen, Statsforfatningsret (2. udgave ved Peter Germer, 1973), side 156, og Poul Andersen, a.st., side 575. På samme måde afskærer bestemmelsen, at der ved folketingsbeslutning kan gives domstolene direktiver om, hvorledes en konkret retssag skal behandles og afgøres, jf. Peter Germer, Statsforfatningsret, 2. udg. (1995), side 164.

Beskyttelsen af dommerens funktionelle uafhængighed gælder uanset, om dommeren er juridisk dommer eller lægdommer, jf. Højesterets kendelse af 18. april 1994, refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 536 (omtalt nærmere nedenfor i pkt. 6.2), og Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 2, 2. udgave (1998), side 114.

Bestemmelsen i grundlovens § 64, 2. pkt., vedrører dommeres personelle uafhængighed. Beskyttelsen efter bestemmelsen gælder alene for udnævnte juridiske dommere, jf. bl.a. den ovenfor nævnte højesteretskendelse.

Bestemmelsen indebærer, at en dommer alene kan *forflyttes* mod sit ønske, hvis der foretages en "omordning af domstolene".

Med hensyn til *afskedigelse* af dommere fastslår bestemmelsen, at dette som udgangspunkt ikke må ske administrativt, men kun ved dom. Dette udgangspunkt fraviges i to tilfælde. For det første kan en dommer afskediges administrativt, hvis en omordning af domstolene finder sted, se hertil Max Sørensen, a.st., side 162. For det andet kan en dommer afskediges administrativt på grundlag af alder, jf. herved også grundlovens § 64, 3. pkt.

Reglen i grundlovens § 64, 2. pkt., om, at afskedigelse kun kan ske ved dom, er ikke alene en kompetenceregulering (om, at en dommer ikke må afskediges administrativt). Den antages også at indebære, at afskedigelse ikke kan ske diskretionært, men kun af bestemte i loven angivne grunde, jf. bl.a. Max Sørensen, a.st., side 162, og Eva Smith, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer (1999) side 309. Der henvises endvidere til Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. gennearbejdede udgave ved Ole Espersen (1980), side 535 f., og Henrik Zahle, a.st., side 110.

De materielle regler om afskedigelse af dommere er for Danmarks vedkommende fastsat i den danske retsplejelovs § 49, stk. 1, 2 og 6, og § 49 a. Det fremgår heraf, at en dommer kun kan afsættes ved dom mod sit ønske på grund af vedvarende åndelig eller legemlig sygdom, eller hvis den pågældende har udvist et forhold af graverende karakter. Afskedigelsen sker ved dom afsagt af Den Særlige Klageret.

Disse regler gælder også for landsdommeren ved Grønlands Landsret, jf. kapitel 1, § 7, i den grønlandske retsplejelov.

Det antages i den statsretlige litteratur, at bestemmelsen i grundlovens § 64, 2. pkt., indebærer, at udnævnte juridiske dommere ikke kan beskikkes for en tidsbegrænset periode med mulighed for genudnævnelse. Derimod er bestemmelsen ikke til hinder for, at lægdommere udnævnes for et begrænset tidsrum med mulighed for genudnævnelse, jf. Henrik Zahle, a.st., side 108 ff., Max Sørensen, a.st., side 159 ff., og Peter Germer, a.st., side 165.

5. Kredsdommernes uddannelse

5.1. Indledning

Det første spørgsmål, som retsvæsenkommissionen har stillet Justitsministeriet, lyder således:

"Kan en domstol i grundlovens forstand bestå udelukkende af lægdommere (herunder en kredsdommer, som har gennemgået en uddannelse af den foreslåede varighed på ca. 1½ år)?"

Baggrunden for spørgsmålet er, at retsvæsenkommissionen overvejer en fremtidig ordning, hvorefter behandlingen af retssager i 1. instans sker ved kredsretterne, der beklædes af kredsdommere, som forinden endelig udnævnelse har gennemgået en praktisk og teoretisk uddannelse af 1½ års varighed.

5.2. Relevante bestemmelser m.v.

Bestemmelsen i grundlovens § 65, stk. 2, der er citeret i pkt. 4 ovenfor, fastslår, at lægmænd skal medvirke i strafferetsplejen, og at der fastsættes nærmere regler herom ved lov, herunder om, i hvilke sager nævninger skal medvirke.

Ud over § 65, stk. 2, indeholder grundloven ingen bestemmelser om lægmænds medvirken i retsplejen. Hvorvidt en domstol kan bestå udelukkende af lægdommere, er således ikke udtrykkeligt reguleret i grundloven.

Grundloven indeholder heller ingen udtrykkelig bestemmelse om, hvilke krav der kan stilles til udnævnte (juridiske) dommere, herunder om udnævnte dommere skal være juridiske kandidater eller i øvrigt være i besiddelse af juridiske kundskaber.

En juridisk kandidateksamen har imidlertid siden 1736 været en forudsætning for en beskikkelse som dommer i Danmark, jf. nu den danske retsplejelovs § 42, stk. 3. Denne bestemmelse gælder også for landsdommeren ved Grønlands Landsret, jf. kapitel 1, § 2 a, i den grønlandske retsplejelov.

Spørgsmålet har i den forfatningsretlige litteratur så vidt ses alene været behandlet af Knud Berlin og Alf Ross.

Knud Berlin, Den Danske Statsforfatningsret, anden del, 2. bind (1934), side 320 f., anfører i den forbindelse følgende:

"Det er nu klart, at naar Grl.s § 2 [nu § 3] udtaler, at den dømmende Magt er hos Domstolene, og § 70 [nu § 63], at Domstolene er berettigede til at paakende ethvert Spørgsmaal om Øvrighedsmyndighedens Grænser, saa tænker Grundloven herved paa Domstole bestaaende af Dommere som de i § 71 [nu § 64] nærmere omtalte, og det vilde derfor klarligt være grundlovsstridigt, om Afgørelsen i saadanne Retssager, der efter Grundloven maa antages at høre under "den dømmende Magt", henlagdes til Domstole, bestaaende alene eller i sidste Instans overvejende bestaaende af folkevalgte paa blot Aaremaal valgte Lægmandsdommere. Omvendt forudsætter Grundloven ligesaa klart, at Lægmandsdommere i et vist Omfang kan indføres, idet den i § 72 [nu § 65, stk. 2] endog udtrykkelig paabyder, at Nævninger skal indføres i visse Sager. Herefter maa det staa Lovgivningsmagten frit for at indføre Lægmandsdommere ogsaa i andre Sager end de i Grl.s § 72 nævnte til at medvirke sammen med de juridiske Fagdommere, og dette er ogsaa sket i Form af sagkyndige Meddomsmænd i Sø- og Handelssager. Men en Betingelse maa dog vistnok være, at der altid maa være en juridisk Fagdommer i Retten eller i hvert Fald Appel til en af Dommere som de i Grl.s § 71 omtalte bestaaende højere Instans."

Af Alf Ross, a.st., side 548, fremgår det blandt andet følgende:

"Grundloven indeholder ingen regler om fremgangsmåden ved udnævnelse af dommere, derimod visse forudsætninger om, hvem der kan beskikkes som dommer, og på hvilke vilkår. Når det i grdl. § 65 (2) fastslås, at lægmænd i et vist omfang skal medvirke i retsplejen, må det herved være forudsat at ingen domstol kan beklædes udelukkende af lægmænd. Og når det i grdl. § 64 bestemmes at dommere ikke kan afskediges, men kun afsættes ved dom, må det være forudsat at fagdommere (d.v.s. dommere med juridisk uddannelse) beskikkes for livstid, eller i hvert fald for et åremål af længere tid uden mulighed for genbeskikkelse."

Hvilke krav der kan stilles til en juridisk fagdommers kvalifikationer - herunder om der kan opstilles et krav om en egentlig juridisk kandidatuddannelse - ses ikke at være behandlet i den juridiske litteratur.

5.3. Vurdering

Spørgsmålet om, hvorvidt en domstol kan bestå udelukkende af lægmænd, kan give anledning til tvivl, da spørgsmålet ikke er udtrykkeligt reguleret i grundloven. Alf Ross antager, at det ved grundlovens § 65, stk. 2, er forudsat, at ingen domstol kan beklædes udelukkende af lægmænd. Knud Berlin udtaler sig i samme retning, men vil dog samtidig ikke udelukke, at det er tilstrækkeligt med en mulighed for appel til en højere instans bestående af juridiske fagdommere.

Den foreslåede kredsdommerordning går imidlertid ud på, at kredsretterne skal beklædes af personer, der har gennemgået en teoretisk og praktisk uddannelse af 1½ års varighed. Spørgsmålet er derfor, om grundloven er til hinder for, at kredsretterne beklædes med personer, der alene har denne uddannelse.

Den skitserede uddannelse vil efter det oplyste sætte kredsdommerne i stand til at anvende de nødvendige retsregler inden for de mest almindelige retsområder. Samtidig vil ordningen være forbundet med en adgang for den enkelte dommer til at søge vejledning hos den juridiske domstol i 1. instans, hvortil særlig vanskelige sager i øvrigt kan henvises. Endelig vil kredsdommerens afgørelser efter det oplyste kunne appelleres til Grønlands Landsret.

Den skitserede ordning vil være en forbedring af den eksisterende ordning for Grønland, hvorefter de dommere, som i dag beklæder kredsretterne i Grønland, ikke har nogen juridisk uddannelse, jf. pkt. 2 ovenfor. Den gældende ordning stammer fra tiden før grundlovsrevisionen i 1953, hvor Grønland i forfatningsretlig henseende blev en ligestillet del af riget. Der blev i den forbindelse ikke - i modsætning til det, som Poul Andersen og Alf Ross ellers havde anbefalet - indsat en særlig bestemmelse om den grønlandske kredsdommerordning i grundloven for at undgå problemer vedrørende ordningens forenelighed med grundloven, jf. pkt. 3 ovenfor.

På den anførte baggrund kan det efter Justitsministeriets opfattelse ikke antages, at den skitserede ordning, hvorefter kredsretterne beklædes af dommere, der har en uddannelse af 1½ års varighed, vil være i strid med grundloven.

Et andet spørgsmål er, om det vil være i strid med grundloven, at kredsretterne i visse tilfælde vil

bestå af midlertidigt beskikkede kredsdommere, der ikke har en uddannelse af 1½ års varighed, jf. pkt. 6 nedenfor.

Der vil efter det oplyste være et stort praktisk behov for den midlertidige beskikkelse i uddannelsesøjemed. Der er i sagens natur heller ikke tale om, at en kredsret i længere tid skal beklædes af en person, der ikke har den nævnte uddannelse på 1½ år. De pågældende, midlertidigt beskikkede dommere vil endvidere have en kortvarig uddannelse på ca. ½ år.

Herefter og af de ovenfor anførte grunde må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at det ikke vil være i strid med grundloven, at kredsretterne midlertidigt beklædes af en dommer, der ikke har den ovenfor nævnte uddannelse på 1½ år.

Om forholdet mellem midlertidigt beskikkede kredsdommere og grundlovens § 64 om dommers uafhængighed henvises til pkt. 6 nedenfor.

6. Midlertidig beskikkelse af kredsdommere i uddannelsesøjemed

6.1. Indledning

Retsvæsenkommissionen har endvidere stillet Justitsministeriet følgende spørgsmål:

"Kan kredsdommerne ansættes og beskikkes midlertidigt for en på forhånd fastsat periode forud for den endelige udnævnelse som kredsdommer og med udsigt til afskedigelse, hvis den krævede eksamen ikke består (den midlertidige ansættelse og beskikkelse tager sigte på gennemførelse af kredsdommeruddannelsen samt funktion som selvstændig dommer under uddannelsen)?"

Det er oplyst over for Justitsministeriet, at baggrunden for spørgsmålet er kommissionens overvejelser om at ansætte kredsdommere på prøve under uddannelsesforløbet. Der er desuden et praktisk behov for hurtigt at kunne beklæde kredsdommerstillingen i de tilfælde, hvor den tidlige kredsdommer ophører med sit virke. Forud for konstitutionen vil den pågældende have gennemgået et uddannelsesforløb på ca. ½ år. Den endelige beskikkelse som kredsdommer vil forudsætte, at den konstituerede kredsdommer dels består en afsluttende eksamen, dels bliver erklæret "egnet" af et dommerråd bestående af domstolsrepræsentanter fra de enkelte domstolsinstanser i Grønland og to offentlighedsrepræsentanter. Hvis de to betingelser er opfyldt, vil nævnet indstille den pågældende til Domstolsstyrelsen til endelig udnævnelse.

Den skitserede konstitutionsordning rejser spørgsmål om, hvorvidt ordningen vil stride mod grundlovens § 64, 2. pkt., der vedrører beskyttelse mod dommers afskedigelse eller forflyttelse. Dette spørgsmål behandles i pkt. 6.3 nedenfor. Forinden redegøres for et tilsvarende spørgsmål, der har været rejst i tilknytning konstitutionsadgangen efter retsplejelovens regler (pkt. 6.2 nedenfor).

6.2. Konstitution i henhold til retsplejelovens regler

Ifølge den danske retsplejelov er der adgang til ved forfald samt i uddannelsesøjemed at konstituere dommerfuldmægtige. Denne konstitutionspraksis har været genstand for nogen diskussion i den forfatningsretlige teori. En gennemgang af den juridiske debat findes i

Domstolsudvalgets betænkning nr. 1319/1996, side 279 ff., hvortil der henvises.

I Domstolsudvalgets betænkning, afsnit 7.7.2.3, er der redegjort for omfanget af faste konstitutioner til danske dommerfuldmægtige og retsassessorer til behandling af civile retssager og straffesager.

Det fremgår heraf, at der pr. 1. maj 1994 var meddelt i alt 157 sagskonstitutioner på mellem 0-50 retsdage om året, 63 sagskonstitutioner på mellem 51-100 retsdage, heraf 20 konstitutioner på 100 retsdage, og endelig var der meddelt 18 sagskonstitutioner på mere end 100 retsdage om året. Herudover var der meddelt 14 sagstypekonstitutioner.

Den beskrevne konstitutionspraksis er i første række begrundet i uddannelsesmæssige hensyn.

Uden for de tilfælde, hvor der er meddelt forfaldskonstitution i henhold til retsplejelovens § 44, stk. 2 og 3, vil der ikke foreligge konstitutioner, hvor dommerfuldmægtigen eller retsassessoren reelt fungerer som enedommer ved embedet.

Højesteret har taget stilling til, om denne konstitutionspraksis er i overensstemmelse med grundlovens § 64 i en kendelse af 18. april 1994, som er refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 536. Højesteret udtaler i præmisserne bl.a.:

"Beskyttelsen i grundlovens § 64, 1. pkt., mod indgreb i udøvelsen af den dømmende funktion, må antages at tilkomme enhver, der virker som dommer, herunder også konstituerede dommere. Derimod er det fast antaget, at den særlige beskyttelse mod afskedigelse og forflyttelse efter bestemmelsens 2. pkt. alene gælder for udnævnte dommere.

Den bestående ordning, hvorefter ansatte inden for Justitsministeriets ansættelsesområde kan få konstitution til at behandle retssager et bestemt antal retsdage om året, og hvorefter der kan ske midlertidig besættelse af dommerstillinger ved forfald eller ledighed, har udtrykkelig hjemmel i henholdsvis retsplejelovens § 17 a, stk. 1, 2. pkt., og § 44. ... De nævnte bestemmelser har med et i det væsentlige uændret indhold været gældende siden retsplejelovens ikrafttræden i 1919, og en lignende konstitutionsadgang bestod også i tiden forud for retsplejelovens gennemførelse. ...

Bestemmelserne i grundlovens §§ 3 og 64 må på baggrund af denne lovhjemlede, mangeårige praksis for anvendelse af konstituerede dommere fortolkes således, at de ikke udelukker, at dømmende funktioner i et vist omfang kan udøves af dommere, der ikke nyder en grundlovssikret beskyttelse mod afskedigelse og forflyttelse. Anvendelsen af konstituerede dommere er gennem årene blevet forøget betydeligt, men der findes dog ikke tilstrækkeligt grundlag for at anse den bestående konstitutionspraksis for grundlovsstridig."

6.3. Vurdering

Som det fremgår af den højesteretskendelse, der er nævnt i pkt. 6.2 ovenfor, udelukker grundlovens §§ 3 og 64 ikke, at dømmende funktioner i et vist omfang kan udøves af dommere, der ikke nyder en grundlovssikret beskyttelse mod afskedigelse og forflyttelse. Selv om anvendelsen af konstituerede dommere var forøget betydeligt gennem årene, fandt Højesteret

ikke "tilstrækkeligt grundlag" for at anse den bestående konstitutionspraksis for grundlovsstridig.

Spørgsmålet er herefter, om den skitserede konstitutionsordning for kredsdommere må antages at falde inden for rammerne af grundloven set i lyset af den nævnte højesteretskendelse.

Den skitserede konstitutionsordning for kredsdommere adskiller sig navnlig fra konstitutionsordningen efter retsplejeloven ved, at den konstituerede kredsdommer i videre omfang vil være enedommer i retskredsen. Konstitutionsperioden skal imidlertid ikke være vedvarende. Den foreslåede konstitutionsadgang tiltænkes således alene anvendt i uddannelsesøjemed, hvor en kredsdommerstilling på grund af den tidligere kredsdommers fratræden skal besættes med en ny kredsdommer, og hvor den person, der konstitueres, endnu ikke har gennemført kredsdommeruddannelsen.

Hertil kommer, at den skitserede ordning vil være en forbedring af den eksisterende ordning for Grønland, der stammer fra tiden før grundlovsrevisionen i 1953, jf. pkt. 3 ovenfor.

På denne baggrund vil den foreslåede ordning med konstitution i uddannelsesøjemed efter Justitsministeriets opfattelse ikke være i strid med grundlovens regler om dommers uafhængighed.

7. Kredsdommeres ansættelse på deltid

7.1. Indledning

Retsvæsenkommissionen har også rejst spørgsmål om, hvorvidt en kredsdommer kan ansættes på deltid.

Baggrunden for kommissionens forespørgsel er, at den begrænsede sagsmængde ved flere af kredsretterne ikke kan bære en fuldtidsansættelse af kredsdommeren.

Det forudsættes, at kredsdommerens aflønning vil svare til stillingens normering. En deltidsansættelse vil således indebære, at kredsdommeren til opretholdelse af en almindelig levefod i nogle tilfælde har anden (hoved-)beskæftigelse ved siden af dommergerningen. Kredsdommeren vil således i nogen grad være afhængig af anden indkomst og dermed anden beskæftigelse.

Det rejste spørgsmål giver anledning til at overveje, dels om der af grundloven kan udledes et forbud mod, at dommere har anden beskæftigelse (pkt. 7.2), dels om der af grundloven kan udledes et krav til størrelsen af dommers aflønning (pkt. 7.3). Vurderingen fremgår af pkt. 7.4 nedenfor.

7.2. Forbud mod anden beskæftigelse

Grundloven regulerer ikke spørgsmålet om deltidsansættelse af dommere, herunder om dommere har adgang til anden (hoved)beskæftigelse. Spørgsmålet om deltidsansættelse ses heller ikke at have været behandlet i den forfatningsretlige litteratur.

Derimod har spørgsmålet om dommers adgang til bibeskæftigelse været behandlet, bl.a. i Domstolsudvalgets betænkning nr. 1319/1996, side 343-399, og i forarbejderne til lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven, tjenestemandsløven og forskellige andre love (Rekruttering af dommeren dommerfuldmægtiges ansættelsesvilkår, dommers bierhverv og ændringer som følge af oprettelsen af en domstolsstyrelse mv.), jf. pkt. 6 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 32 af 26. marts 1998.

Det fremgår heraf, at danske dommere udfører opgaver ved siden af deres hovedfunktion ved domstolene. Det fremgår endvidere, at dommers adgang til bibeskæftigelse bl.a. er vurderet ud fra principielle synspunkter. Det anføres i den forbindelse bl.a. i betænkningen (side 379 ff.), at man i de seneste års offentlige debat om dommers bibeskæftigelse også har peget på det principielle spørgsmål om bibeskæftigelsens forenelighed med kravet om uafhængige og upartiske dommere. Der gives imidlertid hverken i betænkningen eller i bemærkningerne til lovforslaget udtryk for, at adgangen til bibeskæftigelse skulle være i strid med grundloven.

7.3. Aflønning

Ud over grundlovens § 64, 3. pkt., der efter ordlyden inde holder en forudsætning om, at dommere aflønnes ("uden tab af indtægter"), indeholder grundloven ingen udtrykkelige bestemmelser vedrørende dommers aflønning.

Aflønning af dommere har alene været behandlet enkelte steder i litteraturen. Således anføres af Poul Andersen i "Rigsdagen og domstolene", side 512, følgende:

"For så vidt dommerlønninger er fastsat ved lov, kan man ikke sige, at dommere gennem lønningsfastsættelsen direkte kommer i noget afhængighedsforhold til regeringen. Derimod er det jo klart, at jo lavere lønningen er, desto mere vil dommeren føle trang til at forøge deres indtægter ved overtagelse af lønnet arbejde uden for dommergerningen. Drejer det sig da om offentlige hverv, kan dommeren komme i et afhængighedsforhold til den myndighed, som uddeler hvervene, det vil navnlig sige regeringen."

Max Sørensen skriver, a.st., side 158, følgende:

"At grundloven principielt fastslår, at dommeren gennem sit kald kun skal rette sig efter loven, er efter almindelig menneskelig erfaring ikke under alle omstændigheder en tilstrækkelig garanti mod at andre hensyn får mulighed for at påvirke dommers afgørelse. Den enkelte dommers faktiske og personlige situation kan tænkes at begunstige uvedkommende motiver. Hvis hans aflønning er utilstrækkelig til at sikre en rimelig levestandard, kan fristelsen for at modtage begunstigelser af en part i en sag blive for stor.

...

Det må være retsplejeordningens opgave at søge sådanne påvirkningsmuligheder reduceret mest muligt. Fuldstændig lader det sig naturligvis ikke gøre så længe dommere er engagerede medlemmer af det samfund, de lever i."

7.4. Vurdering

Som anført ovenfor under pkt. 7.2 regulerer grundloven ikke udtrykkeligt spørgsmålet om,

hvorvidt dommere kan ansættes på deltid. Spørgsmålet ses heller ikke behandlet i den juridiske litteratur.

Spørgsmålet om dommeres *bibeskæftigelse* har derimod været behandlet i bl.a. Domstolsudvalgets betænkning, og der gives i den forbindelse ikke udtryk for, at adgangen til bibeskæftigelse skulle være i strid med grundloven.

Spørgsmålet om dommeres aflønning er ikke reguleret nærmere i grundloven, der dog indeholder en forudsætning om, at dom mere aflønnes, jf. pkt. 7.3 ovenfor.

En dommer, som er på deltid, og som ikke fuldtidshonoreres, vil normalt - til opretholdelse af en almindelig levestandard efter omstændighederne - være afhængig af anden indkomst. Deltidsansættelse af en kredsdommer uden fuldtidshonorering vil således medføre en øget risiko for, at kredsdommeren kommer i afhængighedsforhold til en anden (hoved-)arbejdsgiver.

Dette forhold må der tages højde for gennem retsplejelovens inhabilitetsregler, men grundloven er efter Justitsministeriets opfattelse ikke til hinder for, at dommere - i en situation, hvor den begrænsede sagsmængde ved nogle af kredsretterne ikke kan bære en fuldtidsansættelse - alene har dommerhvervet som bibeskæftigelse med en aflønning svarende dertil.

8. Afskedigelse og forflyttelse af kredsdommere

8.1. Indledning

Retsvæsenkommissionen har desuden stillet Justitsministeriet følgende spørgsmål:

"Kan kredsdommerne - selvom de er udnævnt som eneste dommer eller som en af flere sideordnede dommere for en given retskreds (altså ikke har en anden dommer over sig) - ansættes på tilsvarende vilkår som retsassessorer i Danmark (dvs. bl.a. med samme muligheder for afskedigelse og forflyttelse, som fremgår af lovforslag nr. L 32 om ændring af retsplejeloven, tjenestemandsløven og forskellige andre love - hvorved det forudsættes, at sager om uanmodet forflyttelse og afskedigelse i samme omfang som efter det danske lovforslag skal behandles af en domstol svarende til Den særlige Klageret)?"

8.2. Dommerfuldmægtiges og retsassessorers ansættelsesvilkår

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven, tjenestemandsløven og forskellige andre love (Rekruttering af dommere, dommerfuldmægtiges ansættelsesvilkår, dommeres bierhverv og ændringer som følge af en domstolsstyrelse mv.), der trådte i kraft den 1. juli 1999, indførtes der i Danmark en udvidet beskyttelse af dommerfuldmægtige og retsassessorer mod uanmodet afsked og forflyttelse. Disse regler gælder også for dommerfuldmægtige og retsassessorer i Grønland, jf. kapitel 1, § 8, i den grønlandske retsplejelov.

Dommerfuldmægtige og retsassessorer kan afskediges, når betingelserne i grundlovens § 64 eller retsplejelovens § 49 (om afskedigelse af udnævnte dommere, jf. herom pkt. 4 ovenfor) er opfyldt. I modsætning til hvad der gælder for udnævnte dommere, vil der imidlertid tillige være adgang til afskedigelse ved sygdom, eller hvis dommerfuldmægtigen eller retsassessoren må anses for gene-

relt uegnet til at gøre fortsat tjeneste ved domstolene, jf. retsplejelovens § 54, stk. 1.

Afgørelse om afskedigelse skal som altovervejende hovedregel træffes af Den Særlige Klageret ved dom efter indstilling fra Domstolsstyrelsen, jf. retsplejelovens § 54 a.

Som eneste undtagelse herfra vil der - i lighed med udnævnte dommere - kunne ske administrativ afskedigelse af dommerfuldmægtige og retsassessorer, der er fyldt 65 år, hvis det sker uden tab af indtægter indtil det 70. år, jf. retsplejelovens § 54 a, stk. 1, 2. pkt.

I modsætning til udnævnte dommere kan der for dommerfuldmægtige og retsassessorer uansøgt blive fastsat ændret tjenestested, selv om der ikke er tale om "en omordning af domstolene". Ifølge retsplejelovens § 54, stk. 3, vil uansøgt ændring af tjenestested således kunne bestemmes, hvis ændringen er begrundet i uddannelsesmæssige hensyn eller hensynet til en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse inden for domstolene. Endvidere vil uansøgt ændring af tjenestested kunne ske i tilfælde af dommerfuldmægtigens eller retsassessorens uegnethed eller sygdom, eller hvis den pågældende er fyldt 65 år, jf. bestemmelsens stk. 4.

I alle tilfælde skal afgørelse af ændret tjenestested indbringes for Den Særlige Klageret, hvis den pågældende dommerfuldmægtig eller retsassessor gør indsigelse mod ændringen, jf. retsplejelovens § 54 a, stk. 2. Klageretten træffer herefter afgørelse i sagen ved dom.

8.3. Vurdering

Som nævnt i pkt. 4 ovenfor kan en udnævnt juridisk dommer ikke forflyttes mod sit ønske uden for de tilfælde, hvor en omordning af domstolene finder sted, jf. grundlovens § 64, 2. pkt.

I modsætning hertil kan en dommerfuldmægtig eller en retsassessor forflyttes mod sit ønske, hvis forflyttelsen f.eks. er begrundet i hensynet til en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse inden for domstolene, jf. pkt. 8.2 ovenfor. Denne adgang til forflyttelse går således videre end, hvad der kan accepteres for udnævnte dommere efter grundlovens § 64, 2. pkt.

Efter grundlovens § 64, 2. pkt., kan en dommer som udgangspunkt kun afskediges mod sit ønske ved dom. Der er ikke i bestemmelsen fastsat regler om, hvilke hensyn der kan begrunde afskedigelse ved dom, men det er i den statsretlige litteratur antaget, at afskedigelsen ikke kan ske diskretionært, men kun af bestemte i loven angivne grunde, jf. pkt. 4 ovenfor.

I overensstemmelse hermed er det både i den danske og grønlandske retsplejelov udtrykkeligt angivet, i hvilke tilfælde en udnævnt dommer kan afskediges ved dom. Det kan ske i tilfælde af disciplinære forhold af graverende karakter og på grund af vedvarende åndelig eller legemlig svaghed, jf. pkt. 4 ovenfor. I modsætning hertil kan dommerfuldmægtige og retsassessorer bl.a. afskediges ved dom, hvis de må anses for generelt uegnede, eller på grund af en sygdom, der ikke behøver at være vedvarende, jf. pkt. 8.2 ovenfor.

Det kan gøres gældende, at i hvert fald en adgang til at afskedige en dommerfuldmægtig eller retsassessor under henvisning til, at den pågældende er generelt uegnet til stillingen, vil være så diskretionær, at en tilsvarende adgang til at afskedige en udnævnt dommer ikke vil kunne accepteres efter grundlovens § 64, 2. pkt.

Hvis det herefter lægges til grund, at retsplejelovens adgang til afskedige og forflytte dommerfuldmægtige og retsassessorer går videre end det, som der efter grundlovens § 64, 2. pkt., er mulighed for i forhold til udnævnte dommere, er spørgsmålet, om en sådan adgang til forflyttelse og afskedigelse kan accepteres i forhold til udnævnte kredsdommere i Grønland.

På den ene side kan det navnlig anføres, at en ordning, hvorefter kredsdommerne ansættes på tilsvarende vilkår som dommerfuldmægtige og retsassessorer, vil betyde, at den overvejende del af retsplejen i Grønland også i fremtiden skal forestås af personer, som ikke nyder den personelle uafhængighed, som forudsættes i grundlovens § 64, 2. pkt., for udnævnte juridiske dommere.

Det kan *på den anden side* anføres, at den personelle uafhængighed i grundlovens § 64, 2. pkt., alene omfatter udnævnte juridiske dommere og således ikke dommerfuldmægtige, retsassessorer og lægdommere, jf. pkt. 4 ovenfor. Kredsdommerne bør i denne sammenhæng sidestilles med dommerfuldmægtige, retsassessorer og lægdommere og ikke med udnævnte juridiske dommere. Det bemærkes herved, at kredsdommerne ikke vil have nogen juridisk kandidatuddannelse, men en teoretisk og praktisk uddannelse af 1½ års varighed, jf. pkt. 5 ovenfor.

Det kan endvidere anføres, at kredsretterne efter den gældende retsplejeordning i Grønland beklædes af dommere, som kan afskediges administrativt af landsdommeren i tilfælde af grov eller gentagen forsømmelse, eller hvis den pågældende i øvrigt viser sig uegnet til at bestride hvervet, jf. pkt. 2 ovenfor. Et ansættelsesværn for de grønlandske kredsdommere svarende til dommerfuldmægtige og retsassessorer vil således indebære en væsentlig styrket beskyttelse af kredsdommerne mod uanmodet afskedigelse og forflyttelse.

Hertil kommer, at den nuværende ordning har været gældende fra før grundlovsændringen i 1953. Der blev i forbindelse med grundlovsrevisionen ikke - i modsætning til det, som Poul Andersen og Alf Ross ellers havde anbefalet - indsat en særlig bestemmelse i grundloven om afskedigelse og forflyttelse af dommere i Grønland for at undgå problemer vedrørende ordningens forenelighed med grundloven, jf. pkt. 3 ovenfor.

På den anførte baggrund må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at det næppe vil være i strid med grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som dommerfuldmægtige og retsassessorer. Det ligger imidlertid fast, at det vil være i bedre overensstemmelse med de hensyn, der ligger bag grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som for udnævnte juridiske dommere.

9. Tidsbegrænset udnævnelsesperiode med mulighed for genudnævnelse

9.1. Indledning

Retsvæsenkommissionen har som alternativ til det under pkt. 8 behandlede spørgsmål stillet følgende spørgsmål:

"Kan man - selvom kredsdommerhvervet ikke længere skal være et borgerligt ombud, men udtryk for en fastansættelse - opretholde den gældende ordning med en tidsbegrænset udnævnelsesperiode, men med mulighed for genudnævnelse?"

Som nævnt i pkt. 2 ovenfor er hvervet som kredsdommer efter den gældende retsplejeordning for Grønland et borgerligt ombud, som ikke indebærer en egentlig ansættelse i retsvæsenet. Kredsdommerne beskikkes af landsdommeren ved Grønlands Landsret for 4 år ad gangen med mulighed for genbeskikkelse.

9.2. Vurdering

Som nævnt i pkt. 4 antages det, at bestemmelsen i grundlovens § 64, 2. pkt., indebærer, at udnævnte juridiske dommere ikke kan beskikkes for en tidsbegrænset periode med mulighed for genudnævnelse. Derimod er bestemmelsen ikke til hinder for, at lægdommere udnævnes for et begrænset tidsrum med mulighed for genudnævnelse.

Spørgsmålet er herefter, om det efter grundlovens § 64, 2. pkt., vil være muligt at ansætte kredsdommere tidsbegrænset med mulighed for genudnævnelse.

En sådan ordning vil efter Justitsministeriets opfattelse være mere vidtgående end den i pkt. 8 beskrevne ordning om ansættelse af kredsdommere på samme vilkår som dommerfuldmægtige og retsassessorer.

Besvarelsen af det rejste spørgsmål giver derfor anledning til tvivl. Under hensyn hertil skal Justitsministeriet anbefale, at kredsdommerne i Grønland ikke ansættes i en tidsbegrænset periode med mulighed for genudnævnelse.

10. Kredsdommeres tilknytning til lokalsamfundet

10.1. Indledning

Retsvæsenkommissionen har herudover stillet Justitsministeriet følgende spørgsmål:

"Kan kredsdommernes tætte tilknytning til lokalsamfundet i sig selv antages at indebære en trussel mod dommernes uafhængighed i grundlovens forstand?"

Kommissionen har over for Justitsministeriet oplyst, at den model, som kommissionen foreslår, har til formål at bevare det nærhedsprincip, der hidtil har præget det grønlandske retsvæsen i form af retternes lokale tilstedeværelse og personalets indsigt med stedlige og almene grønlandske forhold, herunder det grønlandske sprog.

10.2. Vurdering

Der er ikke bestemmelser i grundloven, der regulerer spørgsmålet om, hvorvidt en dommer må være tæt knyttet til lokalsamfundet.

Selv om en tæt tilknytning til lokalsamfundet vil være forbundet med en øget risiko for inhabilitet, vil dette forhold efter Justitsministeriets opfattelse ikke i sig selv betyde, at det vil være i strid med grundloven at ansætte sådanne personer som kredsdommere i Grønland.

Justitsministeriet går i den forbindelse selvsagt ud fra, at en person ikke udnævnes som kredsdommer, hvis det på forhånd står klart, at den pågældende på grund af speciel inhabilitet hyppigt ikke vil kunne deltage i sagernes behandling.

Der henvises i øvrigt til det ovenfor under pkt. 7.4 anførte vedrørende ansættelse af dommere på deltid med en honorering svarende hertil.

11. Vejledning af kredsretterne

11.1. Indledning

Retsvæsenkommissionen har endelig stillet Justitsministeriet følgende spørgsmål:

"Kan en ordning, hvorefter der som hidtil ydes kredsretterne vejledning til brug for retsudøvelsen - også i konkrete sager - antages at være i strid med hensynet til dommernes uafhængighed i grundlovens forstand (det forudsættes herved, at vejledningen fortsat skal udøves af en udnævnt juridisk dommer inden for det grønlandske retssystem, og at der ikke er tale om instruktionsadgang. Endvidere forudsættes det, at den vejledende dommer ikke får tillagt kompetence for så vidt angår sagernes behandling i 2. instans)?"

Baggrunden for spørgsmålet er, at det ved den grønlandske retsplejelov, kapitel 1, § 16, stk. 1, bestemmes, at "det påhviler landsdommeren, at vejlede kredsretterne om spørgsmål vedrørende retsudøvelsen." Bestemmelsen er nødvendiggjort af, at der ikke hidtil har været et formaliseret uddannelsesprogram for kredsdommerne i Grønland.

Som nævnt i pkt. 3 ovenfor var det oprindeligt hensigten, at vejledningen skulle have generel karakter, men der har over årene dannet sig en fast praksis for, at kredsretterne indhenter vejledning også til brug i enkeltsager.

Vejledningen af kredsretterne forestås af en særskilt afdeling i Grønlands Landsret, som alene varetager uddannelsen og vejledningen af kredsretterne. Den anden afdeling varetager herefter alene appelsager. Begge afdelinger behandler retssager i 1. instans.

Med hensyn til det fremtidige vejledningsordning har kommissionen oplyst, at vejledningen vil blive givet af den juridiske domstol i 1. instans, jf. pkt. 1 ovenfor.

11.2. Vurdering

Som nævnt i pkt. 4 ovenfor følger det af bestemmelsen i grundlovens § 64, 1. pkt., om dommernes funktionelle uafhængighed, at dommere ved udøvelsen af deres judicielle funktioner ikke må være undergivet instruktionsbeføjelser fra regeringen eller Folketinget. Bestemmelsen omfatter alle personer, der udøver dømmende funktioner, og således ikke alene udnævnte juridiske dommere.

I den foreliggende situation er der imidlertid ikke tale om, at kredsdommerne skal være undergivet nogen instruktion. Det er heller ikke regeringen eller Folketinget, som skal yde kredsdommerne råd eller vejledning. Kredsdommerne skal derimod - som hidtil - have ret (men

ingen pligt) til generelt eller til brug for en konkret sag at indhente råd og vejledning fra den juridiske domstol i 1. instans.

På denne baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at den skitserede ordning ikke giver anledning til problemer i forhold til grundloven.

12. Sammenfatning

Det kan efter Justitsministeriets opfattelse ikke antages, at den skitserede ordning, hvorefter kredsretterne beklædes af dommere, der har en teoretisk og praktisk uddannelse af 1½ års varighed, vil være i strid med grundloven.

Den foreslåede ordning med midlertidig konstitution i uddannelsesøjemed vil desuden efter Justitsministeriets opfattelse ikke være i strid med grundloven.

Efter Justitsministeriets opfattelse er grundloven heller ikke til hinder for, at dommere - i en situation, hvor den begrænsede sagsmængde ved nogle af kredsretterne ikke kan bære en fuld-tidsansættelse - alene har dommerhvervet som bibeskæftigelse med en aflønning svarende dertil.

Der må endvidere efter Justitsministeriets opfattelse antages, at det næppe vil være i strid med grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som dommerfuldmægtige og retsassessorer. Det ligger imidlertid fast, at det vil være i bedre overensstemmelse med de hensyn, der ligger bag grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som for udnævnte juridiske dommere.

Det giver anledning til tvivl, om det efter grundloven vil være muligt at ansætte kredsdommere tidsbegrænset med mulighed for genudnævnelse. Det anbefales, at kredsdommerne i Grønland ikke ansættes på denne måde.

Omvendt vil det forhold, at en person har en tæt tilknytning til lokalsamfundet, efter Justitsministeriets opfattelse ikke i sig selv indebære, at det vil være i strid med grundloven at ansætte den pågældende som kredsdommer i retskredsen.

Endelig er det Justitsministeriets opfattelse, at den skitserede ordning, hvorefter en kredsdommer kan søge råd og vejledning hos den juridiske domstol i 1. instans, ikke giver anledning til problemer i forhold til grundloven.

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Den Grønlandske Retsvæsenkommission
Højesteretsdommer Per Walsøe
Direktoratet for Kriminalforsorgen
Klareboderne 1
1115 København K

Dato: 24. april 2001
Kontor: Statsretskontoret
Sagsbeh.: Birgitte Broberg
Sagsnr.: 1999-750-0004
Dok.: BBO20352

Efter anmodning fra Den Grønlandske Retsvæsenkommission har Justitsministeriet tidligere udarbejdet et notat (af 16. september 1999) om visse statsretlige spørgsmål i forbindelse med kommissionens overvejelser om en ny kredsdommerordning i Grønland.

I notatet anføres under pkt. 2 bl.a. følgende om den gældende ordning vedrørende de grønlandske kredsdommeres ansættelsesretlige stilling:

”Kredsdommerne beskikkes af landsdommeren ved Grønlands Landsret for 4 år ad gangen med mulighed for genbeskikkelse. Disciplinærfølgning og afskedigelse foretages ligeledes af landsdommeren, der kan meddele en forsømmelig kredsdommer en advarsel og fratage kredsdommeren den meddelte beskikkelse, hvis der er tale om grov eller gentagen forsømmelse, eller vedkommende i øvrigt er uegnet til at bestride hvervet.”

Om kommissionens overvejelser med hensyn til afskedigelse og forflyttelse af kredsdommere i Grønland anføres i notatet under pkt. 8 følgende:

”8. Afskedigelse og forflyttelse af kredsdommere

8.1. Indledning

Retsvæsenkommissionen har desuden stillet Justitsministeriet følgende spørgsmål:

”Kan kredsdommerne - selvom de er udnævnt som eneste dommer eller som en af flere sideordnede dommere for en given retskreds (altså ikke har en anden dommer over sig) - ansættes på tilsvarende vilkår som retsassessorer i Danmark (dvs. bl.a. med samme muligheder for afskedigelse og forflyttelse, som fremgår af lovforslag nr. L 32 om ændring af retsplejeloven, tjenestemandsløven og forskellige andre love - hvorved det forudsættes, at sager om uanmodet forflyttelse og

afskedigelse i samme omfang som efter det danske lovforslag skal behandles af en domstol svarende til Den særlige Klageret)?"

8.2. Dommerfuldmægtiges og retsassessorers ansættelsesvilkår

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven, tjenestemandsløven og forskellige andre love (Rekruttering af dommere, dommerfuldmægtiges ansættelsesvilkår, dommeres bierhverv og ændringer som følge af en domstolsstyrelse mv.), der trådte i kraft den 1. juli 1999, indførtes der i Danmark en udvidet beskyttelse af dommerfuldmægtige og retsassessorer mod uanmodet afsked og forflyttelse. Disse regler gælder også for dommerfuldmægtige og retsassessorer i Grønland, jf. kapitel 1, § 8, i den grønlandske retsplejelov.

Dommerfuldmægtige og retsassessorer kan afskediges, når betingelserne i grundlovens § 64 eller retsplejelovens § 49 (om afskedigelse af udnævnte dommere, jf. herom pkt. 4 ovenfor) er opfyldt. I modsætning til hvad der gælder for udnævnte dommere, vil der imidlertid tillige være adgang til afskedigelse ved sygdom, eller hvis dommerfuldmægtigen eller retsassessoren må anses for generelt uegnet til at gøre fortsat tjeneste ved domstolene, jf. retsplejelovens § 54, stk. 1.

Afgørelse om afskedigelse skal som altovervejende hovedregel træffes af Den Særlige Klageret ved dom efter indstilling fra Domstolsstyrelsen, jf. retsplejelovens § 54 a.

Som eneste undtagelse herfra vil der - i lighed med udnævnte dommere - kunne ske administrativ afskedigelse af dommerfuldmægtige og retsassessorer, der er fyldt 65 år, hvis det sker uden tab af indtægter indtil det 70. år, jf. retsplejelovens § 54 a, stk. 1, 2. pkt.

I modsætning til udnævnte dommere kan der for dommerfuldmægtige og retsassessorer uansøgt blive fastsat ændret tjenestested, selv om der ikke er tale om "en omordning af domstolene". Ifølge retsplejelovens § 54, stk. 3, vil uansøgt ændring af tjenestested således kunne bestemmes, hvis ændringen er begrundet i uddannelsesmæssige hensyn eller hensynet til en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse inden for domstolene. Endvidere vil uansøgt ændring af tjenestested kunne ske i tilfælde af dommerfuldmægtigens eller retsassessorens uegnehed eller sygdom, eller hvis den pågældende er fyldt 65 år, jf. bestemmelsens stk. 4.

I alle tilfælde skal afgørelse af ændret tjenestested indbringes for Den Særlige Klageret, hvis den pågældende dommerfuldmægtig eller retsassessor gør indsigelse mod ændringen, jf. retsplejelovens § 54 a, stk. 2. Klageretten træffer herefter afgørelse i sagen ved dom.

8.3. Vurdering

Som nævnt i pkt. 4 ovenfor kan en udnævnt juridisk dommer ikke forflyttes mod sit ønske uden for de tilfælde, hvor en omordning af domstolene finder sted, jf. grundlovens § 64, 2. pkt.

I modsætning hertil kan en dommerfuldmægtig eller en retsassessor forflyttes mod sit ønske, hvis forflyttelsen f.eks. er begrundet i hensynet til en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse inden for domstolene, jf. pkt. 8.2 ovenfor. Denne adgang til forflyttelse går således videre end, hvad der kan accepteres for udnævnte dommere efter grundlovens § 64, 2. pkt.

Efter grundlovens § 64, 2. pkt., kan en dommer som udgangspunkt kun afskediges mod sit ønske ved dom. Der er ikke i bestemmelsen fastsat regler om, hvilke hensyn der kan begrunde afskedigelse ved dom, men det er i den statsretlige litteratur antaget, at afskedigelsen ikke kan ske diskretionært, men kun af bestemte i loven angivne grunde, jf. pkt. 4 ovenfor.

I overensstemmelse hermed er det både i den danske og grønlandske retsplejelov udtrykkeligt angivet, i hvilke tilfælde en udnævnt dommer kan afskediges ved dom. Det kan ske i tilfælde af disciplinære forhold af graverende karakter og på grund af vedvarende åndelig eller legemlig svaghed, jf. pkt. 4 ovenfor. I modsætning hertil kan dommerfuldmægtige og retsassessorer bl.a. afskediges ved dom, hvis de må anses for generelt uegnede, eller på grund af en sygdom, der ikke behøver at være vedvarende, jf. pkt. 8.2 ovenfor.

Det kan gøres gældende, at i hvert fald en adgang til at afskedige en dommerfuldmægtig eller retsassessor under henvisning til, at den pågældende er generelt uegnet til stillingen, vil være så diskretionær, at en tilsvarende adgang til at afskedige en udnævnt dommer ikke vil kunne accepteres efter grundlovens § 64, 2. pkt.

Hvis det herefter lægges til grund, at retsplejelovens adgang til afskedige og forflytte dommerfuldmægtige og retsassessorer går videre end det, som der efter grundlovens § 64, 2. pkt., er mulighed for i forhold til udnævnte dommere, er spørgsmålet, om en sådan adgang til forflyttelse og afskedigelse kan accepteres i forhold til udnævnte kredsdommere i Grønland.

På den ene side kan det navnlig anføres, at en ordning, hvorefter kredsdommerne ansættes på tilsvarende vilkår som dommerfuldmægtige og retsassessorer, vil betyde, at den overvejende del af retsplejen i Grønland også i fremtiden skal forestås af personer, som ikke nyder den personelle uafhængighed, som forudsættes i grundlovens § 64, 2. pkt., for udnævnte juridiske dommere.

Det kan *på den anden side* anføres, at den personelle uafhængighed i grundlovens § 64, 2. pkt., alene omfatter udnævnte juridiske dommere og således ikke dommerfuldmægtige, retsassessorer og lægdommere, jf. pkt. 4 ovenfor. Kredsdommerne bør i denne sammenhæng sidestilles med

dommerfuldmægtige, retsassessorer og lægdommere og ikke med udnævnte juridiske dommere. Det bemærkes herved, at kredsdommerne ikke vil have nogen juridisk kandidatuddannelse, men en teoretisk og praktisk uddannelse af 1½ års varighed, jf. pkt. 5 ovenfor.

Det kan endvidere anføres, at kredsretterne efter den gældende retsplejeordning i Grønland beklædes af dommere, som kan afskediges administrativt af landsdommeren i tilfælde af grov eller gentagen forsømmelse, eller hvis den pågældende i øvrigt viser sig uegnet til at bestride hvervet, jf. pkt. 2 ovenfor. Et ansættelsesværn for de grønlandske kredsdommere svarende til dommerfuldmægtige og retsassessorer vil således indebære en væsentlig styrket beskyttelse af kredsdommerne mod uanmodet afskedigelse og forflyttelse.

Hertil kommer, at den nuværende ordning har været gældende fra før grundlovsændringen i 1953. Der blev i forbindelse med grundlovsrevisionen ikke - i modsætning til det, som Poul Andersen og Alf Ross ellers havde anbefalet - indsat en særlig bestemmelse i grundloven om afskedigelse og forflyttelse af dommere i Grønland for at undgå problemer vedrørende ordningens forenelighed med grundloven, jf. pkt. 3 ovenfor.

På den anførte baggrund må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at det næppe vil være i strid med grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som dommerfuldmægtige og retsassessorer. Det ligger imidlertid fast, at det vil være i bedre overensstemmelse med de hensyn, der ligger bag grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som for udnævnte juridiske dommere. ”

Retsvæsenkommissionen har efterfølgende på ny rejst spørgsmålet om forflyttelse af kredsdommere over for Justitsministeriet.

Baggrunden er, at en nærmere undersøgelse af den gældende ordning viser, at der ikke i den grønlandske retsplejelov kan antages at være hjemmel til at forflytte kredsdommere i videre omfang, end hvad der følger af grundlovens § 64, 2. pkt., dvs. i tilfælde, hvor en omordning af domstolene finder sted.

Hertil skal Justitsministeriet bemærke følgende:

I pkt. 8 i notatet af 16. september 1999 (citeret ovenfor) anføres bl.a., at det ”efter Justitsministeriets opfattelse ... næppe vil være i strid med grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som dommerfuldmægtige og retsassessorer.” Denne vurdering bygger bl.a. på, at det ansættelsesværn, som kommissionen lægger op til, vil indebære ”en væsentlig styrket beskyttelse af kredsdommerne mod uanmodet afskedigelse og forflyttelse.”

Samtidig anføres i notatet, at det ”ligger ... fast, at det vil være i bedre overensstemmelse med de hensyn, der ligger bag grundloven, hvis fastansættelse af kredsdommere sker på samme vilkår som for udnævnte juridiske dommere.”

Den nævnte forudsætning i notatet om, at den nye ordning også for så vidt angår forflyttelse vil indebære en væsentlig styrket beskyttelse i forhold til den gældende ordning, er efter de nu foreliggende oplysninger ikke korrekt. Det skyldes, at adgangen til forflyttelse i dag ikke kan antages at omfatte andre tilfælde end omordninger af domstolene. Den ordning, som der lægges op til, vil derfor tværtimod indebære en forringelse for kredsdommerne i forhold til gældende ret.

På den baggrund finder Justitsministeriet – som tidligere meddelt kommissionen – at den påtænkte ordning ikke bør gennemføres for så vidt angår forflyttelse.

Det tilføjes, at de nu foreliggende oplysninger efter Justitsministeriets opfattelse ikke har betydning for vurderingen af den ordning vedrørende afskedigelse af kredsdommere, som kommissionen lægger op til. Justitsministeriet kan således med hensyn til dette spørgsmål henholde sig til det, som er anført i notatet af 16. september 1999.

Frank Jensen
(sign.)

/

Lars Bay Larsen
(sign.)

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 20. september 2002
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2002-751-0050
Dok.: HVE20282

NOTITS

om

forholdet mellem grundlovens § 64, 2. pkt., og forskellige modeller til domstolsstruktur i Grønland.

1. Indledning.

Ved brev af 2. juli 2002 har formanden for Den grønlandske Retsvæsenkommission anmodet Justitsministeriet om en udtalelse om visse forfatningsretlige spørgsmål i forbindelse med kommissionens overvejelser om den fremtidige struktur i Grønland.

Til brug for Justitsministeriets overvejelser har formanden vedlagt en kopi af betænkningss afsnittet vedrørende kredsretterne.

Under pkt. 2 redegøres for grundlovens § 64, 2. pkt. Pkt. 3 indeholder en kort beskrivelse af kommissionens 7 modeller til en fremtidig domstolsstruktur i Grønland. Pkt. 4 indeholder Justitsministeriets vurdering af forholdet mellem disse modeller og grundlovens § 64, 2. pkt.

2. Grundlovens § 64, 2. pkt.

2.1. Grundlovens § 64 har følgende ordlyd:

”§ 64. Dommerne har i deres kald alene at rette sig efter loven. De kan ikke afsættes uden ved dom, ej heller forflyttes mod deres ønske, uden for de tilfælde, hvor en omordning af domstolene finder sted. Dog kan

den dommer, der har fyldt sit 65. år, afskediges, men uden tab af indtægter indtil det tidspunkt, til hvilket han skulle være afskediget på grund af alder.”

Grundlovens § 64, 2. pkt., gælder kun for udnævnte dommere. Konstituerede dommere og dommerfuldmægtige er således ikke efter grundloven beskyttet mod afsked eller forflyttelse. Efter grundlovens § 64, 2. pkt., kan dommere uden for de tilfælde, hvor en omordning af domstolene finder sted, ikke forflyttes mod deres ønske. Er der ikke tale om en omordning af domstolene, kan dommeren således kræve at forblive i sin hidtidige stilling.

Beskyttelsen mod afskedigelse og forflyttelse er centrale elementer til sikring af dommers personlige uafhængighed i forhold til regering og Folketing. Den sikrer mod, at der ved trussel om afsked eller forflyttelse kan lægges pres på dommere, ligesom den sikrer mod ansættelsesretlig forfølgelse af dommere, der træffer ”ubekvemme” afgørelser.

Selv om grundlovsbeskyttelsen navnlig tager sigte på indgreb fra regeringens og Folketingets side, er bestemmelsen efter sin ordlyd ikke begrænset hertil. Hensynet bag bestemmelsen taler også for, at den enkelte dommer skal være beskyttet mod tvungen forflyttelse, der besluttet af landsretspræsidenter, byretspræsidenter, administrerende dommere eller af andre inden for domstolenes egne rækker, der har med personaleadministration at gøre, jf. herved Retsplejerådets betænkning nr. 1299/1995 om en rejsedommerordning, s. 20.

Grundlovens § 64 beskytter ikke kun mod stedlig forflyttelse. Ændringer i arbejdsopgaverne kan være så omfattende, at der i realiteten er tale om en anden stilling, jf. herved UfR 1923.821 H.

2.2. Poul Andersen anfører i Dansk Statsforfatningsret, (1954), s. 582, følgende om forflyttelsesbe-grebet i grundlovens § 64:

”Det gør ikke efter Grl. § 64, 2. Pkt. nogen Forskel, om Forflyttelsen er til et bedre eller ringere, højere eller lavere Embede, om den er til et Dommerembede eller til et Embede indenfor Forvaltningen. Dommeren afgør i alle Tilfælde selv, bl.a. under Hensyn til sine individuelle Forhold, om han vil overtage et ny Embede.

En Ændring af de under et Dommerembede hørende Tjenesteforretninger, herunder en Forøgelse af Retskredsens Omraade, kan være saa Væsentlig, at de maa sidestilles med Forflyttelse. En saa vidtgaende Ændring, der ingenlunde altid kan anses for en Omordning af Domstolene, kan derfor ikke indføres mod Dommerens Ønske. Hvis Dommeren ved Ansættelsen er gaaet ind paa, at en bestemt angiven Ændring senere kan indføres, kan han formentlig ikke senere modsætte sig Ændringen; thi Forflyttelse er kun udelukket, naar den er mod Dommerens Ønske; men et almindeligt Forbehold ved Ansættelsen om, at Dommeren skal være forpligtet til at finde sig i Ændringer, er ikke tilstrækkeligt.”

Om spørgsmålet kan i øvrigt henvises til Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udg. v. Peter Germer (1973), s. 164f, Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. udg. v. Ole Espersen

(1980), s. 546 og 553, Peter Germer, Statsforfatningsret, 3. udg. (2001), s. 174f, samt Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 2, 3. udg. (2001), s. 103,

2.3. I Retsplejerådets betænkning nr. 1299/1995 om en rejsedommerordning diskuteres en sådan ordnings forenelighed med grundlovens § 64. I relation til spørgsmål om forflyttelse af de enkelte rejsedommere anføres følgende på s. 21:

”Ved afgørelsen af, om der i et konkret tilfælde foreligger forflyttelse af en tjenestemand, må udgangspunktet tages i en række momenter, der i den konkrete situation skønsmæssigt må afvejes mod hinanden. Kernen i de relevante momenter er en sammenligning mellem stillingens faktiske forhold før og efter en foretaget ændring. Den formelle beskrivelse af stillingen spiller også en rolle, og det er af betydning, hvilke ændringer en tjenestemand burde have forudset, fordi beskrivelsen af stillingen i lovregler, opslag eller ansættelsesbrev har gjort det klart for vedkommende, at bestemte ændringer måtte forudses, jf. Betænkning nr. 483/1969 om tjenestemandsløven, s. 22f, og Bent Christensen i Betænkning nr. 320/1962 om administrationen af arbejds- og sociallovgivningen, s. 107.

Rejsedommerne er ansat særligt med henblik på udførelsen af opgaver som beskikkede dommere, og en sådan beskikkelse udgør herefter ikke en ændring i stillingens almindelige vilkår og derfor heller ikke en forflyttelse.”

For så vidt angår rejsedommerordningens generelle forenelighed med grundloven anføres følgende på s. 22:

”Det er således et spørgsmål, om grundlovens regel om beskyttelse af dommere mod forflyttelse må antages at bygge på en forudsætning om, at domstolsorganisationen i et vist omfang skal have en geografisk opdeling. I hvert fald synes grundlovsbestemmelsen at måtte være til hinder for, at domstolene organiseres i en eller flere store retskredse, men med pligt for de enkelte dommere til efter nærmere bestemmelse at gøre tjeneste ved geografisk afgrænsede dele af retskredsen.

I modsat fald ville man ved ændringer af domstolenes geografiske organisering ved lov kunne skabe en situation, hvor grundlovens beskyttelse af dommerne mod stedlig forflyttelse reelt ville miste sin praktiske betydning.

Fastlæggelsen af rækkevidden af en sådan forudsætning, der ikke ses at være omtalt i den juridiske litteratur eller at have givet anledning til lovgivningsmæssige overvejelser eller retssager, er dog forbundet med betydelig tvivl.

En ordning kan imidlertid have en så begrænset karakter, at grundlovens generelle forudsætninger vedrørende domstolenes geografiske organisering ikke fraviges. En rejsedommerordning, der alene omfatter et meget begrænset antal byretsdommere, ændrer således ikke ved den grundlæggende inddeling af landet i byretskredse. Ved vurderingen af, hvad der i denne sammenhæng er tilladeligt, bør der imidlertid ikke kun ses på antallet af dommere, som ordningen omfatter, men også på de formål, ordningen tjener, og dens nærmere udformning, herunder på eventuelle misbrugsmuligheder.”

Herefter anføres, at rejsedommerordningen kun angår et meget begrænset antal dommere, at ordningen ikke frembyder misbrugsmuligheder, da administrationen ligger hos domstolene selv, at ordningen snarere understøtter en geografisk opdeling af byretterne, end udhuler den, ved gennem en midlertidig ressourcemæssig styrkelse at forhindre en forhøjelse af sagsbehandlingstiden, jf. betænkningen, s. 23, og at ordningen derfor ikke er i strid med grundlovens § 64, 2. pkt.

3. Kommissionens forslag til en fremtidig struktur i Grønland.

Af betækningsafsnittet vedrørende kredsretterne fremgår det, at der aktuelt er 18 retskredse i Grønland. Hver kredsret har én kredsdommer, på nær Nuuk, hvor der er 2, samt Ivittuut og Kangaatsiaq, der bliver betjent fra Aasiaat og Paamiut.

Det bemærkes i den forbindelse, at landsdommeren i Grønland i dag kan ændre antallet af kredsdommere, idet denne kan bestemme, at to eller flere retskredse skal have fælles kredsdommer eller kredsdommere, og at der i en retskreds skal være mere end en kredsdommer.

I betækningsafsnittet beskrives en foreslået model til den fremtidige struktur i Grønland. Denne model indebærer, at samtlige retskredse bevares. Herudover indebærer den, at 11 af de 18 retskredse har en kredsdommer, som bor i den by, hvor kredsretten har sæde (Qaqortoq, Nuuk, Maniitsoq, Sisimiut, Aasiaat, Ilulissat, Uummanaq, Upernavik, Qaanaaq, Tasiilaq og Illoqqortoormiut), mens 7 retskredse ikke har en lokalt bosiddende kredsdommer (Nanortalik, Narsaq, Paamiut, Ivittuut, Kangaatsiaq, Qasigiannuguit og Qeqertarsuaq).

Udover den foreslåede model opstiller kommissionen 6 modeller for en fremtidig struktur i Grønland. Disse er i betækningsafsnittet beskrevet på følgende vis:

”Model 1: Lokale dommere

Modellen består i, at samtlige retskredse bevares, og at de alle – på nær Ivittuut og Kangaatsiaq – har en kredsdommer, som er bosiddende i den by, hvor kredsretten har sit sæde.

...

Model 2: Delvist lokale dommere

Modellen består i, at samtlige retskredse bevares, og at de større retskredse har en fastboende kredsdommer, hvorimod de mindre nabo-retskredse deler kredsdommere to og to, således at fire retskredse – udover Ivittuut og Kangaatsiaq – ikke har en lokalt bosiddende kredsdommer.

...

Model 3: Regionale dommere

Modellen består i, at samtlige retskredse bevares, men at Grønland inddeles i 5 regioner. I hver region, er der ansat henholdsvis 2 eller 3 dommere. De pågældende dommere vil alle være bosiddende i regionens største by, hvorfra de rejser ud og servicerer de øvrige retskredse i regionen, der således ikke har fastboende dommere.

...

Model 4: Centrale dommere

Modellen indebærer, at samtlige retskredse bevares, men at alle dommere udnævnes for samtlige retskredse og placeres centralt i Nuuk, hvorfra de betjener hele landet.

...

Model 5: Regionale retskredse

Modellen er en variant af model 3, men i stedet for at inddele Grønland i et antal regioner, hvor hver region består af en eller flere retskredse, indebærer modellen, at der gennemføres en sammenlægning af retskredse.

Sammenlægningen kan f.eks. gennemføres på den måde, at antallet af retskredse reduceres fra de nuværende 18 til 5 [eller 3].

...

Som i model 3 forudsættes det således som udgangspunkt, at kredsdommerne samles i den største by inden for det område, de er udnævnt, og at de herfra med passende mellemrum rejser ud og sætter retten i de forskellige andre byer inden for området (regionen/retskredsen).

...

Navnlig ved sammenlægningen til 3 retskredse, vil det dog ikke være udelukket, at én eller flere kredsdommere forflyttes fra den største by i retskredsen til den næststørste eller en anden by indenfor kredsen, hvor der måtte vise sig at være et særligt behov for at have en fast kredsdommer.

...

Kompetencen til at træffe bestemmelse om, at en kredsdommer skal forflyttes fra en by til en anden inden for den retskreds, hvor pågældende er udnævnt, forudsættes henlagt til enten landsdommeren i Grønland eller dommeren ved Retten i Grønland.

...

Model 6: Én retskreds med lokale, delvist lokale eller regionale dommere

Modellen indebærer, at de nuværende 18 retskredse sammenlægges til én retskreds, der dækker hele Grønland.

...

Dommerne uden juridisk kandidateksamen vil enten kunne placeres lokalt svarende til model 1, delvist lokalt svarende til model 2 eller regionalt svarende til model 3 og 5. Dommeren ved Retten i Grønland forudsættes placeret i Nuuk, mens jurister i øvrigt kan placeres centralt eller regionalt.

...

Det vil således efter modellen være muligt at flytte såvel dommere uden juridisk kandidateksamen som øvrigt personale fra et afdelingskontor til et andet eller fra og til hovedkontoret. Forflyttelse indenfor retskredsen mellem afdelingskontorer indbyrdes eller mellem et afdelingskontor og hovedkontoret i Nuuk forudsættes at kunne ske efter nærmere fastlagte retningslinier, herunder navnlig på grund af ændringer i befolkningstallet og dermed sagstallet eller, hvor det af personlige grunde måtte ønskes eller være ønskeligt.

...

Kompetencen til at forflytte dommerne uden juridisk kandidateksamen forudsættes henlagt til dommeren ved Retten i Grønland, alternativt landsdommeren i Grønland.”

Det er under et møde med sekretariatet for kommissionen overfor Justitsministeriet oplyst, at model 6 ikke vil indebære en adgang til at flytte dommere i videre omfang, end hvad der følger af enten model 2, 3 eller 5.

4. Justitsministeriets vurdering.

Ved vurderingen af forholdet mellem grundlovens § 64, 2. pkt., og de nævnte modeller må der efter Justitsministeriets opfattelse lægges vægt på de samme generelle synspunkter, som er anført i Retsplejerådets betænkning nr. 1299/1995 om en rejsedommerordning, jf. pkt. 2.3 ovenfor. Der skal således ved denne vurdering lægges vægt på antallet af dommere, som modellen omfatter, de formål, modellen tjener, samt modellens nærmere udformning, herunder eventuelle misbrugsmuligheder.

I den forbindelse må det også indgå, at de særlige forhold i Grønland – som geografisk set udgør et meget stort område med et relativt begrænset befolkningsantal – med betydelig styrke taler for, at der kan indføres fleksible ordninger med hensyn til den grønlandske domstolsstruktur.

På den baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at model 1-3 samt den foreslåede model – som skitseret i kommissionens udkast – vil være forenelige med grundlovens § 64, 2. pkt.

Med hensyn til model 5 og 6 kan de beskyttelseshensyn, der ligger bag grundlovens § 64, 2. pkt., tale for ikke at anvende disse modeller. Uanset dette er Justitsministeriet imidlertid – henset til de særlige grønlandske forhold – mest tilbøjelig til at mene, at også disse modeller vil være forenelige med grundlovens § 64, 2. pkt.

Derimod kan det – selv henset til de særlige grønlandske forhold – efter Justitsministeriets opfattelse give anledning til betydelig tvivl, om den nævnte model 4 ville være forenelig med grundlovens § 64, 2. pkt., idet den efter det oplyste ville indebære, at den enkelte dommer frit kunne flyttes inden for hele det grønlandske område.

DEN GRØNLANDSKE RETSVÆSENSKOMMISSION
Formand Per Walsøe

Ilulissat den 21. september 2002
Journal.nr.

Direktoratet for Kriminalforsorgen
Strandgade 100
1401 København K.
Telefon 32 68 40 00 - Telefax 32 68 41 49
p.t. Hotel Arctic, Ilulissat, fax nr. 00299-94 39 24

Fax nr. 0045-33 93 35 10

Justitsministeriet
Afdelingschef Lars Bay Larsen
Slotsholmsgade 10
DK-1216 København K.

Vedr.: Den Grønlandske Retsvæsenkommission

I mit brev af 2. juli 2002 anmodede jeg ministeriet om at besvare nogle spørgsmål om, hvorvidt de af kommissionen overvejede modeller for retsvæsenets fremtidige struktur kunne give anledning til problemer i forholdet til Grundloven eller eventuelt Den Europæiske Menneskeretskonvention.

Ved starten af kommissionens møde i Ilulissat den 20. ds. fik jeg af fuldmægtig Lene Aagaard overladt Justitsministeriets notits af 20. september 2002 om forholdet mellem Grundlovens § 64, 2. punktum og forskellige modeller til domstolsstruktur i Grønland. Lene Aagaard oplyste mig samtidig om, at notitsen måtte tages med det forbehold, at den endnu ikke havde været forelagt for departementschefen.

I anledning af den modtagne notits skal jeg gøre en bemærkning om det afsnit, der er anført på side 5 umiddelbart før Justitsministeriets vurdering. Det er dér anført, at det under et møde med sekretariatet for kommissionen over for Justitsministeriet er oplyst, at model 6 ikke vil indebære en adgang til at flytte dommere i videre omfang, end hvad der følger af enten model 2, 3 eller 5. Denne forudsætning er ikke helt korrekt. De forskellige modeller er beskrevet i det betænkningssafnit, jeg den 2. juli sendte ministeriet, og jeg skal her alene bemærke, at kredsdommerne i model 6 er tænkt at kunne forflyttes i hele landet, altså overalt i Grønland efter kriterier svarende til den danske retsplejelovs §54, stk. 3 og 4, hvilket ikke er tilfældet efter modellerne 2, 3 eller 5.

Jeg skal tilføje, at den modtagne notits ikke berører spørgsmålet om forholdet til Den Europæiske Menneskeretskonvention. Jeg bemærker også, at fuldmægtig Freja Thorsboe over for fuldmægtig Henrik Elmquist efter fremsendelsen af mit brev af 2. juli 2002 på min foranledning ligeledes anmodede om, at det indgik i ministeriets overvejelser, hvorvidt ordningen med midlertidige beskikkelser af kredsdommere i tilfælde af forfald, ledighed i stillingen mv. kunne give anledning til problemer i forhold til Grundloven, jf. betænkningen side 85.

Med venlig hilsen

Per Walsøe
(sign.)

AFDELINGSCHEF
LARS BAY LARSEN

Den Grønlandske Retsvæsenkommission
Formand Per Walsøe

Dato: 23. september 2002
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2002-751-0050
Dok.: HVE20295

Kære Per Walsøe.

Ved fax af 20. september 2002 sendte Justitsministeriet – med 14 dages beklagelig forsinkelse – en notits af samme dato om forholdet mellem grundlovens § 64, 2. pkt., og forskellige modeller til domstolsstruktur i Grønland.

Notitsen er først i dag godkendt af departementschef og minister.

Jeg har efterfølgende modtaget dit brev af 21. september 2002.

I brevet oplyser du, at den forudsætning, der er anført i notitsen, side 5, med hensyn til model 6, ikke er helt korrekt. Model 6 ville således indebære, at den enkelte dommer vil kunne flyttes inden for hele det grønlandske område.

På den baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at det også for så vidt angår model 6 – ligesom model 4 – kan give anledning til betydelig tvivl, om denne model vil være forenelig med grundlovens § 64, 2. pkt.

Med hensyn til det rejste spørgsmål om, hvorvidt en ordning med midlertidige beskikkelser af kredsdommere i tilfælde af forfald, ledighed i stillingen mv. indebærer problemer i forhold til grundloven, er det Justitsministeriets opfattelse, at en ordning af denne karakter ikke rejser forfatningsretlige spørgsmål. Justitsministeriet skal i den forbindelse henvise til, at der findes regler af tilsvarende karakter i retsplejelovens §§ 44-44 d.

Endelig kan jeg oplyse, at de i notitsen beskrevne modeller – som det allerede blev tilkendegivet på vores møde den 17. juni 2002 – ikke ses at give anledning til overvejelser om forholdet til Den Europæiske Menneskeretskonvention.

Jeg håber, at I får et godt afsluttende møde.

Med venlig hilsen

Lars Bay Larsen
(sign.)

DEN GRØNLANDSKE RETSVÆSENSKOMMISSION
Sekretariatet

31. maj 1996

Notat

om

De generelle principper for overførsel af kompetence til hjemmestyret under den gældende hjemmestyreordning.

Med baggrund i lov om Grønlands hjemmestyre med tilhørende bemærkninger og i kommissionsbetænkningen, der lå til grund for hjemmestyrelovens udformning, gives i det følgende en beskrivelse af de muligheder, hjemmestyreloven indeholder for overførsel af kompetence til hjemmestyret, og de begrænsninger for sådan overførsel, der følger af rigsenshedens opretholdelse, jf. hjemmestyrelovens § 1.

I. Hjemmestyreområder.

Hovedformålet med indførelsen af hjemmestyret er at overføre kompetence og dermed ansvar fra danske politiske myndigheder til grønlandske politiske myndigheder, som ikke alene skal forvalte de samfundsopgaver, som overtages fra staten, men også fastsætte de regler, der skal gælde for forvaltningen, og varetage et selvstændigt økonomisk ansvar for opgavernes løsning.

Hjemmestyrelovens §§ 4 og 5.

./.
Loven opregner i et bilag en liste over de sagsområder, som kan overgå til hjemmestyrets lovgivende og administrative myndighed, jf. det vedlagte bilag.

Listen er udtryk for omfanget af den kompetence, Folketinget kan komme til at afgive, og for omfanget af de opgaver, hvor tilskudsfinansiering kan blive aktuel. (Bet. p.25.)

Denne liste er i dag, 18 år efter hjemmestyrets indførelse, i det væsentlige udtømt, med sundhedsvæsenets overførsel fra 1992 som den seneste områdeoverførsel. (Delområder som f.eks. arbejdsmiljølovgivning og fiskekvalitetskontrol er ikke ønsket overtaget af hjemmestyret, hvorfor dansk lovgivning her fortsat er gældende. Endvidere er diverse erhvervsregulerende lovgivning, f.eks. aktieselskabslovgivning, bank- og sparekasselovgivning, af hjemmestyret ønsket opretholdt som dansk lovgivning af hensyn til retsenheden mellem Danmark og Grønland, jf. nærmere nedenfor.)

Hjemmestyret har således i dag den lovgivende og administrative myndighed over stort set alle de områder, som berører den grønlandske borgers dagligdag, og dermed er den autonomi, som hjemmestyrekommissionen forudsatte for hjemmestyreordningen, fuldbyrdet.

Hjemmestyrelovens § 7.

Kommissionen har ikke ved opstillingen af listen tilsigtet at udelukke, at også andre områder efter aftale mellem rigsmyndighederne og hjemmestyret kunne overgå til hjemmestyret, hvis den fremtidige udvikling skulle gøre listen mindre relevant. § 7 hjemler dette, således at rigsmyndighederne efter forhandling og med tilslutning fra hjemmestyret ved lov kan bestemme overførsel af sagsområder, der ikke er nævnt i bilaget.

Det tilføjes udtrykkeligt i bestemmelsen, at afgørelsen af, hvilke sagsområder, der således kan overgå ved lov i medfør af § 7 "træffes ud fra hensynet til rigsenheden og til, at hjemmestyret får en udstrakt indflydelse på områder, der særligt berører grønlandske forhold".

Med disse udtrykkelige (og fra § 1 gentagne) forbehold får bestemmelsen karakter af en opsamlingsbestemmelse for sagsområder, der ikke kan rubriceres under listens emner, hvorimod bestemmelsen ikke vil kunne rumme en væsentlig kvalitativ udvidelse af den ved hjemmestyreordningen forudsatte autonomi.

Som eksempel på områder, der i praksis har kvalificeret til overførsel efter § 7, kan nævnes Lov for Grønland om sommertid, (L.nr. 817 af 19.december 1989), og Lov om et særligt grønlandsk flag, (L.nr. 222 af 6.juni 1985), L.nr. 1012 af 19. december 1992 om ekspropriation på sagsområder, der henhører under Grønlands Hjemmestyre.

Tilskudsfinansiering.

Det var klart for hjemmestyrekommissionen, at mange af de på ovennævnte liste anførte sagsområder var så kapitalkrævende, at der ikke i Grønland i mange år frem ville kunne genereres midler til at forvalte dem. Det var derfor magtpåliggende at sikre, at økonomien ikke skulle blive en hindring for, at hjemmestyret fik et reelt indhold: lovgivningsmagt og bevillingsmyndighed skulle følges ad. Ved overførsel af sådanne kapitalkrævende områder, sikrer hjemmestyreloven, (§5), at tilskud til disse sagsområder samtidig fastsættes ved lov.

Kommissionen - og den efterfølgende praksis for tilskudsfinansieringen tager udgangspunkt i, at staten hverken skal opnå besparelser eller have merudgifter ved overgangen til hjemmestyret. Tilskuddets størrelse fastsættes således med udgangspunkt i de udgifter, staten hidtil har haft til de pågældende opgaver, og ydes som et bloktilskud.

Ud fra opfattelsen, at lovgivningskompetence og bevillingsmyndighed bør følges ad, kan overførsel af tilskudsfinansierede områder kun ske ved en såkaldt bemyndigelseslov, hvorved Folketinget udstikker en ramme i form af nogle få hovedprincipper for det pågældende område, men overlader den nærmere regelfastsættelse til Landstinget i form af landstingsforordninger. Rigsmyndighederne har fortsat ansvaret for, at bemyndigelseslovens rammer overholdes.

De enkelte elementer af opgavefinansieringen indgår i de årlige bloktilskud, som ydes under ét som et samlet generelt tilskud, som således ikke er øremærket til bestemte områder. Herved har de grønlandske myndigheder, med de summariske begrænsninger, der almindeligvis ligger i en bemyndigelseslov, en betydelig frihed i prioriteringen af sine samlede opgaver.

Som ovenfor nævnt kæder kommissionen grænserne for tilskudsordningen nøje sammen med bilaget til hjemmestyreloven som udtryk for omfanget af de opgaver, hvor tilskudsfinansiering kan blive aktuel.

II. Rigsenheden. (Kommissionen og hjemmestyreloven anvender denne terminologi (begrundet i bet.p.17) fremfor det nu ofte anvendte udtryk "Rigsfællesskabet").

Hjemmestyreloven bygger på den forudsætning, at rigsenheden bevares. (se nærmere bet. p.17ff)

Dette indebærer,

at Grønland også efter hjemmestyrets indførelse forbliver en del af Danmarks rige, for hvilken grundloven gælder

at suveræniteten fortsat alene ligger hos rigets myndigheder (regering og folketing),

at kun en del af rigsmyndighedernes kompetence kan overføres til hjemmestyret, og at kun sagsområder, der alene vedrører Grønland, men ikke angår riget som helhed eller andre dele af riget, kan overgå til hjemmestyret.

Kommissionen anfører endvidere:

Rigsenheden indebærer imidlertid også en afgørende, om end lidt mindre håndgribelig, forudsætning af politisk-moralsk karakter om indbyrdes solidaritet mellem rigets forskellige dele, hvilket bl.a. indebærer gensidig støtte og vilje til i vigtigere spørgsmål at tage fornødent hensyn til helhedens interesse.

Kommissionen afgrænser på denne baggrund (p.23) de områder, hvor kompetencen ligger hos rigsmyndighederne og ikke kan henlægges til hjemmestyret,

a) udfra grundlovsbestemte forudsætninger

- statsforfatningen (herunder bl.a. de øverste statsmyndigheder, valgret og valgbarhed til folketinget, **retsplejen, frihedsrettighederne**)
- forholdet til udlandet (herunder bl.a. indgåelse af traktater)
- rigets finanser
- forsvar
- **strafferetspleje og fængselsvæsen**¹

b) **visse fundamentale retsprincipper anses endvidere som fælles for riget, selvom de ikke alle er nedfældet i grundloven**, og skal respekteres af hjemmestyret:

- **de almindelige principper for person-, familie-, og arveret samt formueret.**
- princippet om magtfordrejning
- visse retsgarantier

Hjemmestyreloven opregner ikke de områder, som ikke kan overføres til hjemmestyret. Den nævner (§11) rigsmyndighedernes kompetence i forhold til udlandet. Det fastslås endvidere (§10), at hjemmestyret er undergivet de forpligtelser, der følger af traktater og andre internationale regler, som til enhver tid er bindende for riget, samt at rigsmyndighederne kan pålægge hjemmestyret at foretage de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre overholdelsen heraf.

At disse områder ikke kan overtages af hjemmestyret er ikke til hinder for, at der fortsat kan gives særlige bestemmelser (danske folketingslove for Grønland), der tager fornødent hensyn til de grønlandske forhold, **men sådanne bestemmelser må ikke fjerne sig længere fra retstilstanden i den øvrige del af riget end de lokale forhold nødvendiggør.**

Eksempler på sådanne danske særlove for Grønland er: Retsplejelov, kriminallov, færdselslov, arbejdsmiljølov, arvelov, lov om pant, våbenlov.

c) For fuldstændighedens skyld skal nævnes den konsekvens af rigsenheden som er draget ved **hjemmestyrelovens §8**, som fastsætter en fælles beslutningskompetence for hjemmestyret og rigsmyndighederne vedrørende forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af "de ikke-levende ressourcer".

Bestemmelsen er udtryk for et politisk kompromis, jf. nærmere bet. p.65 ff.

III. Retsenhed.

Der kan af det ovenstående uddrages en almen forudsætning om retsenhed i videst mulig ud-

¹ det fremgår af en fodnote i bet. p.23, at forvaltningen af kriminalforsorgen godt kunne henlægges under hjemmestyret.

strækning mellem Grønland og Danmark i den forstand, at de fundamentale vilkår for det at være borger i riget skal være ens i Grønland og Danmark.

I mange tilfælde kommer et ønske om sådan retsenhed udtrykkelig til orde fra hjemmestyrets side, f.eks. når det gælder dansk lovgivning af betydning for erhvervsudøvelsen i Grønland: udenlandske investorer skal ikke mødes med et fremmed system, men et velkendt vestligt system, som den danske lovgivning er et udtryk for.

./.
Et billede af den faktiske, kvantitative retsenhed mellem Danmark og Grønland kan gives i form af den vedlagte oversigt over de områder, hvor dansk lovgivning i dag er gældende for Grønland og således underlagt dansk ministeransvar.

Oversigten omfatter dansk lovgivning 1) sat i kraft for Grønland ved kgl. anordning og 2) særlige lovgivning for Grønland, medens ovennævnte bemyndigelseslovgivning ikke er medtaget i denne sammenhæng.

De retsanvendende myndigheder i Grønland baserer sig på denne lovgivning, - såvel som på hjemmestyrelovgivningen.

Hvis områderne for henholdsvis hjemmestyrelovgivning og rigslovgivning ikke er velafgrænsede, opstår fortolkningstvivl og "gråzoner" med deraf følgende retskonflikter, som ikke gavner nogen del af samfundet.

IV. Hjemmestyreloven for Færøerne fra 1948 er i de statsretlige hovedtræk at sammenligne med lov om Grønlands hjemmestyre, men er på visse punkter anderledes. Specielt med hensyn til omfang og definition af sagsområder, der kan overgå til færøske særanliggende, er der væsentlige forskelle til den grønlandske lov, hvorfor erfaringer fra hjemmestyreordningen for Færøerne ikke umiddelbart kan tjene som paradigma.)

V. Lov om Grønlands hjemmestyre er blevet til i en politisk proces i kommissionen, jf. dennes sammensætning, og kommissionens lovforslag er efter vedtagelse i landsråd og Folketing lagt ud til vejledende folkeafstemning i Grønland, og derefter ved lov sat i kraft den 1. maj 1979.

Af foranstående beskrivelse fremgår, at det grønlandske retsvæsen og dets myndigheder ikke er nævnt i hjemmestyreloven eller det tilhørende bilag, og at det af kommissionsbetænkningen fremgår, at man - uden at specificere justitsvæsenets enkelte elementer - så det som en indlysende grundlovsbestemt forudsætning, at dette var et rigsansliggende og et væsentligt fundament for rigsenheden.

Det må konstateres, at der af loven og dens forudsætninger alene kan udledes den mulighed, der ligger i en overførsel af forvaltningen af kriminalforsorgen, men ikke lovgivningskompetencen for denne.

Bilag 1

Sagsområder, der ifølge bilaget til lov om Grønlands hjemmestyre kan overgå til hjemmestyret.

1. Grønlands styrelsesordning
2. Styrelsesordningen for kommunerne
3. Skatter og afgifter
4. Folkekirken og de fra folkekirken afvigende trossamfund
5. Fiskeri på territoriet, jagt, landbrug og renavl
6. Fredning
7. Landsplanlægning
8. Nærings- og konkurrencelovgivning, herunder også lovgivning om restaurations- og hotelvirksomhed, regler om alkoholholdige drikke samt regler om lukketid
9. Sociale forhold
10. Arbejdsmarkedsforhold
11. Undervisning og kultur, herunder erhvervsuddannelse
12. Erhvervsforhold i øvrigt, herunder statens fiskeri og produktionsvirksomhed, erhvervsstøtte og erhvervsudvikling
13. Sundhedsvæsen
14. Lejelovgivning, boligstøtte og boligforvaltning
15. Vareforsyning
16. Intern passager- og godsbefordring
17. Miljøbeskyttelse

Bilag 2:

**Oversigt
over
områder, hvor Folketingslovgivning er gældende for Grønland.**

(Nummerering efter Lovregisterafsnit)

1.

Aktieselskaber

Anpartsselskaber

Årsregnskabslov

Love om kredit- og pengeinstitutter

Danmarks Nationalbank

Valutaforhold

Formueretlige love: forældelse, veksellov, checklov, mortifikation, gældsbreve, morarenter, køb, aftalelov

Erstatningsansvar.

2. arbejdsmiljø

-

3. arvelov

konkurslov

4. statsinstitutioners arkiver

-

6. atomenergi

7. veterinærvæsen/dyrlægegerning

kødkontrol

husdyrsygdomme

8. pant

ekspropriation

9. ophavsret

patent, mønstre, varemærker, fællesmærker

10. maritim afgrænsning: søterritoriet, fiskeriterritoriet

-

11. forsikringsaftaler

lønmodtagernes garantifond

arbejdsskedeforsikring

12. Det civile beredskab

-

- 13. kreditkøb
  - forbrugeraftaler
  - bogføring
  - revisorlovgivning
  - højhedsret kontinentalsokkel
  - mineralske råstoffer
- 14. Folketingsvalg
  - folkeregistrering
- 15. mønt, mål, vægt
- 16. politikvæsen
  - færdsel
  - pas
  - udlændinge
  - våben
  - fyrværkeri
- 17. radiokommunikation
  -
- 21. retspleje
  - kriminallov
  - offererstatning
- 24. sølov
  - skibsfartens betryggelse
  - måling af skibe
  - skibsregistrering
  - skibes sikkerhed
  - luftfartslov
- 26. traktater
  -
- 27. ægteskab
  - børn
  - adoption
  - myndighed
  - navn
  - legater og fonde
  - registre
- 28. Havmiljølovg.: udenfor 3 sømil

Bilag 3

Sagsområder, der er overtaget af Grønlands hjemmestyre

I. Sagsområder overtaget efter hjemmestyrelovens § 4

Sagsområder overtaget efter hjemmestyrelovens § 4	Dato for overtagelse
Grønlands styrelsesordning	1. maj 1979
Styrelsesordningen for kommunerne	1. maj 1979
Skatter og afgifter	1. januar 1980
Regulering af arbejdskrafttilgangen i Grønland	1. januar 1980
Regulering af erhvervmæssigt grønlandsk fiskeri, fangst m.v.	1. november 1980
Fredning	1. januar 1981
Kompetence til at foretage indgreb i overenskomstmæssigt varslede konflikter f.s.v.a. journalister	1. oktober 1982
Kompetence til at fastsætte bestemmelser om dyrtidsregulering af lønninger m.v. for den del af det private arbejdsmarked i Grønland, hvor lønninger reguleres på grundlag af det grønlandske reguleringspristal	1. december 1983
Næringslovgivning	1. januar 1985
Regulering af den resterende del af erhvervmæssigt fiskeri	1. januar 1985
Efg-elevs retsstilling	1. februar 1985
Kompetence til at foretage indgreb i overenskomstmæssigt varslede konflikter (genetablering af fredspligt) på den resterende del af det offentlige, ikke-statslige arbejdsmarked og på det private arbejdsmarkeds (Thule Air Base delvis undtaget).	1. november 1985
Kompetence til at fastsætte bestemmelser om løn- og ansættelsesforhold i øvrigt på det private arbejdsmarked i Grønland (Thule Air Base delvis undtaget), herunder bestemmelser om dyrtidsregulering af lønninger m.v., der reguleres på grundlag af det danske reguleringspristal.	1. november 1985
Konkurrencelovgivningen	1. januar 1986
Mønstring af søfarende	1. juli 1986
Forsamlingshuse	1. januar 1987
Radiostøjdæmpning og fællesantenner	1. januar 1987
Regulering af jagt og fiskeri af ikke-erhvervmæssig karakter	1. januar 1989
Kompetence til at lovgive om licitation	1. maj 1989
Regelfastsættelse vedr. indgåelse af kollektive overenskomster og aftaler m.v. for personale under hjemmestyret og kommunerne, som ikke er omfattet af hovedaftalen vedr. tjenestemænd i Grønland	1. april 1991
Regelfastsættelse for og tilsyn med produktion af naturtørret fisk til det grønlandske hjemmemarked	1. november 1993
Sagsområder overtaget efter hjemmestyrelovens § 7, jf. § 4	Dato for overtagelse
Stednavne i Grønland - L 555 30/11-1983	1. januar 1984
Regelfastsættelse vedrørende det særlige grønlandske flag - L 222 6/6-1985	6. juni 1985
Regelfastsættelse om sommertid - L 817 19/12-1989	1. januar 1990
Regelfastsættelse vedr. ekspropriation på overtagne sagsområder - L 1012 19/12-1992	19. december 1992
Undersøgelse og udnyttelse af vandkraftressourcer - L 1075 22/12-1993	1. januar 1994
Hunde og dyreværn - L 906 16/12-1998	1. januar 1999

II. Sagsområder overtaget efter hjemmestyrelovens § 5

Sagsområder overtaget efter hjemmestyrelovens § 5	Ikrafttrædelsesdato	Ansvarligt ressortministerium
L 579 29/11-1978 om folkeskolen i Grønland	1. januar 1980	Undervisningsministeriet
L 580 29/11-1978 for Grønland om arbejds- og socialvæsenet	1. januar 1980 ¹⁾	Statsministeriet
L 581 for Grønland om uddannelse af lærere til folkeskolen og om de social-pædagogiske uddannelser ²⁾	1. januar 1980	Undervisningsministeriet
L 583 29/11-1978 om radio- og fjernsynsvirksomhed i Grønland (afløst af L 815 19/12-1989 om radio- og fjernsynsvirksomhed i Grønland)	1. januar 1980	Kulturministeriet
L 584 29/11-1978 for Grønland om fritidsvirksomhed	1. januar 1980	Kulturministeriet
L 587 29/11-1978 om kirken i Grønland (afløst af L 264 6/5-1993 om kirken i Grønland)	1. januar 1980	Kirkeministeriet
L 589 29/11-1978 om biblioteksvæsenet i Grønland	1. januar 1980	Kulturministeriet
L 582 29/11-1978 for Grønland om erhvervsmæssige uddannelser	1. januar 1981	Undervisningsministeriet
L 609 23/12-1980 om folkehøjskoler i Grønland	1. januar 1981	Undervisningsministeriet
L 610 23/12-1980 om museumsvæsenet i Grønland	1. januar 1981	Kulturministeriet
L 612 23/12-1980 for Grønland om arealanvendelse, byudvikling og bebyggelse	1. januar 1981	Statsministeriet
L 134 28/3-1984 om støtte til erhverv i Grønland	1. januar 1985	Erhvervsministeriet
L 135 28/3-1984 for Grønland om produktion og salg af grønlandske produkter	1. januar 1985	Statsministeriet
L 944 23/12-1986 for Grønland om boligforsyning, boligstøtte, leje af boliger m.v.	1. januar 1987	Boligministeriet
L 848 21/12-1988 om Grønlands centrale Lønanvisningsoverførsel til Grønlands hjemmestyre	1. januar 1989	Finansministeriet
L 850 21/12-1988 for Grønland om miljøforhold m.v.	1. januar 1989	Miljø- og Energiministeriet
L 369 6/6-1991 om sundhedsvæsenet i Grønland	1. januar 1992	Sundhedsministeriet
Sagsområder overtaget efter hjemmestyrelovens § 7, jf. § 5	Ikrafttrædelsesdato	Ansvarligt ressortministerium
L 469 6/11-1985 for Grønland om forsyning, trafik, postbesørgelse m.v.	1. januar 1986	Statsministeriet
L 943 23/12-1986 for Grønland om el, vand, varme, brandvæsen, havne, veje, telekommunikation m.v. ³⁾	1. januar 1987	Statsministeriet/Forskningsministeriet ³⁾
L 847 21/12-1988 om Grønlands Fiskeriundersøgelers overførsel til Grønlands hjemmestyre	1. januar 1989	Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Ved L 305 14/5-1991 fastsattes statens tilskud til området, der ved aftale af 21. februar 1991 mellem Statsministeriet og Grønlands hjemmestyre overførte ansvaret for de civile opgaver i lufthavnen ved Sdr. Strømfjord og på forsvarsområdet ved Thule samt ansvaret for Kulusuk flyveplads til Grønlands hjemmestyre med virkning fra den 1. oktober 1991.	1. oktober 1991	Statsministeriet

¹⁾ Reglerne om bistandsvirksomhed for grønlandere i Danmark trådte først i kraft den 1. januar 1981

²⁾ L 581 29/11-1978 blev ophævet med ikrafttrædelsen af L 582 29/11-1978 for Grønland om erhvervsmæssige uddannelser, og området er nu reguleret i denne lov.

³⁾ Ved L 1089 29/12-1997 for Grønland om telekommunikation er telekommunikationsområdet overført til hjemmestyret pr. 1/1-1998, og ved kgl. resolution af 27/10-1997 er ressortansvaret overført fra Statsministeriet til Forskningsministeriet.

STATSMINISTERIET
CHRISTIANSBORG
Prins Jørgens Gård 11, 1218 København K
Telefon 33 92 33 00 – Telefax 33 11 16 65

Dato: 19. November 1997

J.nr. 7010-1/100-1

Formanden for Den grønlandske
Retsvæsenkommission
Højesteretsdommer Per Walsøe
Direktoratet for Kriminalforsorgen
Klareboderne 1
1115 København K

På kommissionens vegne har De i skrivelse af 12.juli 1996 anmodet Statsministeriet om en redegørelse for spørgsmålet om grænserne i forhold til hjemmestyreløvs for Grønland og især i forhold til grundloven for overførsel af henholdsvis retterne, politiet og kriminalforsorgen til Grønlands hjemmestyre.

Statsministeriet har i denne anledning indhentet en udtalelse fra Justitsministeriet.

I besvarelse af Deres anmodning fremsendes hermed kopi af Justitsministeriets skrivelse af 11.november 1997 ledsaget af Justitsministeriets notat om de rejste spørgsmål, idet bemærkes, at Statsministeriet for sit vedkommende kan henholde sig til notatets indhold og konklusioner.

Med venlig hilsen

Kirsten Trolle
(sign.)

CC: Justitsministeriet, ekskl. Bilag

JUSTITSMINISTERIET
Lovafdelingen
SLOTSHOLMSGADE 10
1216 KØBENHAVN K.
33 92 33 40 TELEFAX 33 93 35 10

NFE00149
J. nr. 1996-758/21-0322

Den 11. NOV. 1997

Statsministeriet
Prins Jørgens Gård 11
1218 København K.

Formanden for Den Grønlandske Retsvæsenkommission, højesteretsdommer Per Walsøe, har anmodet Statsministeriet om en udtalelse vedrørende muligheden for efter grundloven og den grønlandske hjemmestyreløvs at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen til hjemmestyret. Statsministeriet har i den forbindelse anmodet Justitsministeriet om en udtalelse.

I den anledning vedlægges et notat om de rejste spørgsmål. Notatets konklusioner er sammenfattet i pkt. 7.

Frank Jensen
(sign.)

/

Torsten Hesselbjerg
(sign.)

NOTAT

om

muligheden for at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland til det grønlandske hjemmestyre**1. Indledning.**

Formanden for Den Grønlandske Retsvæsenkommission, højesteretsdommer Per Walsøe, har anmodet Statsministeriet om en udtalelse vedrørende muligheden for efter grundloven og den grønlandske hjemmestyrelov at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland til hjemmestyret.

Statsministeriet har i den forbindelse anmodet Justitsministeriet om en udtalelse.

I det følgende redegøres for de rejste spørgsmål. Der indledes med en oversigt over hjemmestyreordningen (pkt. 2). Herefter afgrænses problemstillingen (pkt. 3). I pkt. 4-6 undersøges det, om de nævnte områder kan overføres til hjemmestyret. Resultatet af undersøgelsen sammenfattes i pkt. 7.

2. Oversigt over hjemmestyreordningen.

Den grønlandske hjemmestyreordning er etableret ved lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands hjemmestyre.

I lovens § 1, stk. 1, er det fastsat, at Grønland udgør et særligt folkesamfund inden for det danske rige, og at det grønlandske hjemmestyre "inden for rigsenhedens rammer [varetager] grønlandske anliggender efter reglerne i denne lov." Det grønlandske hjemmestyre består af en i Grønland valgt repræsentation, der benævnes landstinget, og en forvaltning, der ledes af et landsstyre, jf. § 1, stk. 2.

Loven indeholder i §§ 4-5 og § 7 nærmere regler om overførsel af sagsområder til det grønlandske hjemmestyre.

Hjemmestyret kan således bestemme, at sagsområder, der er nævnt i bilaget til loven, skal overgå til hjemmestyret, jf. § 4, stk. 1. Hjemmestyret har herefter den lovgivende og administrative myndighed vedrørende det pågældende område, jf. § 4, stk. 2. Med tilsvarende virkning kan rigsmyndighederne efter forhandling med hjemmestyret bestemme, at sådanne sagsområder eller dele af sådanne sagsområder skal overgå til hjemmestyret, jf. § 4, stk. 3. Forskrifter, der vedtages af landstinget og stadfæstes af landsstyrets formand for disse sagsområder, benævnes landstingslove, jf. § 4, stk. 4.

Rigsmyndighederne kan efter forhandling med hjemmestyret ved lov bemyndige hjemmestyret til at overtage den regelfastsættende myndighed for samt administrationen af et sagsområde, der er nævnt i bilaget til loven, og som ikke er overgået til hjemmestyret efter lovens § 4, jf. § 5, stk. 1. Tilskud til således overtagne sagsområder fastsættes ved lov. Forskrifter, der vedtages af landstinget og stadfæstes af landsstyrets formand for disse sagsområder, benævnes landstingsforordninger, jf. § 5, stk. 2.

Rigsmyndighederne kan endvidere efter forhandling og med tilslutning fra hjemmestyret ved lov bestemme, at sagsområder, der ikke er nævnt i bilaget til loven, overgår til hjemmestyret efter reglerne i § 4, stk. 2, og 4, eller § 5, jf. § 7, stk. 1. Afgørelsen af, hvilke sagsområder der skal overgå til hjemmestyret, træffes ud fra hensynet til rigsenheden og til, at hjemmestyret får en udstrakt indflydelse på områder, der særligt berører grønlandske forhold, jf. § 7, stk. 2.

3. Problemafgrænsning.

Som det fremgår af pkt. 1, har Den Grønlandske Retsvæsenkommission bl.a. rejst spørgsmål om, hvorvidt det efter hjemmestyreloven er muligt at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland til hjemmestyret.

Besvarelsen af dette spørgsmål forudsætter, at det undersøges, om de nævnte områder er angivet i bilaget til loven, således at de kan overføres til hjemmestyret efter reglerne i hjemmestyrelovens § 4 eller § 5.

Er områderne ikke nævnt i bilaget til loven, er spørgsmålet, om de kan overføres til hjemmestyret efter lovens § 7. Efter denne bestemmelse skal en overførsel ske ved lov. Afgørelsen skal træffes ud fra hensynet til rigsenheden og til, at hjemmestyret får udstrakt indflydelse på områder, der særligt berører grønlandske forhold, jf. § 7, stk. 2. Lovgivningsmagtens kompetence til at udvide hjemmestyreordningen er imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse alene begrænset af grundloven. Når det undersøges, om de nævnte områder kan overgå til hjemmestyret efter hjemmestyrelovens § 7, er spørgsmålet derfor, om det vil være i overensstemmelse

med de forudsætninger, som denne bestemmelse bygger på, at overføre områderne til hjemmestyret, jf. herved § 7, stk. 2.

Hvis en overførsel ikke kan ske inden for rammerne af hjemmestyreloven, er spørgsmålet, om grundloven er til hinder for, at retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland - ved en udvidelse af hjemmestyreordningen - overføres til hjemmestyret.

På den anførte baggrund er redegørelsen i det følgende disponeret således, at det først undersøges, om det ligger inden for rammerne af hjemmestyreloven at overføre det pågældende område (retterne, politiet og anklagemyndigheden) til hjemmestyret. Kan dette ikke antages at være tilfældet, eller giver spørgsmålet anledning til tvivl, undersøges det, om grundloven er til hinder for, at lovgivningsmagten - gennem en udvidelse af hjemmestyreordningen - overfører området til hjemmestyret.

4. Overførsel af retterne til hjemmestyret.

4.1. Forholdet til hjemmestyreloven.

Retsplejen, herunder reglerne om domstolenes organisation, er ikke nævnt i bilaget til hjemmestyreloven og kan således ikke overgå til hjemmestyret efter lovens § 4 eller § 5.

Spørgsmålet er herefter, om en sådan overførsel vil kunne foretages efter hjemmestyrelovens § 7.

Spørgsmålet behandles i Hjemmestyrekommissionens betænkning nr. 837/1878 om Hjemmestyre i Grønland, bind 1, side 23. Det er kommissionens opfattelse, at opretholdelse af rigsheden indeholder en forudsætning om begrænsning i den kompetence, der kan overføres til hjemmestyret. I betænkningen, som den gældende hjemmestyrelov er baseret på, henregnes retsplejen til et af de områder, der ikke vil kunne overføres til hjemmestyret.

Der vil således ikke inden for rammerne af den eksisterende hjemmestyrelov ved lov kunne tildeles Grønlands hjemmestyre kompetence til at regulere retsplejen i Grønland, herunder organisationen af domstolene i Grønland.

Dette udelukker imidlertid som anført i pkt. 3 ovenfor ikke, at lovgivningsmagten - gennem en udvidelse af den grønlandske hjemmestyreordning - tillægger Grønlands hjemmestyre kompetence til at regulere retsplejen i Grønland. En forudsætning herfor er, at en sådan kompetencetildeling ikke er i strid med grundloven. Dette spørgsmål undersøges nærmere i pkt. 4.2 nedenfor.

4.2. Forholdet til grundloven.

4.2.1. Hensynet til rigsenheden.

Generelt om bestemmelsen

Det fremgår af grundlovens § 1, at grundloven "gælder for alle dele af Danmarks Rige."

Bestemmelsen blev indsat ved grundlovsrevisionen i 1953 som led i ændringen af Grønlands statsretlige stilling fra en koloni til en ligestillet del af riget, jf. bl.a. Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 2 (1996), side 87, og Max Sørensen, Statsforfatningsret (2. udg. ved Peter Germer, 1973), side 43.

Forarbejderne til grundlovens § 1 indeholder ikke nærmere oplysninger om bestemmelsens rækkevidde. Bestemmelsen er endvidere sparsomt behandlet i den statsretlige litteratur.

Henrik Zahle, a.st., side 87, og Max Sørensen, a.st., side 43, anfører, at grundlovens § 1 indebærer, at riget udgør en forfatningsretlig enhed. Heri ligger bl.a., at de forskellige dele af riget er stillet lige under grundloven. Ingen del af befolkningen i Danmark er afskåret fra at påberåbe sig grundloven, jf. Henrik Zahle, a.st., side 87. Princippet om rigets enhed indebærer endvidere, at de organer, som grundloven har etableret, og den kompetence, der er tillagt dem, er fælles for hele riget som helhed, jf. Max Sørensen, a.st., side 53, og Henrik Zahle, a.st., side 96, hvor der bl.a. anføres:

"Et andet spørgsmål angår indholdet af princippet om "rigets enhed" eller "rigsfællesskabet". Dette må i forfatningsretlig sammenhæng bestemmes med udgangspunkt i grl § 1: De kompetencer, som er fastlagt i grundloven, gælder alle dele af riget og repræsenterer derfor et minimalt fællesskab; kun hvis der ved forfatningsmæssig sædvane er modificeret heri, kan fællesskabet være ændret..."

Der kan ikke udledes et princip om retsenhed af grundlovens § 1, jf. Henrik Zahle, a.st., side 87, og Max Sørensen, a.st., side 53 ff.

Vurdering af hensynet til rigsenheden i forbindelse med den grønlandske hjemmestyrerlov

Som anført i pkt. 4.1 ovenfor er det i betænkningen om hjemmestyre i Grønland udtrykkeligt anført, at bl.a. retsplejen ikke kan overføres til hjemmestyret. Baggrunden herfor er, at en sådan overførsel anses for at stride imod princippet om rigsenheden. I overensstemmelse hermed anfører Isi Foigel i UfR 1979 B, side 92, at

"Det fremgår af princippet om rigsenheden, at visse områder ikke kan overføres til hjemmestyret. Det drejer sig navnlig om områder som ... retsplejen ...."

Henrik Zahle, a.st., side 94, har heroverfor anført, at det princip om rigets enhed, som lægges til grund i den nævnte betænkning om hjemmestyre i Grønland, går videre end, hvad der kan udledes af grundloven:

"Efter Grønlands inddragelse under grundloven kan der således tales om et princip om rigets enhed, for så vidt som alle dele af Danmarks rige er undergivet den samme grundlov. Eller som det anføres af Den Grønlandske Hjemmestyrekommission, "de i grundloven fastsatte regler og principper (vil) i deres helhed fortsat være gældende også for Grønland, bet 837/1978 bd 1 s 17. Denne tanke føres imidlertid videre, således at der opstilles et princip om rigets enhed, som tildeles et indhold, der ikke kan udledes af grundloven. Princippet om rigets enhed er udtrykt i hjemmestyrelovene, hvorefter hjemmestyret varetager egne anliggender "inden for rigsenheden(s rammer)". Den "rigsenhed", der her sigtes til, er næppe begrænset til den grundlovssikrede enhed (grl § 1), men har tillige elementer, der er lovbaserede."

Vurdering

Hverken ordlyden af grundlovens § 1 eller forarbejderne til bestemmelsen giver grundlag for at antage, at bestemmelsen er til hinder for, at retsplejen, herunder reglerne om domstolenes organisation, overføres til Grønlands hjemmestyre. Heller ikke beskrivelsen af bestemmelsens rækkevidde i den statsretlige litteratur giver grundlag for en sådan antagelse.

Uanset det, som er anført i forarbejderne til den gældende hjemmestyrelov, må det på denne baggrund efter Justitsministeriets opfattelse antages, at grundlovens § 1 næppe vil være til hinder for, at Grønlands hjemmestyre får kompetence til at regulere retsplejen i Grønland, herunder til at fastsætte regler om domstolenes organisation i Grønland.

4.2.2. Hensynet til den lovgivende magt.

Grundlovens § 3 har følgende ordlyd:

"Den lovgivende magt er hos kongen og folketinget i forening. Den udøvende magt er hos kongen. Den dømmende magt er hos domstolene."

Bestemmelsen om, at den lovgivende magt er hos Kongen og Folketinget i forening, antages at være til hinder for en i saglig henseende ubegrænset delegation til forvaltningen, jf. bl.a. Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 551, Max Sørensen, a.st., side 206, og Peter Germer, Statsforfatningsret, 2. udgave (1995), side 80.

Bestemmelsen antages endvidere at være til hinder for, at lovgivningsmagten til forvaltningen foretager en delegation, som er afgrænset til, men udtømmende dækker et bestemt fagområde, jf. Henrik Zahle, Statsforfatningsret I (1995), side 360, og Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (3. udg. ved Ole Espersen, 1980), side 496.

Spørgsmålet er, om de anførte almindelige begrænsninger i adgangen til delegation af regeludstedende kompetence vil være til hinder for, at Grønlands hjemmestyre bemyndiges til at fastsætte regler om retsplejen i Grønland, herunder om domstolenes organisation i Grønland.

Hjemmestyrelovene for Færøerne (1948) og for Grønland (1978) indeholder allerede i dag en meget vidtgående delegation af regeludstedende kompetence til hjemmestyremyndighederne.

Spørgsmålet om den færøske hjemmestyreordnings forhold til grundloven blev nærmere overvejet i forbindelse med grundloven af 1953. Poul Andersen og Alf Ross var af statsministeren bl.a. blevet anmodet om "et responsum vedrørende de ændringer, som måtte være ønskelige efter vedtagelsen af den såkaldte selvstyrelov for Færøerne". I den anledning udtalte Poul Andersen og Alf Ross i et responsum af 17. juni 1952 vedrørende Grønlands og Færøernes statsretslige stilling bl.a. følgende:

"En grundlovsændring vedrørende Færøerne kan ikke anses for påkrævet som følge af loven om Færøernes hjemmestyre. Denne lov er givet ud fra den forudsætning, at den trufne ordning er forenelig med den gældende grundlov, og der ses ikke at være nogen anledning til at opgive denne forudsætning."

Ved grundloven af 1953 må det således anses for lagt til grund, at grundloven ikke er til hinder for den vidtstrakte delegation af regeludstedende kompetence til de færøske og grønlandske hjemmestyremyndigheder, som de gældende hjemmestyreordninger er udtryk for.

Delegation af kompetence til at fastsætte regler for retsplejen kan i den forbindelse næppe siges at indebære en bredere bemyndigelse til regeludstedelse end den, der for så vidt angår andre sagsområder er foretaget efter hjemmestyreloven og efterfølgende bemyndigelseslove.

På den anførte baggrund må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at bestemmelsen i grundlovens § 3, hvorefter den lovgivende magt er hos Kongen og Folketinget i forening, ikke vil være til hinder for, at Grønlands hjemmestyre får kompetence til at fastsætte regler om retsplejen i Grønland, herunder om domstolenes organisation i Grønland.

4.2.3. Delegationsforbudet vedrørende retsplejen.

Grundlovens § 61, 1. pkt., har følgende ordlyd:

"Den dømmende magts udøvelse kan kun ordnes ved lov."

Det er den overvejende opfattelse i den statsretlige litteratur, at bestemmelsen er til hinder for, at retsplejen (såvel procesmåde som organisation) anordnes ved bekendtgørelse i henhold til lov, jf. bl.a. Poul Andersen, a.st., side 552, Max Sørensen, a.st., side 152, Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret I (1995), side 358, og Peter Germer, a.st., side 86 og 161.

Det antages i den statsretlige litteratur, at formålet med bestemmelsen er at afskære regeringen fra at kunne kompromittere domstolenes uafhængighed af regeringen gennem udstedelse af administrative bestemmelser vedrørende domstolenes forhold, jf. Knud Berlin, Den Danske Statsforfatning, anden del, 2. halvbind (1934), side 321, og Max Sørensen, a.st., side 152. Bestemmelsen skal således sikre mod, at forvaltningen, som domstolene skal kontrollere, får indflydelse på domstolenes måde at håndhæve lovgivningen på.

Spørgsmålet er herefter, om bestemmelsen i grundlovens § 61, 1. pkt., er til hinder for, at Grønlands hjemmestyre bemyndiges til at fastsætte regler om retsplejen i Grønland.

I den statsretlige litteratur er det antaget, at grundlovens krav om regulering "ved lov" er opfyldt, hvis området reguleres ved en landstingslov, jf. Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 2, side 93, og (for så vidt angår Færøerne) Max Sørensen, a.st., side 49. Der kan endvidere henvises til Frederik Harhoff, Rigsfællesskabet (1993), side 251, og samme i Det grønlandske Hjemmestyres grund og grænser, UfR 1982 B, s. 101 (109). Som eksempel nævnes de anførte steder bl.a., at grundlovens krav til hjemmelen for beskatning, jf. grundlovens § 43, kan opfyldes ved en landstingslov/lagtingslov.

Det er på den baggrund nærliggende at antage, at også hjemmelskravet i grundlovens § 61, 1. pkt., kan opfyldes ved regler, der er fastsat af Landstinget, og at bestemmelsen således ikke i sig selv vil være til hinder for, at kompetencen til at regulere retsplejen overføres til Grønland.

Dette må i hvert fald gælde, for så vidt angår retsplejen i relation til materielle hjemmestyreanliggender.

Det er efter Justitsministeriets opfattelse tvivlsomt, om der er grundlag for at antage et andet resultat, for så vidt angår retsplejen i relation til sager, der angår rigsanliggender. Den teoretiske risiko for, at der for rigsanliggender fastsættes en retsplejeordning, der underminerer rigslovgivningens gennemslagskraft, kan efter Justitsministeriets opfattelse næppe føre til den fortolkning af § 61, 1. pkt., at delegation på retsplejeområdet må begrænses til sager, der vedrører hjemmestyreanliggender. En sådan fortolkning vil i øvrigt være vanskelig at gennemføre i praksis.

Sammenfattende må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at grundlovens § 61, 1. pkt., ikke er til hinder for, at lovgivningsmagten bemyndiger Grønlands hjemmestyre (Landstinget) til at fastsætte regler om retsplejen i Grønland.

4.4. Andre grundlovsbestemmelser.

Det må efter Justitsministeriets opfattelse antages, at der ikke er andre bestemmelser i grundloven, der er til hinder for, at kompetencen til at fastsætte regler om retsplejen i Grønland henlægges til Grønlands hjemmestyre i det omfang, det er beskrevet i pkt. 4.3 ovenfor.

Det forudsættes i den forbindelse, at de regler om retsplejen i Grønland, som Grønlands hjemmestyre (Landstinget) i givet fald fastsætter, vil være i overensstemmelse med de krav, som grundloven opstiller vedrørende domstolenes forhold.

Der er navnlig grund til at fremhæve, at grundloven bygger på en forudsætning om, at der eksisterer en "rigets øverste domstol" (Højesteret), jf. grundlovens §§ 59, 63, stk. 2, og 78, stk. 4, og se nærmere Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, side 210, Max Sørensen, a.st., side 151, og Poul Andersen, a.st., side 566.

5. Overførsel af politiet til hjemmestyret.

5.1. Forholdet til hjemmestyreloven.

Politiet er ikke nævnt i bilaget til hjemmestyreloven og kan således ikke overføres til hjemmestyret efter hjemmestyrelovens § 4 eller § 5.

Det spørgsmål kan rejses, om en sådan overførsel vil kunne foretages efter hjemmestyrelovens § 7.

Politiet er ikke i betænkningen om hjemmestyre i Grønland udtrykkeligt nævnt som et område, der af hensyn til rigsenheden ikke kan overføres til hjemmestyret. I betænkningen om hjemmestyre i Grønland (a.st., side 23) er der imidlertid angivet forskellige områder, som har tilknytning til politiets virksomhed, og som ikke kan overdrages til hjemmestyret. Det drejer sig navnlig om retsplejen, herunder strafferetsplejen, og fængselsvæsenet. Politiets tilknytning til disse områder understreges af, at politiets forhold i Grønland, herunder politiet som anklagemyndighed, er reguleret i den grønlandske retsplejelov, jf. navnlig denne lovs kapitel 1, §§ 17-22.

På denne baggrund må det efter Justitsministeriets opfattelse formentlig antages, at politiet ikke kan overføres til hjemmestyret inden for rammerne af den gældende hjemmestyrelov.

5.2. Forholdet til grundloven.

Spørgsmålet er herefter, om grundloven må antages at være til hinder for, at lovgivningsmagten - gennem en udvidelse af den grønlandske hjemmestyreordning - overfører politiet til hjemmestyret.

Selv om politiet er en central del af det statslige magtapparat, er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke grundlag for at antage, at hensynet til rigsenheden er til hinder for en sådan overførsel. Der henvises til det, som er anført i pkt. 4.2.1 og 4.2.2. Det bemærkes endvidere, at det i liste B (nr. 2) til den færøske hjemmestyrelov udtrykkeligt er anført, at "Politiet" er et af de områder, "der skal gøres til genstand for yderligere forhandling, før der tages endelig stilling til, om og i givet fald i hvilket omfang de kan anerkendes som særanliggende".

Det må endvidere antages, at der ikke er andre bestemmelser i grundloven, der er til hinder for, at politiet overføres til hjemmestyret.

6. Overførsel af kriminalforsorgen til hjemmestyret.

6.1. Forholdet til hjemmestyreloven.

Kriminalforsorgen er ikke nævnt i bilaget til hjemmestyreloven, og kriminalforsorgen kan således ikke overføres til hjemmestyret efter hjemmestyrelovens § 4 eller § 5.

Det spørgsmål kan rejses, om en sådan overførsel vil kunne foretages efter hjemmestyrelovens § 7.

I betænkningen om Grønlands hjemmestyre nævnes "fængselsvæsenet" som et område, der - af hensyn til rigsenheden - ikke vil kunne henlægges til de grønlandske myndigheder, jf. betænkningen, bind 1, side 23. Det anføres dog (a.st., side 23, note 1), at "forvaltningen af kriminalforsorgen godt [vil] kunne henlægges under hjemmestyret."

På denne baggrund må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at kriminalforsorgen ikke i sin helhed kan overføres til hjemmestyret inden for rammerne af den gældende hjemmestyrelov. Dette udelukker dog ikke, at en sådan kompetenceoverførsel kan finde sted ved en udvidelse af den grønlandske hjemmestyreordning. En forudsætning herfor er, at kompetenceoverførslen ikke er i strid med grundloven, jf. pkt. 6.2 nedenfor.

6.2. Forholdet til grundloven.

I betænkningen om hjemmestyre i Grønland er der givet udtryk for, at hensynet til rigsheden indebærer, at fængselsvæsenet ikke kan overføres til hjemmestyret, jf. ovenfor. Dette har Isi Foighel også givet udtryk for i UfR 1979 B, side 92.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil hensynet til rigsheden i grundlovens § 1's forstand imidlertid næppe være til hinder for, at lovgivningsmagten overfører kriminalforsorgen i sin helhed til hjemmestyret. Der henvises til det ovenfor under pkt. 4.2.1 og 4.2.2 anførte. Det må endvidere antages, at der ikke er andre bestemmelser i grundloven, der er til hinder herfor.

Kompetencen til at træffe afgørelse om benådning og til at give amnesti kan dog ikke - ved en udvidelse af hjemmestyreordningen - henlægges til hjemmestyret, jf. grundlovens § 24, hvorefter Kongen kan benåde og give amnesti. Bestemmelsen er udtryk for et såkaldt regeringsprærogativ, jf. Alf Ross, a.st., side 420 f, Peter Germer, a.st., side 27 og 75, og Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 2 (1996), side 44 f.

7. Sammenfatning.

Grønlands hjemmestyre kan ikke inden for rammerne af den gældende grønlandske hjemmestyrelov tildeles kompetence til at regulere retsplejen i Grønland, herunder spørgsmålet om organisationen af domstolene i Grønland. Lovgivningsmagten er imidlertid næppe - gennem en udvidelse af den grønlandske hjemmestyreordning - afskåret fra at tillægge Grønlands hjemmestyre kompetence til at regulere retsplejen i Grønland ved regler, der er fastsat af Landstinget. En sådan kompetence skal dog udøves inden for grundlovens rammer, herunder forudsætningen om, at der eksisterer en "rigets øverste domstol" (Højesteret).

Politiet vil næppe kunne overføres til Grønlands hjemmestyre inden for rammerne af den gældende hjemmestyrelov. Det må imidlertid antages, at lovgivningsmagten - gennem en udvidelse af den grønlandske hjemmestyreordning - kan overføre politiet til hjemmestyret.

Kriminalforsorgen i Grønland vil i hvert fald ikke i sin helhed kunne overføres til hjemmestyret inden for rammerne af den gældende hjemmestyrelov. Det må dog antages, at lovgivningsmagten - gennem en udvidelse af hjemmestyreordningen - kan overføre kriminalforsorgen til hjemmestyret. Kompetencen til at træffe afgørelse om benådning og til at give amnesti kan dog ikke - ved udvidelse af hjemmestyreordningen - henlægges til hjemmestyret.

august 1999

Resume af Samfundstjenestearbejdsgruppens indstilling og anbefalinger

Kommissionen nedsatte ved skrivelse af 2. december 1998 en bredt sammensat arbejdsgruppe, som fik til opgave at forberede en grønlandsk samfundstjenestemodel [(j.f. betænkningen afsnit I, punkt 3.-.)]. Arbejdsgruppen afgav sin indstilling om Samfundstjeneste i Grønland i august 1999. I det følgende gengives arbejdsgruppens indstilling og anbefalinger:

”Det fremgår af arbejdsgruppens kommissorium, at samfundstjeneste tænkes udformet som en selvstændig sanktion på foranstaltningstigen placeret mellem tilsynsdom og dom til anstalt og tilsyn. Da der i modsætning til den danske ordning er tale om en selvstændig sanktion uden tilknytning til en betinget dom, er det arbejdsgruppens opfattelse, at der ikke er behov for en prøvetid, men at der alene kan bestemmes en afviklings- og tilsynstid. Se dog bemærkningerne under pkt. 3 om eventuel yderligere forenkling af ordningen ved udeladelse af tilsynstiden. Herved opereres alene med en afviklingstid.

Arbejdsgruppen anbefaler, at en dom til samfundstjeneste indeholder bestemmelser om antallet af timer, der skal afvikles efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse, afviklingstidens længde, tilsynstidens længde (kan eventuelt udelades) eventuelle særvilkår og fastsættelse af en eventuel bøde.

Af specialpræventive grunde bør det i dommens præmisser tillige angives, hvor lang en anstaltsdom, der ville have været forskyldt såfremt samfundstjeneste ikke var blevet idømt, ligesom arbejdsgruppen skal anbefale, at det af den kommende lovtekst fremgår, at der ved fastsættelsen af en ændret foranstaltning, som følge af ny kriminalitet eller overtrædelse af vilkår, tages hensyn til de samfundstjenestetimer, der er aftjent.

Arbejdsgruppen har drøftet, hvordan forholdet mellem afviklingsperiode og tilsynsperiode bør indrettes. På baggrund af disse drøftelser anbefales, at man som hovedregel fastsætter en længere tilsynsperiode end afviklingsperiode. Det er endvidere arbejdsgruppens opfattelse, at kriminalforsorgen bør have mulighed for administrativt at forlænge afviklingsperioden i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at gennemføre samfundstjeneste på grund af klientens ændrede forhold, som f.eks. sygdom, barsel og andre særlige omstændigheder. En forlængelse af afviklingsperioden skal ikke kunne udstrækkes udover tilsynsperioden. Det anbefales, at reglerne udformes således, at tilsynsperioden bortfalder automatisk efter afviklingsperiodens udløb, med mindre andet er bestemt i dommen. Da arbejdsgruppen lægger vægt på, at så mange som muligt får lejlighed til at anvende samfundstjenesten i stedet for anstaltsanbringelse, skal det endvidere anbefales, at der i forbindelse med dom til samfundstjeneste kan anvendes de samme vilkår, som i dag anvendes ved en ny forsorgsdom jf. kriminallovens §§ 95-98.

Retsvæsenkommissionen har bestemt som forudsætning for idømmelse af dom til samfundstjeneste, 1. at gerningsmanden findes egnet til at modtage en dom til samfundstjeneste,

og 2. betinget dom eller dom til forsorg ikke findes tilstrækkelig af hensyn til lovertrædelsens grovhed. Arbejdsgruppen kan tilslutte sig disse betingelser. Dog finder 2 af arbejdsgruppens medlemmer, at det i lovtæksten bør præciseres, at samfundstjeneste er et alternativ til anstaltsdom.

Retsvæsenkommissionen forudsætter endvidere, at samfundstjeneste ikke må resultere i en skærpelse af sanktionsniveauet. Dette synspunkt er arbejdsgruppen enig i, men skal pege på den omstændighed, at den nuværende sanktionspraksis sammenkædet med det nye sanktionssystem, kan bevirke en hyppigere anvendelse af frihedsforanstaltninger og dermed give udseende af en skærpet praksis (se punkt 4.1).

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at retsfølelsen hos den grønlandske befolkning kræver, at samfundstjeneste ikke anvendes i drabssager og sager om voldtægt mod børn. Det er endvidere arbejdsgruppens opfattelse, at der bør vises tilbageholdenhed med at anvende samfundstjeneste i sager vedrørende grove røverier, grove narkotikaforbrydelser og sager vedrørende meget grov personfarlig kriminalitet. Arbejdsgruppen finder i øvrigt, at det bør være retternes praksis, der sætter grænserne for hvilke kriminalitetstyper samfundstjeneste kan anvendes over for.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at der i forbindelse med en grønlandske samfundstjenestemodell ikke kan fastsættes en absolut grænse for, hvor lang en anstaltsanbringelse samfundstjenesten kan erstatte. Anvendelsen af samfundstjeneste må bero på en samlet vurdering, som overfor forbrydelsens grovhed også omfatter den tiltaltes personlige forhold og mulighederne for en pædagogisk påvirkning i forbindelse med afvikling af samfundstjenestevilkåret. Arbejdsgruppen finder dog, at det bør høre til undtagelserne, at samfundstjeneste anvendes i sager, som efter grønlandsk retspraksis ville være afgjort med anstaltsdomme på mere end 1 år.

Arbejdsgruppen skal anbefale, at der i alle sager, hvor der rejses spørgsmål om anvendelse af samfundstjeneste eller en mere indgribende sanktion, udarbejdes en personundersøgelse af kriminalforsorgen. I forbindelse med personundersøgelsen skal der foretages en vurdering af den pågældendes egnethed til at udføre samfundstjeneste. Under udarbejdelsen af personundersøgelsen skal den sigtede nøje vejledes om indholdet af en dom til samfundstjeneste, og det må af personundersøgelsen fremgå, om sigtede er positivt indstillet overfor at modtage en eventuel dom til samfundstjeneste.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at timetallet i en grønlandsk samfundstjenestemodell bør ligge mellem 40 og 240 timer. Ved denne vurdering har arbejdsgruppen lagt vægt på, at minimumstallet 40 timer er nødvendigt for at tilgodese behovet for et minimumsindhold af et pønalt element i ordningen og samtidig give den dømte mulighed for at opleve et arbejdsfællesskab, som det er forudsat af Retsvæsenkommissionen. For så vidt angår den øvre grænse på 240 timer, har arbejdsgruppen lagt vægt på, at dette efter udenlandske erfaringer, er den øvre grænse for at fastholde den dømte i arbejdsforpligtelsen.

Med hensyn til afviklingsperiodens længde, skal arbejdsgruppen anbefale, at den mindste afviklingsperiode fastsættes til 4 måneder og den længste afviklingsperiode til 12 måneder - i særlige tilfælde dog 24 måneder (se pkt. 6.2).

Når dom til samfundstjeneste er afsagt, er det kriminalforsorgens opgave, at fastlægge arbejdsforpligtelsens nærmere indhold. Det tillægges stor vægt, at samfundstjenesten påbegyndes hurtigst muligt efter dommen er endelig. Ved anvisning af arbejdssted bør kriminalforsorgen tage hensyn til den dømtes evner og interesser, og arbejdsstedet skal ligge så tæt på den dømtes bolig, at denne inden for rimelig tid kan komme frem og tilbage mellem bolig og arbejdssted. Kriminalforsorgen skal i samråd med arbejdsstedet og under hensyntagen til den dømtes forhold udarbejde arbejdsplanen således, at samfundstjenesten afvikles over hele eller det meste af den af retten fastsatte afviklingsperiode. Der bør dog i planen indlægges tid uden arbejde i slutning af afviklingsperioden, således at der ved ændringer i arbejdsplanen, f.eks. på grund af den dømtes sygdom, er plads til at nå at afvikle de idømte timer. For så vidt angår afvikling af samfundstjeneste for arbejdsløse henvises til pkt. 7.2.

Da dom til samfundstjeneste tænkes anvendt i tilfælde, hvor dom og dom til tilsyn ikke findes tilstrækkelige af hensyn til lovovertrædelsens grovhed, finder arbejdsgruppen det vigtigt, at der skabes respekt om ordningen. En dom til samfundstjeneste skal både af de dømte, arbejdsstederne og befolkningen opleves som en alvorlig og troværdig sanktion. En afgørende forudsætning herfor vil være, at det er muligt for kriminalforsorgen at kontrollere, at samfundstjenesten bliver afviklet i overensstemmelse med dommens intentioner. Af samme grund er det tillige nødvendigt, at kriminalforsorgen tilrettelægger en praksis med hensyn til kontrollen, som sikrer underretning om alle udeblivelser i forbindelse med arbejdspligtens opfyldelse. I den forbindelse er det vigtigt, at både arbejdsstedet og kriminalforsorgens personale nøje er informeret om vigtigheden af denne kontrol.

Den intensive kontrol med afviklingen af samfundstjeneste skal bevirke, at kriminalforsorgen bliver gjort bekendt med alle uregelmæssigheder i forbindelse med samfundstjenestesanktionens afvikling. Ikke alle uregelmæssigheder bør uden videre opfattes som vilkårs-overtrædelser, der kræver retlig behandling. Hvis der er tale om uregelmæssigheder der skaber tvivl om den dømtes vilje og evne til at opfylde arbejdsforpligtelsen, er det imidlertid arbejdsgruppens opfattelse, at disse tilfælde straks skal forelægges anklagemyndigheden med henblik på sagens indbringelse for retten. Arbejdsgruppen anbefaler i den forbindelse, at der hos de involverede myndigheder tilrettelægges en procedure, som sikrer, at der i forbindelse med indberetning sker en hurtig sagsbehandling.

Arbejdsgruppen finder det vigtigt, at kriminalforsorgen også i samfundstjenestesager lægger vægt på at støtte og motivere den dømte til at leve et kriminalitetsfri liv, hvilket blandt andet indebærer, at der ydes den dømte hjælp og vejledning i forbindelse med sociale og personlige problemer.

Da samfundstjeneste er et alternativ til anstaltsanbringelse, er det arbejdsgruppens opfattelse, at der ved indberetning om manglende vilje og evne til at opfylde arbejdsforpligtelsen - som udgangspunkt - bør ske ophævelse af samfundstjenestedommen med fastsættelse af en skærpet sanktion i form af anstalt eller anstalt med og tilsyn til følge. Arbejdsgruppen finder dog, at der bør være mulighed for, at tildele advarsel og eventuelt forlænge tilsyns- og afviklingsperioden samt ændre eventuelle andre vilkår, såfremt der foreligger undskyldende omstændigheder for vilkårsovertrædelsen. Om reaktioner ved vilkårsovertrædelser efter samfundstjenesten er afviklet henvises til pkt. 8.4.

Begår den dømte nyt strafbart forhold i tilsynsperioden, bør reaktionsmulighederne være de samme som den der i dag gælder ved tilsyns- og anstaltsdom efter kriminallovens § 100 og

§ 106. Der bør endvidere være mulighed for retten for at skærpe samfundstjenestedommen, hvis dette findes mere hensigtsmæssigt.

Retsvæsenkommissionen har opstillet følgende krav til arbejdsopgaverne og arbejdsstederne i forbindelse med dom til samfundstjeneste:

1. At der på samme arbejdssted ikke samtidig må arbejde mere end 1 domfældt.
2. Arbejdet skal være ulønnet og udføres i fritiden.
3. Arbejdsfællesskabet er vigtigere end arbejdet indhold.
4. At arbejdsopgaverne er så varierede, at alle, uanset faglig og uddannelsesmæssige forudsætninger, kan anvise et samfundstjenestested.
5. At der ikke tilbydes arbejde i almindelige private erhvervsvirksomheder, men primært i foreninger og organisationer af almennyttig eller velgørende karakter.
6. Arbejdet må ikke være arbejde, der i øvrigt står til rådighed for det almindelige arbejdsmarked.

Arbejdsgruppen kan tilslutte sig disse betingelser. Efter drøftelse i arbejdsgruppen er der enighed om, at det er kriminalforsorgen, der skal sikre, at ovennævnte betingelser er tilgodeset, ligesom det er kriminalforsorgen, der træffer endelig beslutning om, hvor en dømt skal afvikle samfundstjeneste.

Det er endvidere arbejdsgruppens opfattelse, at samfundstjenestearbejdet af sikkerhedsmæssige grunde bør bestå af opgaver af assisterende karakter, således at mere fritstående arbejdsopgaver som f.eks. hjemmehjælp til gamle og syge m.v. ikke bør være omfattet af ordningen.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at det ved indførelse af en samfundstjenesteordning i Grønland, er kriminalforsorgens opgave, at tilvejebringe de nødvendige arbejdssteder. Kriminalforsorgen skal endvidere ved aftale med de enkelte institutioner fastlægge vilkårene for institutionens medvirken i ordningen.

I lighed med den danske ordning, bør arbejdsstederne godkendes. Det forslås i den forbindelse, at en sådan godkendelse foretages af Landsarbejdsrådet, som oprettes i løbet af 1999.

Det er af væsentlig betydning at den dømte bevarer sit sociale netværk under afvikling af samfundstjeneste. På denne baggrund tillægger arbejdsgruppen det stor betydning, at tilrettelæggelsen af en dom til samfundstjeneste tager hensyn til den dømtes sociale og personlige forhold, således at afviklingen ikke får indflydelse på mulighederne for at bevare eller opnå arbejde på det almindelige arbejdsmarked.

Arbejdsgruppen har overvejet, om de geografiske forhold i Grønland giver problemer i forhold til tilvejebringelsen af et tilstrækkeligt antal egnede samfundstjenestesteder. Det er imidlertid arbejdsgruppens vurdering, at det er muligt at gennemføre en dom til samfundstjeneste i de fleste byer og bygder, også i de helt små bygder (se punkt 9.2).

Det er ikke muligt at opstille detaljerede retningslinier for samarbejdet mellem kriminalforsorgen og det enkelte arbejdssted, da det må forventes at samfundstjenestestederne er relativt forskellige, både for så vidt angår organisation og arbejdsmæssigt indhold. Det er imidlertid vigtigt at anføre, at det skal være frivilligt om en institution eller organisation stiller

sig til rådighed for kriminalforsorgen som samfundstjenestested. Det følger heraf, at et arbejdssted til enhver tid kan trække sig ud af ordningen, ligesom det enkelte arbejdssted kan nægte at modtage en konkret dømt. Selvom det må forventes, at samarbejdet mellem kriminalforsorgen og samfundstjenestestederne forløber uden problemer, finder arbejdsgruppen det vigtigt at pointere, at det er kriminalforsorgen, der har ansvaret for administrationen af samfundstjenesten. Det er således kriminalforsorgen og ikke arbejdsstedet, der har ansvaret for at føre kontrol med samfundstjenesteafviklingen.

I forbindelse med indførelse af samfundstjeneste i Grønland rejser der sig forskellige forsikringsmæssige spørgsmål. Arbejdsgruppen er ikke gået nærmere ind på problemstillingerne, som vedrører erstatning for den dømtes eventuelle skadegørende handlinger eller tilskadekomst ved afviklingen af samfundstjeneste. Arbejdsgruppen skal imidlertid anbefale, at der i lighed med den danske ordning, afsættes et beløb på Finansloven til dækning af sådanne udgifter, i det omfang de ikke dækkes af arbejdsstedets forsikringer.

Det må forventes, at en del af de personer, der idømmes samfundstjeneste er uden arbejde og derfor lever af sociale ydelser. I den forbindelse tillægges det væsentlig betydning, at udførelsen af samfundstjeneste ikke medfører, at den dømte mister disse ydelser. Socialdirektoratet har på baggrund af en henvendelse fra arbejdsgruppen tilkendegivet, at samfundstjeneste med en fleksibel udformning formentlig ikke vil få indflydelse på eventuelle sociale ydelser.

Da samfundstjeneste er en ny og fremmed opgave for kriminalforsorgens personale, skal arbejdsgruppen anbefale, at der foretages en grundig orientering og uddannelse inden ordningen træder i kraft. Uddannelsen bør indeholde undervisning i såvel praktiske rutiner for afvikling af en samfundstjenestedom, som den lovmæssige baggrund for ordningen.

Efter vurdering af anvendelsesområdet for samfundstjeneste antager arbejdsgruppen, at der vil blive afsagt mellem 30 og 50 samfundstjenestedomme i Grønland om året. Dette vil formentlig tilsvarende medføre, at der skal udarbejdes mellem 60 og 100 personundersøgelser. Med den normale gennemsnitlige sagsmængde for en forsorgsmedarbejder i Grønland som grundlag er det arbejdsgruppens opfattelse, at dette merarbejde vil kræve ressourcer svarende til 4 årsværk for kriminalforsorgen i Grønland. Arbejdsgruppen har herved ikke taget stilling til, hvordan ressourcerne i givet fald skal fordeles. Det anbefales imidlertid, at en del af ressourcerne anvendes til honorarlønnede medarbejdere.

Det har herudover ikke været muligt for arbejdsgruppen at gå ind i mere detaljerede økonomiske overvejelser vedrørende indførelsen af samfundstjeneste i Grønland. Man skal imidlertid pege på, at der formentlig vil blive tale om øgede udgifter til tjenesterejser og tilsynshonorarer.

Belært af erfaringerne med den danske ordning skal arbejdsgruppen endvidere anbefale, at der foretages en grundig orientering af politi, anklagemyndighed, kredsdommere og bisidder. Der bør herved skabes en forståelse for samfundstjenestens baggrund, indhold og anvendelsesområde, således at vejen for en sådan ordning vil være banet i videst muligt omfang.

Indførelse og accept af en grønlandsk samfundstjenestemodell fordrer endvidere, at der foretages en grundig orientering af befolkningen om ordningen. Det bør herved gøres klart, at

der er tale om en indgribende foranstaltning, som af myndighederne vil blive administreret konsekvent.

Endelig skal arbejdsgruppen anbefale, at der udarbejdes en brochure om ordningen, som kan udleveres til den sigtede i forbindelse med udarbejdelsen af personundersøgelsen."

BETÆNKNING OM DET GRØNLANDSKE RETSVÆSEN

BIND **7** LITTERATUR OG BILAG